

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Özel Eğitim Anabilim Dalı

Özel Eğitim Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN GÖRSEL SANATLAR DERSLERİNE
YÖNELİK DUYUŞSAL ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ**

Rengin TEMEL
ORCID: 0000-0001-9369-6761

Danışman
Doç. Dr. Ahmet KURNAZ
ORCID: 0000-0003-1134-8689

Konya – 2023

ÖN SÖZ

Özel yetenekli çocukların eğitimleri hakkında çoğunlukla onların pozitif bilimlerde bilişsel olarak eğitilmesi gerektiği görüşü hakimdir. Oysa bu çocukların yeteneklerinin çeşitliliği, zenginliği, geleceğimizi inşa ederken ihtiyaç duyduklarımızı bize tek tek sunacaktır. Bu ihtiyaçlarımızdan birisi de sanat eğitimidir. Özel yetenekli çocuklarımız pozitif bilimlerde ilerlerken duygu ve düşüncelerini ifade edecek, estetik duygularını kazanacak, estetik bakış açısı kazanacak kadar sanat eğitimi almaları gerekmektedir. “Özel Yetenekli Öğrencilerin Görsel Sanatlar Derslerine Yönelik Duyuşsal Özelliklerinin İncelenmesi” isimli araştırmamızla özel yetenekli çocukların görsel sanatlara ilişkin görüşlerini belirleyerek alınması gereken önlemler tespit edilmeye çalışılmıştır.

Özel yeteneklilerin eğitimine olan ilgimi ve sevgimi doğru yöne kanalize etmemi sağlayan, yaptığı çalışmalar, sağladığı katkılarla özel yetenekliler alanının üstadı, üzerimdeki emeği tarifsiz hem destekçim hem kılavuzum, değerli danışman hocam Doç. Dr. Ahmet KURNAZ’a, yüksek lisans eğitimim boyunca mesleki bilgisi, deneyimi, görüş ve önerileriyle her soruma cevap verip, her sorunuma sonuç odaklı yaklaşan ve hep destek olan değerli hocam Dr. Öğretim Üyesi Süleyman ARSLANTAŞ’a, Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde Özel Eğitim alanında eğitim almış herkesin bilgi ve tecrübelerine temel oluşturan, öğrencilerine hem hocalık hem babalık yapan değerli hocam Prof. Dr. Hakan SARI’ya ve tez izleme komisyonumda bulunan Dr. Öğretim Üyesi Bekir BURAL’a,

Bu süreçte, en kritik zamanlarda önemli yardımlarını gördüğüm çok değerli insanlar; Araş. Gör. Hamza KAYNAR, Hilal Yağmur ve İhsan SARIKAVAK, Nilüfer Meral ve İsmail TUNA’ya. Tezimin veri toplama sürecinde desteğini esirgemeyen tüm BİLSEM idarecilerine, öğretmenlerine ve özel yetenekli öğrencilerimize,

Çıktığım her yolda olduğu gibi; annelik, öğretmenlik ve öğrenciliği aynı anda yürütmeye çalıştığım bu yolda da bana EŞ’lik eden sevgili Yakup TEMEL’e ve onun ailesine. Onlardan (ç)aldığım zamanlarda yazdığım tezimi yine onlara ithaf ettiğim en değerlilerim kızım Yaren’im ve oğlum Ahmet Bartu’ma. Beni sevgileri ile yüceltip hep destek olan kıymeti tarifsizlerim, ailem Annem, Babam, Şakire’m, Demet’im ve Buket’ime sonsuz teşekkür ederim.

Rengin TEMEL

Mayıs 2023

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
TABLolar LİSTESİ.....	v
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	vii
TEZ ÇALIŞMASI ORİJİNALLİK RAPORU	viii
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	ix
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	x
ÖZET	xii
ABSTRACT	xiii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	3
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Sayıtlar	6
1.5. Sınırlılıklar.....	6
1.6. Tanımlar	6
2. ALAN YAZIN.....	8
2.1. Genel Yeteneklilik.....	9
2.1.1. Genel zihinsel yetenek alanı.....	9
2.2. Özel Yeteneklilik (Üstün Zekâlık, Üstün Yeteneklilik).....	9
2.2.1. Resim / görsel sanatlar alanında yetenek	11
2.2.2. Müzik alanında yetenek.....	12
2.2.3. Spor alanında yetenek	12
2.2.4. Diğer alanlarda yetenek.....	12
2.3. Özel Yeteneklilik Kuramlarına Göre Özel Yetenek.....	12
2.3.1. Üç halka kuramı	13
2.3.2. Psikososyal sınıflar kuramı	15
2.3.3. Yıldız kuramı.....	16
2.3.4. Çoklu zekâ kuramı.....	17
2.3.5. Beşgen kuram	19
2.3.6. Başarılı zekâ kuramı.....	20
2.3.7. Emergenik kalıtım epigenetik gelişim kuramı	21
2.3.8. Meta Kuram.....	22
2.3.9. Ayrımsal üstün zekâ ve üstün yetenek kuramı	22
2.4. Üstün Zekâ Kuramları ve Sanat Yeteneği.....	24

2.5. Özel Yeteneklilerin Genel Özellikleri	32
2.5.1. Fiziksel özellikleri	32
2.5.2. Zihinsel özellikleri.....	32
2.5.3. Sosyal-duygusal özellikleri	32
2.6. Türkiye’ de Üstün Zekalı ve Özel Yetenekli Öğrencilerin Eğitimleri	33
2.7. Özel Yeteneklilerde Sanat Eğitimi	35
2.8. Duyuşsal Özelliklerin Sanat Eğitimindeki Yeri ve Önemi	37
2.8.1 Tutum	37
2.8.2. Kaygı	39
2.8.3. Motivasyon.....	39
2.8.4. Beklenti değeri.....	41
2.8.5. Öz yeterlik	42
2.9. İlgili Araştırmalar	43
3. YÖNTEM.....	52
3.1. Araştırmanın Modeli	52
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	52
3.3. Veri Toplama Araç ve/veya Teknikleri.....	53
3.3.1. Görsel sanatlar dersine yönelik benlik ve görev algısı ölçeği	53
3.3.2. Görsel sanatlar dersine yönelik duyuşsal özellikler ölçeği	54
3.4. Verilerin Toplanması.....	55
3.5. Verilerin Analizi.....	55
4. BULGULAR	57
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	95
5.1. Tartışma.....	95
5.2. Sonuçlar.....	113
5.3. Öneriler.....	118
KAYNAKLAR.....	121
EKLER.....	136
Ek-1: MEB Araştırma İzni	136
Ek-2: Necmettin Erbakan Üniversitesi Araştırma İzni.....	137
Ek-3: Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Benlik ve Görev Algısı Ölçeği	138
Ek-4: Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Duyuşsal Özellikler Ölçeği	140

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 3.1. Araştırmanın örneklem grubu.	52
Tablo 4.1.a. Özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algılarının düzeyi	57
Tablo 4.1.b. Özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özelliklerinin düzeyi.	59
Tablo 4.2. Özel yetenekli öğrencilerin cinsiyetleri açısından görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer ve duyuşsal özellikler puanları bağımsız örneklem t testi sonuçları.	60
Tablo 4.3. Özel yetenekli öğrencilerin resim yarışmasında dereceye girmeleri açısından görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer ve duyuşsal özellikler puanları bağımsız örneklem t testi sonuçları.	62
Tablo 4.4. Özel yetenekli öğrencilerin ailelerinde sanatçı olması açısından görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer ve duyuşsal özellikler puanları bağımsız örneklem t testi sonuçları.	64
Tablo 4.5. Özel yetenekli öğrencilerin resim sergisi/galerisi ya da müze ziyaret etmiş olmalarına göre görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer ve duyuşsal özellikler puanları bağımsız örneklem t testi sonuçları.	65
Tablo 4.6. Özel yetenekli öğrencilerin özellikleri resim sergisinde eserlerinin sergilenmesi için başvurmuş olmalarına göre görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer ve duyuşsal özellikler puanları bağımsız örneklem t testi sonuçları.	67
Tablo 4.7. Özel yetenekli öğrencilerin resim sergisinde eserlerinin sergilenmiş olmalarına göre görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer ve duyuşsal özellikler puanları bağımsız örneklem t testi sonuçları.	69
Tablo 4.8. Özel yetenekli öğrencilerin sosyal medyada resimle ilgili hesapları takip ediyor olmalarına göre görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer ve duyuşsal özellikler puanları bağımsız örneklem t testi sonuçları.	71
Tablo 4.9. Özel yetenekli öğrencilerin kendilerini iyi hissetmek için resim yapıyor olmalarına göre görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer ve duyuşsal özellikler puanları bağımsız örneklem t testi sonuçları.	73
Tablo 4.10. Özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar öğretmenleri hakkındaki düşüncelerine göre görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer ve duyuşsal özellikler puanları bağımsız örneklem t testi sonuçları.	75
Tablo 4.11. Özel yetenekli öğrencilerin arkadaşlarının sanata ilgisinin önemli olup olmamasına göre görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer ve duyuşsal özellikler puanları bağımsız örneklem t testi sonuçları.	77
Tablo 4.12. Özel yetenekli öğrencilerin BİLSEM ‘de bulunduğu eğitim programına göre görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer açısından duyuşsal özellikler puanları tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları.	79

Tablo 4.13. Özel yetenekli öğrencilerin BİLSEM 'de bulunduğu eğitim programına göre görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri açısından duyuşsal özellikler puanları tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları.	81
Tablo 4.14. Özel yetenekli öğrencilerin özel yetenek alanına göre görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değeri açısından duyuşsal özellikler puanları tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları.	83
Tablo 4.15. Özel yetenekli öğrencilerin özel yetenek alanına göre görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri açısından duyuşsal özellikler puanları tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları.	85
Tablo 4.16. Özel yetenekli öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyine göre görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değeri açısından duyuşsal özellikler puanları tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları.	87
Tablo 4.17. Özel yetenekli öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyine göre görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri açısından duyuşsal özellikler puanları tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları.	88
Tablo 4.18. Özel yetenekli öğrencilerin düzenli resim yapmaya başlama yaşlarına göre görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değeri açısından duyuşsal özellikler puanları tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları.	89
Tablo 4.18. (Devamı) Özel yetenekli öğrencilerin düzenli resim yapmaya başlama yaşlarına göre görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değeri açısından duyuşsal özellikler puanları tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları.	90
Tablo 4.19. Özel yetenekli öğrencilerin düzenli resim yapmaya başlama yaşlarına göre görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri açısından duyuşsal özellikler puanları tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları.	92
Tablo 4.20. Korelasyon Tablosu.....	93

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1. Üç Halka Kuramı Modeli.	13
Şekil 2.2. Psikososyal Sınıflar Kuramı Modeli.....	15
Şekil 2.3. Yıldız Kuramı Modeli.....	16
Şekil 2.4. Beşgen Kuram Modeli.	19
Şekil 2.5. Başarılı Zekâ Kuramı Modeli	20
Şekil 2.6. Ayrımsal Üstün Zekâ ve Üstün Yetenek Kuramı Modeli.....	22

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Özel Yetenekli Öğrencilerin Görsel Sanatlar Derslerine Yönelik Duyuşsal Özelliklerinin İncelenmesi başlıklı tez çalışmamın toplam **154** sayfalık kısmına ilişkin, 18/05/2023 tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%21** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
2. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
3. Önsöz hariç
4. İçindekiler hariç
5. Simgeler ve kısaltmalar hariç
6. Kaynaklar hariç
7. Alıntılar dahil
8. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranının (%30) altında olduğunu ve intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

18/05/2023

Rengin TEMEL

Doç. Dr. Ahmet KURNAZ

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynaklar listesine eklendiğini beyan ederim.

18/05/2023

Rengin TEMEL

SİMGELER VE KISALTMALAR

Simgeler

f: Frekans

?: Yüzde

T: T Değeri (T Testi İçin)

N: Birey Sayısı

P: Anlamlılık

d: Cohen d'si (Ortamalar arası fark standart sapmaya bölünerek hesaplanır)

Ss: Standart Sapma

η^2 : (eta-kare) Bağımlı değişkendeki varyansın ne kadarının belirli bir bağımsız değişkenle açıklandığını gösterir

$\bar{X}$: Ölçek ideal ortalama değeri

Kısaltmalar

BİLSEM: Merkez: Bilim ve Sanat Merkezi

BTYK: Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu

BYF: Bireysel Yetenekleri Farkettirme

CFI: Certificated Flight Instructor

DFA: Doğrulayıcı Faktör Analizi

GSD: Görsel Sanatlar Dersi

GZY: Genel Zihinsel Yetenek

IBM SPSS: İnternational Business Machines Statistical Package for the Social Sciences

KMO: Kaiser-Meyer Olkin

LISREL: Linear Structural Relations

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

MSLQ: Motivated Strategies for Learning Questionnaire (Güdülenme ve Öğrenme Stratejileri Ölçeği)

ÖSKD: Öntest-Son Test Kontrol Gruplu DeneySEL Desen

ÖYG: Özel Yetenekleri Geliştirme

ÖY: Özel Yetenekliler

RMSEA: Root Mean Square Error of Approximation

SPSS: Statistical Package for the Social Sciences

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

yy.: Yüzyıl

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Özel Eğitim Anabilim Dalı
Özel Eğitim Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN GÖRSEL SANATLAR DERSLERİNE YÖNELİK DUYUŞSAL ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ

Rengin TEMEL

Özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özelliklerinin (tutum, kaygı, öz yeterlik, beklenti değer algılarının) farklı değişkenler açısından incelenmesinin amaçlandığı bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklem grubu 2022-2023 eğitim öğretim yılında Türkiye'nin yedi bölgesindeki Bilim ve Sanat Merkezlerine (BİLSEM) devam eden 488 özel yetenekli 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. sınıf öğrencileridir. Araştırmada veri toplama araçları olarak “Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Benlik ve Görev Algısı Ölçeği” ve “Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Duyuşsal Özellikler Ölçeği”, ile veriler toplanmıştır. Araştırmada verilerin analizinde parametrik testlerden t-testi ve tek faktörlü varyans (One-Way ANOVA) analizi kullanılmıştır.

Araştırmanın bulgularına göre özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri yüksek, kaygıları oldukça düşük çıkmıştır. Kız öğrencilerin beklenti değer ve duyuşsal özellik algıları erkek öğrencilerden daha yüksek çıkmıştır. Resim yarışmalarında dereceye giren, resim sergisi/galerisi ya da müze ziyaret eden, resim sergisinde eserleri sergilenmesi için başvuran, resim sergisinde eserleri sergilenen, sosyal medyada resimle ilgili hesapları takip eden, kendisini iyi hissetmek için resim yapan ve görsel sanatlar öğretmenleri hakkında iyi düşünceleri olan, sanatla ilgilenen arkadaşları olan, 3 yaşında düzenli resim yapmaya başlayan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer ve duyuşsal özellik algılarının yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Destek eğitim programında olan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik içsel değer ve toplam beklenti değer algılarının BİLSEM BYF, ÖYG ve Proje programında olan öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algılarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Özel yetenek alanı Resim ve Genel Zihinsel Yetenek+Resim olan öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik içsel, yarar/önem, dışsal, yeterlik beklentisi, görev zorluğu ve toplam beklenti değer algılarının, özel yetenek alanı Genel Zihinsel Yetenek olan öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algılarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Araştırmanın sonucunda özel yetenekli öğrencilerin resim yarışmalarına katılmaya, sergilerde aktif rol almaya, resim sergilerini/ galerilerini ve müzeleri ziyaret etmeye, sosyal medyada resimle ve sanatla ilgili sayfaları tanıyıp takip etmeye, görsel sanatlar dersine karşı olumlu tutumlar geliştirebilecekleri öğretmenlerinin olmasına, benzer özellikteki akranları ile tanışıp arkadaş olmaya, erkek öğrencilerin de ilgisini çekebilecek konuların görsel sanatlar dersi programına dahil edilmesine ve çocukların 3 yaşından itibaren resimle/sanatla tanışmaya ihtiyaçları olduğu görülmüştür. Bu araştırmanın sonuçları, özel yetenekli öğrencilerin eğitimlerinde görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellik algılarının önemine dair farkındalığın oluşmasını sağlayacak ve gelecek araştırmalara ışık tutacaktır.

Anahtar Kelimeler: Özel Yetenek, Görsel Sanatlar, Duyuşsal Özellikler, Beklenti Değer, Tutum.

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Educational Sciences
Department of Special Education
Special Education Program
Master Thesis

AN INVESTIGATION OF THE EMOTIONAL FEATURES OF GIFTED STUDENTS TOWARDS VISUAL ART COURSES

Rengin TEMEL

In this study, which aims to examine the affective characteristics (attitude, anxiety, self-efficacy, expectation value perceptions) of gifted students towards visual art lessons in terms of different variables, the survey model, one of the quantitative research methods, was used. The research sample group is 488 gifted 6th, 7th, 8th, 9th, 10th, 11th, and 12th-grade students attending Science and Art Centers (BİLSEM) in seven regions of Turkey in the 2022-2023 academic year. The research collected data with the "Self and Task Perception Scale for Visual Art Lesson" and "Affective Characteristics Scale for Visual Art Lesson" as data collection tools. A t-test and one-factor analysis of variance (One-Way ANOVA) from parametric tests were used to analyze the data.

According to the findings of the study, the emotional characteristics of the gifted students towards visual art lessons were high and their anxiety was quite low. Expectation value and affective trait perceptions of female students were higher than male students. It has been determined that gifted students who have friends interested in art and who started to paint regularly at the age of 3 for visual art lessons Ranking in painting competitions, visit a painting exhibition/gallery or museum, apply for exhibits in a painting exhibition, following the accounts related to painting on social media, and painting to feel good have high level of good thoughts about visual art teachers the expectation value and affective feature perceptions. It has been observed that the intrinsic value and total expectation value perceptions of the gifted students in the support education program for the visual art lessons are higher than the expected value perceptions of the students in the BİLSEM BYF, ÖYG, and Project programs. Students who were gifted with painting or general mental ability and painting have higher intrinsic, benefit/importance, extrinsic, efficacy expectation, task difficulty, and total expectation value perceptions for visual art lessons than students expectation value perceptions for visual art lessons of gifted students with general mental ability. As a result of the research, gifted students participate in painting competitions, take an active role in exhibitions, visit painting exhibitions/galleries and museums, and get to know and follow pages about painting and art on social media, have teachers with whom they can develop positive attitudes towards visual art lessons, meet with their peers with similar characteristics and make friends. It has been seen that the subjects that may be of interest to male students should be included in the visual art curriculum, and children need to be introduced to painting/art from the age of 3. The results of this research will raise awareness of the importance of effective traits in the education of gifted students in visual art lessons and will shed light on future research.

Keywords: Gifted, Visual Arts, Effective Traits, Expectation-Value, Attitude.

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

Eğitimin tanımı eğitimciler, düşünürler ve akademisyenler tarafından birçok kez farklı şekillerde yapılmıştır. Eğitim, kavramsal olarak bireylerin erken çocukluktan başlayarak okulda ya da okul dışında kişiliklerini geliştirmeleri ve toplum hayatında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve düşünceleri doğrudan ya da dolaylı olarak kazanmalarına yardımcı olmaktır. Toplumların ihtiyaçlarına ve kültürel değerlerine göre eğitimin amaçları toplumsal olarak değişkenlik gösterebilir ancak eğitim küresel olarak sosyalleşmeyi, teknolojik, bilimsel ve kültürel olarak gelişmeyi amaçlar.

Tarih boyunca eğitim konusunda deneme yanılma yoluyla sistemler üretilmesi ve geleneksel eğitim anlayışlarının çıktılarının çağa ayak uyduramayan nitelikte oluşu eğitimde farklı yollar deneme ihtiyacı doğurmuştur. Buna bağlı olarak çağdaş eğitim anlayışı bilgi aktarmanın yanında ilgi ve yeteneklerin gelişmesini sağlamak için bireylerin tek yönlü değil bilişsel, devinışsel ve duyuşsal yönleriyle bir bütün olarak ele alınıp yetiştirilmesini desteklemektedir. Bu bakımdan çağdaş eğitim kavramı ve uygulamaları içinde bilim ve teknik eğitiminin yanında güzel sanatlar eğitiminin özel ve önemli bir yeri vardır (San, 2019).

Eğitim her bireyin psikolojik tipini belirlerken kendi sınırları dahilinde gelişme ve özünü bulma fırsatı verir. Birey çevresine, kendi ihtiyacına göre biçim vermek için yaşar. Bu eğitimde özgürlüktür. Resim yapmak çocuk için simgesel bir oyundur. Bu oyunda ortaya koyduğu şey onun düşünsel ve duygusal yaşamıyla ilgili imgeleridir. Çevresinin ve kendisinin birleşiminin dışavurumudur (Piaget, 1953). Sanat eğitimi bundan dolayı çocukların eğitiminde önemli bir yere sahiptir. Çünkü bireysel psikolojinin ilk ve en önemli göstergesi sanattır (Yetkin, 2019).

Sanat, tanımı ve kapsamı sürekli yenilenen, tartışılan ve değişen bir olgudur. Sanat, sanatçının hayal etme, biçimlendirme ve meydana getirme sürecinin estetik bir sonucudur. Sanat, ilk çağlardan beri toplumların kültürel, sosyal, siyasal, ekonomik, bilimsel, coğrafi ve tarihi yansımasıdır. Sanat, geleneksel olarak görsel sanatlar, işitsel sanatlar ve ritmik sanatlar olmak üzere üç başlıkta sınıflandırılır. Görsel sanatlar; resim, mimari, heykel, uygulamalı sanatlar, grafik sanatlar, endüstri tasarımı, uygulamalı sanatlar, sinema, fotoğraf, moda tasarımı, bilgisayar sanatı gibi oldukça geniş bir alanı kapsar. Bu dalların tümüyle ilgili olarak okul öncesinden yükseköğretime kadar her aşamadaki sanat eğitimi ve öğretimiyle ilgili kuramsal

ve uygulamalı çalışmalara “görsel sanatlar eğitimi” ya da yalnızca “sanat eğitimi” demek yeterlidir (Kırıçoğlu, 2005). Görsel sanatlar eğitimi bir disiplin alanı olarak dünyanın tamamında olduğu gibi ülkemizde de 1924’den itibaren genel eğitimin içinde eğitim öğretim faaliyetlerinin bir parçasıdır (Altınkurt, 2005).

Sanat eğitimi, eğitimin diğer alanları gibi zihinsel gelişimi sağlayan yaratıcılıkları ortaya çıkartan bir eğitim aracı olmaya ek olarak görsel estetiğe dayalı ihtiyaçları karşılamakta ve bireyin ruhsal yönünün de doyurulmasına yardım etmektedir (Mercin ve Alakuş, 2007). İnsanın doğası sadece zekâ ve düşünceden ibaret değildir aynı zamanda duyguları da vardır. Duygular tecrübelerden edinilen tepkilerdir ve bireyin iç dünyasını tamamlayan vazgeçilmez bir parçasıdır (Yetkin, 2019). Sanat, duygu ve düşünce arasındaki iç içe geçmiş bağlantıyı vurgularken öğrenme ve gelişim sürecinin de etkin bir yardımcısı olmaktadır (Yolcu, 2007).

Sanat eğitimi iki temel görüşe göre ele alınmıştır. Bunlar, sanat yoluyla eğitim ve sanat için eğitimidir. Sanat yoluyla eğitim bireylerin eğitim sisteminde aşırı bilişsel ağırlıklı eğitilmesine karşın bu sürece duyuların ve duyguların da dahil edilmesini amaçlar. Sanat yoluyla eğitim; psikolojik olarak iyileştirici ve yenileyici (sanatla terapi) özellikle, iletişim açısından pozitif etkili, yaratıcılık boyutu olan, sanat ve estetikle iç içe kapsamlı bir alandır. Sanat için eğitim ise bilimsel ve teknolojik gelişmelerin ışığında somut ve gerçekçi bir yaklaşımla sanat eğitimini bilişsel temeller üzerine oturtur. Bu iki görüş karşıt gibi görünse de aslen karma bir görüş olarak kabul edilebilir. Sanat ve estetikle günümüzün bilimsel temellerine oturtulan bir sanat eğitimi görüşü tek yanlı eğitimin kayıplarını önleyebilecektir (San, 2019).

Farklı grupları hedef alan eğitim faaliyetleri, bu grupların kendine has özelliklerine göre planlanmaktadır. Türkiye’ de eğitim öğretim faaliyetleri; örgün eğitim (okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim), yaygın eğitim, uzaktan eğitim ve özel eğitim gibi türlere ayrılmıştır. Bu araştırmanın konusu ve araştırma grubu olan özel eğitim alanındaki özel yetenekli öğrencilere BİLSEM’ lerde verilen sanat eğitimi, hem bu öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal gelişimleri bakımından, hem de bilim ve sanatın, üstün zekanın odak noktası olması bakımından önemlidir. Çünkü sanatla bilimle kardeştir. Sanat da bilim gibi sürekli arayışlar içindedir. Sanatın olduğu yerde bir parça bilim, bilimin olduğu yerde de bir parça sanat vardır (Ayaydın, 2021).

Özel yetenekli öğrencilere; toplumun ve ailelerin attığı roller ve beklentiler, sınav sistemleri, yaşantılarından edindikleri tecrübeler gibi faktörler onların tutumlarını, öz

yeterliklerini, kaygılarını, beklenti değer algılarını ve eğitimsel tercihlerini etkileyebilmektedir. Dolayısı ile özel yetenekli öğrenciler bazı dersler ve disiplin alanlarına daha az ya da daha çok ilgi duymaktadırlar. İşte bu daha az ilgi duydukları ve daha az tercih ettikleri düşünülen alanlardan biri de çoğunlukla okul programlarının bir süsü olarak görülen görsel sanatlardır (Kırıçoğlu, 2005).

Oysa ki; genel eğitimle, bireylerin doğuştan başlayarak okulda ya da okul dışında, kişiliklerini geliştirmeleri ve toplum hayatında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve düşünceleri doğrudan ya da dolaylı olarak kazanmaları sağlanırken, görsel sanatlar eğitimi ile çocuğun yaşamda bir birey olarak kendini gerçekleştirmesine, özgürleşmesine ve özgün bir birey olmasına olanak sağlanmaktadır. Doğrudan duygu ve hislere hitap eden görsel sanatlar eğitimi bilişsel olarak gelişimine imkân verirken duyuşsal olarak da tutumlarına ve algılarına doğrudan yansıtılarak bir bütün olarak şekillenmesini sağlamaktadır (Kırıçoğlu, 2009).

Özel yetenekli öğrencilerin de eğitimleri konusunda son yıllarda yapılan çalışmalar onların sadece bilişsel alanlardaki değil, duyuşsal alanlardaki gelişimlerini de ele alan bütüncül bir yaklaşım içindedir. Özel yetenekli öğrencilerin derslerine ve bazı kavramlara ilişkin tutumlarının belirlenmesi ile onların eğitimlerinin şekillenmesi söz konusu olmaktadır. Bu nedenle duyuşsal özelliklerin belirlenmesi büyük önem kazanmaktadır.

1.1. Problem Durumu

Özel yetenekli öğrenciler, birçok şeyi yapabilecek belirli bir zihinsel kapasiteye ve yetiye sahip olmalarına rağmen eğer tutum ve tavırları nedeniyle sanata karşı olumlu duyuşsal özelliklere sahip değilse, sanata ve resim yapmaya yönelme noktasında istekli olmadıkları ve yeterince çaba göstermedikleri görülmektedir. Yapılan araştırmalar özel yeteneklilerin normal gelişim gösteren çocuklara göre çok daha fazla psikolojik ve duyuşsal problemler ile karşı karşıya kaldıklarını göstermektedir (Tohum ve Tortop, 2018). Özellikle ülkemizde özel yetenekli öğrencilerin eğitim aldığı BİLSEM' lere genel zihinsel yetenek alanından giren öğrencilerin özel yetenekleri geliştirme (ÖYG) programına geldiğinde çok az öğrencinin görsel sanatlara yöneldiği görülmektedir. Bunu belirleyen etkenler nelerdir? Özel yeteneklilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özelliklerinin düzeyleri nelerdir? Beklenti değerleri neye göre değişir? Tutumlarını, öz yeterliklerini ve kaygılarını neler etkiler? Özel yetenek alanında verilen bu eğitimlerin öğrencilerin duyuşsal özelliklerine etkisi nedir?

Bu sorulardan yola çıkarak bu araştırmada özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine bakış açısının ve görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özelliklerinin belirlenmesine gerek duyulmuştur. Toplumda sayıca az olan ancak geleceğimiz için büyük önem teşkil eden özel yetenekli çocuklara sunulacak sanat eğitiminde duyuşsal özelliklerle ilgili alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi açısından bu araştırmada BİLSEM' lerde eğitim alan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özelliklerinin (tutum, kaygı, öz yeterlik, beklenti değeri açısından) belirlenmesi amaçlanmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özelliklerinin incelenmesidir. Bu genel amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranmıştır.

A. Özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özelliklerinin düzeyi nasıldır?

Özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik

A1. Tutumları ne düzeydedir?

A2. Kaygıları ne düzeydedir?

A3. Öz yeterlikleri ne düzeydedir?

A4. Beklenti değeri yönelimleri ne düzeydedir?

B. Özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri

B1. Cinsiyetleri açısından,

B2. Resim yarışmasında dereceye girmeleri açısından,

B3. Ailelerinde sanatçı olup olmaması açısından,

B4. Resim sergisi / galerisi ya da müze ziyaret etmiş olmaları açısından,

B5. Resim sergisinde eserlerinin sergilenmesi için başvurmuş olmaları açısından,

B6. Resim sergisinde eserlerinin sergilenmiş olmaları açısından,

B7. Sosyal medyada resimle ilgili hesapları takip etme durumları açısından,

- B8. Kendilerini iyi hissetmek için resim yapıyor olmaları açısından,
- B9. Görsel sanatlar öğretmenleri hakkındaki düşünceleri açısından,
- B10. Arkadaşlarının sanatla ilgilenmesinin önemli olup olmaması açısından,
- B11. BİLSEM deki bulunduğu eğitim programı açısından,
- B12. Özel yeteneklilik alanları açısından,
- B13. Ailelerinin gelir düzeyleri açısından,
- B14. Düzenli resim yapmaya başlama yaşları açısından,

Anlamlı farklılık göstermekte midir?

C. Özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik

- C1. BİLSEM deki bulunduğu eğitim programına göre
- C2. Özel yeteneklilik alanlarına göre,
- C3. Ailelerinin gelir düzeyine göre,
- C4. Düzenli resim yapmaya başlama yaşlarına göre,

Beklenti değer algıları düzeyi nasıldır?

D. Özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik öz yeterlik algıları ile görsel sanatlar derslerine yönelik kaygı, tutum ve beklenti değer algıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma; BİLSEM' lerde öğrenim gören özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özelliklerinin; tutum, kaygı, öz yeterlik ve beklenti değer algılarının aile, bireysel, çevre, sosyo-ekonomik ve kültürel faktörler bağlamında; cinsiyet , resim yarışmasında derece alma, resim sergisine katılma, resim sergisine başvurma, resim sergisi/galerisi/ müze gezme, ailesinde sanatçı bulunma, sosyal medyada resimle ilgili hesapları takip etme, görsel sanatlar öğretmeni ile ilgili düşünceleri, arkadaşının sanatla ilgisinin olup olmamasının önemi, BİLSEM' de bulunduğu eğitim programı, özel yetenek alanı, ailesinin

gelir düzeyi, düzenli resim yapmaya başlama yaşı, kendini iyi hissetmek için resim yapıp yapmaması değişkenleri açısından ne düzeyde etkilediğinin belirlenmesi bakımından önemlidir.

BİLSEM’ lerde öğrenim gören özel yetenekli öğrencilerin, görsel sanatlar derslerinin bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimlerine olan katkısına yönelik tutumlarının, kaygılarının öz yeterliklerinin ve beklenti değer algılarının ne düzeyde olduğunun belirlenmesi, bu öğrencilerin sanatsal gelişimleri açısından önemlidir. Görsel sanatlar dersine verilen önemin ve gerekliliğin tespit edilmesi ile özel yetenekli öğrencilerin tutumlarını olumlu yönde geliştirerek, sanatı sevmeleri ancak olumsuz tutumlarını ve bunlara neden olan etkenleri belirlenmesi ile gerçekleştirilebilir. Bu araştırma, özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik varsa olumsuz tutumlarının ve bunları etkileyen faktörlerin belirlenmesi açısından oldukça önemlidir. Bu araştırmanın BİLSEM’ lerde verilen özel yeteneklilerin sanat eğitimleri ile ilgili öğrencilerin duyuşsal özelliklerini güçlendirecek yaklaşım ve yöntemlerin niteliğinin artırılması bakımından özel eğitim alanına olumlu katkı sağlaması beklenmektedir.

1.4. Sayıtlar

Araştırma kapsamında kontrol edilemeyen değişkenlerin katılımcıları eşit bir oranda etkilediği kabul edilmiştir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma, Türkiye’ de özel yetenekli öğrencilerin eğitim aldığı Bilim ve Sanat Merkezlerine (BİLSEM) devam eden özel yetenekli çocukları kapsamıştır. Araştırmanın örneklemini 2022-2023 eğitim öğretim yılında, Türkiye’nin yedi bölgesinde BİLSEM’ lere devam eden, özel yetenekli 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12. sınıf öğrencileridir.

1.6. Tanımlar

Özel Yetenekli Birey: Zekâ, yaratıcılık, sanat, liderlik kapasitesi, motivasyon veya akademik alanlarda yaşıtlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren bireyi ifade eder (MEB, 2020). Bu araştırmada özel yetenekli birey kavramı, özel yetenekli olarak tanınması yapılmış BİLSEM’ lerde eğitim alması için seçilmiş öğrencileri kapsamaktadır.

Sanat: Duygu, düşünce ve hayal gücünün estetik yollarla dışavurumudur.

Sanat Eğitimi: Günümüzde okullarda, sanatı araç edinerek öğrencileri düşünsel, algısal ve duygusal olarak geliştirmeyi amaçlayan “Görsel Sanatlar” dersi eğitimini kapsayan

kavramdır. Bu araştırmada işaret edilen sanat eğitimi kavramı BİLSEM’lerde verilen görsel sanatlar dersini ifade etmektedir.

Görsel Sanatlar Eğitimi: Eğitim biliminin bir dalı olarak sanatın, estetiğin, sanat tarihinin eğitim ve öğretimle ilgili bütün sorunlarıyla ilgilenen, bireyin sanatsal ve estetik gelişimi, sanatta öğrenme ve yaratıcılık eğitimini kapsayan alandır (Kırıışoğlu, 2005).

Duyuşsal Özellikler: Tutum, kaygı, öz yeterlik, motivasyon, beklenti değeri niteliklerini kapsayan kavramdır. Duyuşsal özellikler, bireylerin nasıl hissettiğı ile ilgilenir ve davranışlarına yön verir. Bu araştırma kapsamında ele alınan özel yeteneklilerin duyuşsal özellikleri; tutum, kaygı, öz yeterlik, motivasyon ve beklenti değeri.

Tutum: Nesnelere ve durumlara karşı olumlu veya olumsuz düşünme, hissetme veya davranma eğilimidir (Rahayu, 2015).

Kaygı: Bireyi engel olamayacağını düşündüğü kötü ve olumsuz bir şey yaşama korkusu ile rahatsız eden gerginlik hissidir.

Öz yeterlik: Bireyin bir işi, bir hareketi başarılı olarak yapabilmek için kendine olan inancı ve güvenidir (Bandura,1997).

Motivasyon: Motivasyon bireyin bir işi yapmak için ona ilgi ve ihtiyaç duyması, aşırı istemesi ve olumsuz durumlarla karşılaşsa bile hedefine yoğunlaşarak hedefe ulaşmak için çaba göstermesidir (Gülden, 2022).

Beklenti Değeri: Beklenti ve değeri bireyin davranışlarını kontrol eden ve yönlendiren iki etkidir. Beklenti, bireyin gerçekleştirdiğı davranışın amaca ulaştırma olasılığını; değeri ise, o amacın birey için taşıdığı önem derecesini ifade etmektedir. Beklenti değeri kuramına göre, bireyler seçimlerinde birçok seçeneğı göz önünde bulundurmaktadır. Birey, karşılaştıkları seçenekleri birbiriyle karşılaştırarak, gerçekleştirebilme ihtimali en yüksek olan göreve yönelmektedir (Iliman Güllühalı, 2019). İçsel değeri, dışsal değeri, yarar önem, yeterlik beklentisi, görev zorluğu, çaba gereksinimi değeri algısının bileşenleridir.

BÖLÜM 2

2. ALAN YAZIN

Bu bölümde “Eğitim”, “Özel Eğitim” ve “Özel Yeteneklilerin Eğitimi” ile ilgili kuramsal bilgilere ve ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

Toplumun gelişmesi için önce bireylerin gelişimi sağlanmalıdır. İnsanların ve toplumların gelişebilmesi için en öncelikli kavram eğitimidir. Muasır medeniyetler seviyesine çıkmak ve refah seviyesini yükseltmek için yapılacak en önemli şey toplumun ilk yapı taşı olan insanları çağdaş bir eğitim anlayışıyla eğitmek olmalıdır.

Eğitim insanlığın var olduğu günden itibaren gelişim ve değişim gösteren bir olgudur. Eğitimin yapısı ve içeriği; bulunduğu coğrafyadan, toplumun kültüründen, siyasi yapısından, tarihinden, psikolojisinden, sosyolojisinden, ekonomisinden, teknolojisinden, dünyadaki önemli gelişmelerden ve eğitimin öznesi olan öğrenci ve eğitimcilerden kaynaklanan bireysel farklılıklardan da etkilenir. Eğitim, bireylerin birbirinden farklı amaçlarla göre yetiştirilme sürecidir. Bireyin edindiği bilgi, beceri, tutum ve değerler yoluyla bu süreçte kişiliği gelişir, değişir (Özkan, 2006). Eğitim süreci, plan programlar dahilinde ve eğitim profesyonelleri tarafından, yeri, zamanı ve süresi belli bir şekilde okul öncesi eğitimle başlayarak olan yükseköğretime kadar devam etmektedir.

Eğitimin içinde özel eğitim yer almaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde belirtildiği tanımı ile özel eğitim; “Bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak üzere geliştirilmiş eğitim programları ve özel olarak yetiştirilmiş personel ile uygun ortamlarda sürdürülen eğitim” dir (MEB, 2020). Özel eğitim şemsiye bir kavram olmakla birlikte altında birçok özel eğitime muhtaç gruba barındırır. Bunlar; zihinsel, işitme, görme, fiziksel yetersizliği olan bireyler, dil ve konuşma bozukluğu olan bireyler, öğrenme güçlüğü olan bireyler, duygu-davranış bozukluğu olan bireyler, otizm spektrum bozukluğu olan bireyler, birden fazla yetersizliği olan bireyler ve özel yetenekli bireylerdir.

Özel yetenekliler, yaşlarına göre daha hızlı öğrenen, yaratıcılık, sanat, liderliğe ilişkin kapasitede önde olan, özel akademik yeteneğe sahip, soyut fikirleri anlayabilen, ilgi alanlarında bağımsız hareket etmeyi seven ve yüksek düzeyde performans gösteren bireylerdir. Özel

eğitimle, örgün eğitim kurumlarına devam eden ve genel zihinsel, görsel sanatlar veya müzik yetenek alanlarından özel yetenekli olarak tanılanan öğrencilerin bireysel yeteneklerinin en üst düzeye çıkarılması amaçlanmaktadır (MEB, 2020).

Özel yeteneklilerin eğitiminin toplumlar için stratejik ve politik önemi vardır. Özel yeteneklilerin ilgi ve yeteneklerine göre yetiştirilip yönlendirilmesi ülkeleri ekonomik, siyasi, askeri ve teknolojik açıdan gelişmesini sağlayacaktır. Bu nedenle gelişmiş ülkelerde özel yeteneklilerin eğitimi bir devlet politikasıdır. Ülkelerin kalkınması ve gelişmesi için özel yetenekli bireylerin eğitimsel ihtiyaçlarının sağlanması ve zamanı geldiğinde istihdam edilmeleri gerekmektedir (TBMM, 2012).

2.1. Genel Yeteneklilik

Genel yetenek, genel anlamda üst düzey düşünme becerisini ifade eden ve farklı, bireye özel alanlarda kendini gösteren bir yetenektir (Şahin, 2022). Sözel yetenek, sayısal yetenek ve görsel yetenek, genel yetenek türlerine örnek gösterilebilir. Bu tanımlamaya göre Görsel Sanatlar yeteneği bir genel yetenek alanıdır. Spesifik alanlara ayrıldıkça özel yetenek olarak adlandırılmaktadır. Bu tezin konusu görsel sanatlarla ilgili olduğu için diğer yetenek alanlarından kısaca bahsedilmiştir.

2.1.1. Genel zihinsel yetenek alanı

Soruları hızlı ve doğru yanıtlayan, problemler karşısında orijinal ve etkili çözümler üreten, çabuk öğrenen, yeni bilgiler öğrenmek için sorular soran, ilgisiz konular arasında özgün bağlantılar kuran, yaratıcı düşünceye, analiz / sentez yapma gücüne sahip, aldığı görevleri büyük bir motivasyonla ve mükemmeliyetçi yaklaşımla yapan, meraklı, entelektüel, okuyucu, becerikli, keşifçi, icatçı, inovasyon ve liderlik özellikleri olan, bireyler bu yetenek alanındadır (Dündar, 2019; Bencik, 2006).

2.2. Özel Yeteneklilik (Üstün Zekalılık, Üstün Yeteneklilik)

Özel yeteneklilik mi? Üstün zekalılık mı? Üstün yeteneklilik mi? Literatürde “üstün yetenek” kavramının kullanılmasına rağmen, 15 Ocak 2013 tarihinde Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu’nca (BTYK) yayınlanan Strateji ve Uygulama Planı’nda aynı kavrama karşılık gelmek üzere daha az kategorize edici olarak “özel yetenek” kavramı tercih edilmiştir (MEB, 2020). Bir bireyin özel yetenekli sayılabilmesi için genel zihinsel yetenek, özel akademik yetenek, dil, matematik, fen bilimleri, sosyal bilimler, liderlik, yaratıcılık, görsel ve işitsel

sanatlar ve psikomotor becerilerde akranlarına göre olağanüstü düzeyde performans sergilemesi beklenir.

Özel yeteneklilik nedir sorusuna cevap verebilmek için önce zekâ hakkındaki görüşlerle ilgili bilgi sahibi olmak gerekmektedir. Zekâ ile ilgili bilimsel çalışmalar ilk defa Sir Francis Galton tarafından 19. yüzyılın ikinci yarısında başlamıştır. Alfred Binet ve Simon ‘ın ilk zekâ ölçeğini geliştirmeleri, Charles A. Spearman’ın Genel Zekâ Kuramı ve Terman’ın çalışmaları zekanın bilimin konusu olmasını sağlamıştır. Zekayı araştıran bazı araştırmacıların yaptığı zekâ tanımları şöyledir;

Sir Francis Galton’ a göre zekâ genel bir kapasitedir. “Zekâ büyük bir oranla kalıtımın eseridir ve çevrenin zekâ üzerindeki etkisi yok denecek kadar azdır”, Binet ‘e göre zekâ “iyi akıl yürütme, iyi hüküm verme ve kendini iyileştirme kapasitesidir”, Spearman’ a göre zekâ, “sayısal ve sözel alanlar olarak iki grupta toplanan genel yeteneklerden oluşur. Özel yetenekler zekâ ürünüdür kişiye göre farklılık gösterdiği için genel zekâ puanını etkiler”, Terman’a göre zekâ “kavram oluşturma ve bunların önemlerini belirleyebilme yeteneği” dir (Çitil, 2016), “Birey soyut düşünebildiği ölçüde zekidir” (Çağlar, 1979), Piage’ göre zekâ “bireyin çevresi ile kendisi arasında uyum sağlamasıdır.”, Gardner’ a göre zekâ “bir kültürde değerli ürünler yaratma ve problem çözmede kullanılan bilginin işlenmesini sağlayan, biyo-psikolojik potansiyeldir. Sekiz farklı türde zekâ vardır. Tüm zekâ türleri aynı değerdedir ve bir zekâ türü diğerlerinden daha önemli değildir” (Gardner, 1999).

Genel bir ifade ile zekâ; yerinde, zamanında, amaca uygun, özgün olan bilişsel davranışlar gösterebilme, anlaşılması, kavranılması güç olayları hızlı ve doğru bir şekilde algılama, karşılaşılan problemlere doğru ve zamanında çözüm yolları geliştirebilme ve zor şartlar altında bile kişisel gücünü artırıp oluşan heyecan- duygu durumlarına karşı koyabilme kapasitesidir (Genç, 2017).

Özel yeteneklilik geçmişten bu yana genel olarak üstün yetenekli, üstün zekalı, zeki, akıllı, parlak gibi terimlerle adlandırılırken bu etiketlemelerin zekâ ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Zekayı araştıran ilk araştırmacılar zekayı sadece üstün zihinsel becerilerin göstergesi olarak ele almışlardır. Zekayı ölçme araçları, bilişsel becerileri ölçme üzerine geliştirilmiştir. 20. yy. başlarından itibaren zekayı nicel sayılarla ve bilişsel becerilerle ölçen anlayış artık yerini zihinsel, duyuşsal, psikomotor, dil, ahlak, sosyal, sanatsal olmak üzere çok boyutlu inceleyen anlayışa bırakmıştır.

Renzulli' nin Üç Halka Kuramına göre özel yeteneklilik; ortalamanın üzerinde genel/özel bir yetenek, yaratıcı düşünce ve motivasyon (görev sorumluluğu) un bileşkesidir. Bireyde var olan yetenekler bireyin yaşamı boyunca zaman içinde ortaya çıkabileceği bilinmektedir. Özel yetenekli çocuklar var olan özel yüksek potansiyellerine ek olarak kişisel özellikler bakımından da akranlarından farklıdır. Yapılan çalışmalar özel yeteneklilerin zihinsel kapasitelerinin yanı sıra, zihinsel olmayan bazı değerler, karakter ve kişilik özellikleri açısından da akranlarından daha üst seviyede olduklarını ortaya koymuştur. Çalışkanlık, işi üzerinde dikkatini toplayabilme, irade gücü, başarısızlık durumunda ısrarcılık, güvenilirlik, neşelilik, görev sorumluluğu alabilme, cesaret, öfkesini tutabilme, duygularını denetleyebilme, davranışların kontrolü, girişimcilik gibi özellikler açısından genellikle akranlarından daha üst seviyede oldukları bilinmektedir (Kurnaz vd., 2013).

Bireyin özel yeteneğini ortaya çıkarmasında en önemli faktör motivasyondur. Özel yetenekli çocukların kapasitelerini en üst düzeyde ortaya çıkarabilmeleri için özellikle sosyal duygusal açıdan aileleri, akranları ve öğretmenleri tarafından desteklenmeye ihtiyaçları vardır. Özel yetenekli çocuklar ihtiyaç duydukları desteği alamadıklarında aşırı korku ve kaygı geliştirme, düşük başarı, depresyona girme, daha fazla ayrışma ve sonunda potansiyellerini kaybetme riski ile karşı karşıyadırlar (Dağlıoğlu, 2018).

2.2.1. Resim / görsel sanatlar alanında yetenek

Sanat için zaman ayıran, estetik bakış açısı olan, etkili, sezgisel ve zengin, hayal gücüne sahip olan, resim kompozisyonlarını çok boyutlu ve uygun oranlar kullanarak tasarlayan, görsel hafızası güçlü, nesneleri, şekilleri ve ortamları ince ayrıntılarıyla, farklı boyutlarıyla algılayan, yaratıcı, yenilikçi, soyut düşünebilen, doğaçlama yeteneğine sahip, farklı materyallerden özgün tasarımlar yapabilen bireyler bu yetenek alanındadır.

Gardner çoklu zekâ kuramında, sekiz zekâ alanından bahsederken sanatsal yeteneği görsel uzamsal zekâ ile ifade etmiştir. Görsel uzamsal zekaya sahip bireyler şekilleri, biçimleri, simgeleri, görsel kitap, fotoğraf, reklam, broşür, afiş vb. çıktıları, renkleri çabuk kavrar ve hafızalarında tutabilirler. Bununla birlikte resimler, imgeler, çizgiler ve şekillerle düşünme ile üç boyutlu algılama becerilerini iyi kullanırlar. Bu bireyler mekânsal, uzamsal ve görsel olarak hitap eden renk ve biçim gibi olgulara karşı farkındalıkları yüksek olduğu için öğrendiklerini ustalıkla görsel dönüştürebilirler (Eraslan Taşpınar ve Kaya, 2016).

Sanatsal yeteneğe sahip bireyler akranlarından çok daha önce sanat alanında performans göstermeye başlarlar. Yetenekleri doğrultusunda odaklanma duyguları ve motivasyonları yüksektir. Öğrenme konusunda bir yetişkinden ya da eğitim profesyonelinden yardım almaya ihtiyaç duymazlar, yaptıkları çalışmalardan sıkılmazlar, çok eğlenirler, zevk alırlar. Bireyin sanatsal yaratma yeteneği, ortaya çıkardığı üründen daha önemli bir yetenek göstergesidir, fikirleri yaptıkları ürünlerden daha geniş kapsamlı olabilir (Yavuzylmaz, 2012).

2.2.2. Müzik alanında yetenek

İşitsel ve ritmik olarak üst düzey performans gösteren, duyduğu bir ya da birden fazla sesi ve karmaşık müzik cümlelerini hatırlayıp seslendirebilen, çalgı çalma ve şarkı söyleme istekleri üst düzeyde olan ve müzikle ilgili alanlarda fark yaratan çalışmalar yapabilecek potansiyele sahip bireyler bu alandadır (Ilhan, 2019).

2.2.3. Spor alanında yetenek

Çeviklik, denge, sürat, kuvvet, koordinasyon, esneklik ve dayanıklılık gibi temel motor becerilerine ek olarak mükemmeli yapma arzusu, psikomotor beceri düzeyi, yaratıcılık, motivasyon, ilgi gibi duyuşsal etmenlerle vücudunun tümünü ya da bir bölümündeki motor kaslarını kullanmada yüksek performans gösterebilen bireyler bu alandadır. Spor alanında yetenekli olan öğrenciler sporun herhangi bir dalında özel olarak özel bir yeteneğe sahip olabildiği gibi genel olarak spor dallarında da özel yetenekli olabilirler (Sevimli, 2015).

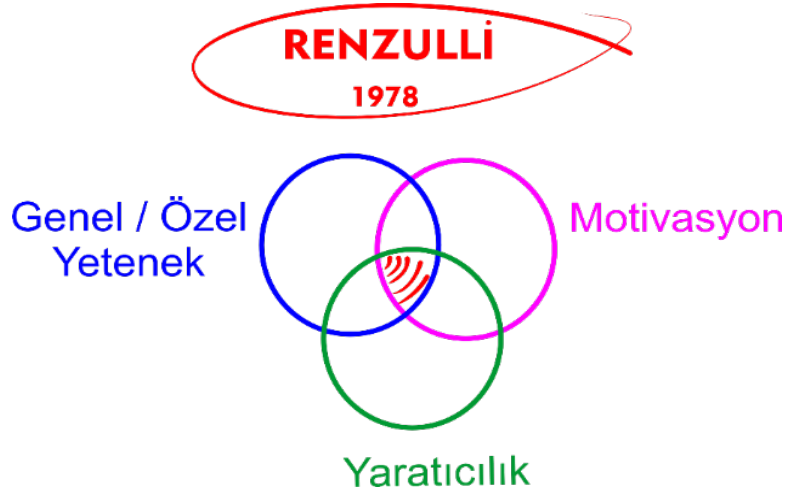
2.2.4. Diğer alanlarda yetenek

Tannenbaum'a göre üstün zekâ için sadece zekâ yeterli değildir. Genel kapasitenin matematik, fen bilimleri, edebiyat, müzik, sanat ve dil gibi yetenek alanlarında olgunlaşıp özel yetenek olarak ortaya çıkması gerekmektedir. Üstün zekâ genel yetenek alanlarında değil ancak özel alanlarda görülebilir (Sak, 2017; Şahin 2022).

2.3. Özel Yeteneklilik Kuramlarına Göre Özel Yetenek

Bilim insanları özel yeteneği/ üstün zekayı farklı varsayımlarla açıklamışlardır. Üstün ve özel yeteneğin toplumda bulunma sıklığı, üstün zekayı/ yeteneği etkileyen etkenler, genetik faktörlerin etkisi, bireyin performansı, toplumun ihtiyaçları ve değerleri, yaş faktörü, bireysel farklılıklar gibi etkenler bu varsayımların temelini oluşturmuştur. Kuramların çeşitliliği üstün/ özel yeteneğin farklı bakış açılarından incelenmesi açısından fayda sağlamaktadır.

2.3.1. Üç halka kuramı

Şekil 2.1. Üç Halka Kuramı Modeli.

Bu araştırmanın temelini dayandığı kuram olan Renzulli (1978)'nin Üç Halka Kuramına göre üstün yetenek, özel yetenek (ortalama üstü genel bir yetenek de olabilir belli bir alana özgü yetenek de olabilir), yaratıcılık ve motivasyon etmenlerinin iç içe geçmesinden ve etkileşiminden oluşmaktadır. Bu üç etmenden herhangi birinin olmaması durumunda birey üstün yetenekli olarak kabul edilmemektedir. Olağanüstü başarı göstermiş çoğu sanatçının ortaöğretim başarı oranının %20, IQ puanlarının ise normalin biraz üzerinde 110-120 puan arasında olduğu görülmüştür, buna karşın sorumluluk, azim, vizyon ve görev aşkının son derece yüksek olduğu görülmüştür Üç halka kuramının kuramsal temeline göre birey akademik olarak olağan üstü başarı sağlayamasa da motivasyon ve yaratıcı düşünme düzeyinin çok yüksek olması ondaki üstün zekâ potansiyelinin olduğunu göstermektedir (Sak, 2017).

Genel/ Özel Yetenek:

Genel yetenek: Soyut düşünce, sayısal ve sözel akıl yürütme, uzamsal ilişkiler, hafıza ve sözcük dağarcığının çok geniş olması, yeni durumları şekillendirme, bilgi işleme basamaklarının kendiliğinden oluşması, yeni öğrenilenlerin ve deneyimlerin hızlı ve en ince detayına kadar hatırlanmasını içeren özelliklerdir.

Özel Yetenek: Genel yetenek, özel yeteneği destekler niteliktedir. Özel bir alanda sergilenen özel yeteneğin, genel yeteneğe özgü beceriler ile desteklenmesi gerekmektedir. Özel yetenekler resim, dans, müzik, tiyatro gibi sanat ve matematik, fen, kimya vb. gibi özellikleri barındırdıkları yeteneklerdir (Alan, 2021). Bireyin var olan sanatsal resim yeteneği potansiyelinin uzamsal becerilerle desteklenmesi buna örnek olarak gösterilebilir.

Bireyin özel bir alanda gösterdiği ortalama üstü yetenek, özel yetenek olarak değerlendirilir. Renzulli' ye göre genel veya özel yetenek alanında çeşitli ölçüm sonuçlarına göre % 15-20 lik dilimde yer alan bireylerin üstünlük potansiyeli var olarak kabul edilir ve ona göre değerlendirilir (Sak, 2017). Resim, müzik, edebiyat, heykel, tiyatro, sinema, dans, bale gibi sanat alanındaki yetenekler ve matematik, fen, kimya, fizik, biyoloji gibi teknik alanlardaki yeteneklerdir (TBMM, 2012). Bu yetenekler kendi içlerinde de alt yetenek alanlarına ayrılmaktadır.

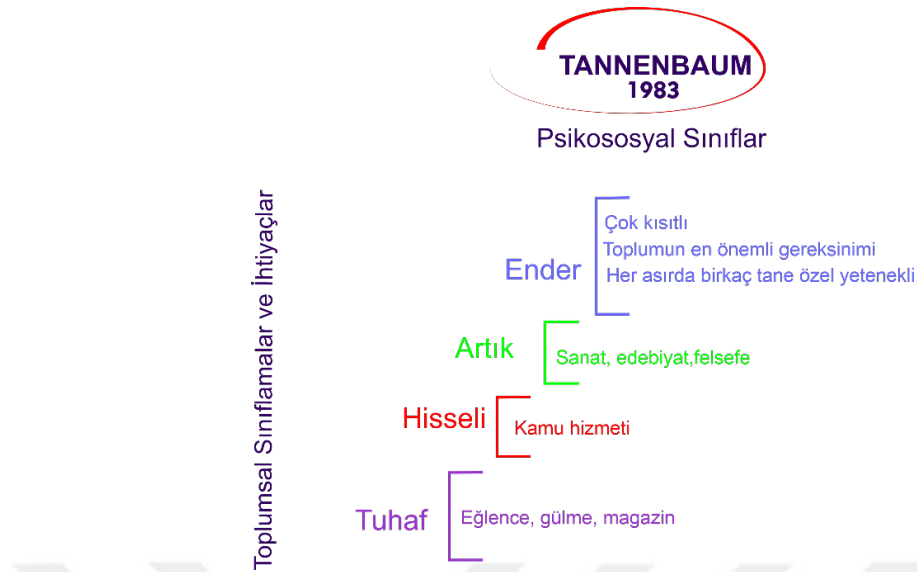
Renzulli' nin üç halkasından motivasyon ve yaratıcılık halkalarının özellikleri değişkendir ve eğitimle geliştirilebilir. Ortalama üstü yetenekler halkasının diğer halkalardan farkı kalıcı olmasıdır. Sanat olağanüstü bir yetenektir. Bireyin üstün/ özel yetenekli olarak kabul edilebilmesi için doğuştan getirdiği yeteneklere, uygun eğitim, çevre ve kişilik özellikleri ile destek sağlanması gerekmektedir (Leana, 2005).

Yaratıcılık: Renzulli' ye göre üstün yetenek tanımlamalarında yaratıcılığa mutlaka yer verilmelidir. Yaratıcılık akıcı, esnek ve orijinal düşünme, merak etme, risk alma ve yeni deneyimlere açık olma gibi kişiye özel özellikleri kapsamaktadır.

Motivasyon: Üç halka kuramının özgün halinde işe adanmışlık olarak adlandırılan motivasyon içinde ilgi, istek, kendine güven, azmetme, önemli sorunları fark edip üstesinden gelebileceğine inanma, yüksek standartlara sahip olma, hedefe ulaşmak için hedefe yoğunlaşmayı içermektedir (Dağlıoğlu, 2018).

Öğrencilerin motivasyonunun ve motivasyon kaynağının etkili olması gerekmektedir. Öğretmen ve öğrencilerin görsel sanatlar dersine ilişkin motivasyonel beklentileri farklıdır. Bunlar; başarılı çalışmalara ödül vermek, hediye, sürpriz yapmak, hoşgörölü ve neşeli olmak, değer vermek, neşeli bir öğrenme ortamı oluşturmak, dersi eğlenceli hale dönüştürmek, müzikli ders işlemek, derste eğitsel oyunlardan yararlanarak sanatsal etkinlikleri oyuna dönüştürmek, zevkli etkinlikler ve öğrenme süreçlerinde etkinlikleri çeşitlendirmekten oluşan öğretmen kaynaklı stratejilerle, dersi ve sanatı sevme, heyecan ve merak, isteklilik gibi öğrenci kaynaklı duyuşsal faktörlerden oluşmaktadır (Yılmaz, 2017).

2.3.2. Psikososyal sınıflar kuramı

Şekil 2.2. Psikososyal Sınıflar Kuramı Modeli.

Tannenbaum (1983) özel yetenek türlerini toplumun ihtiyaç ve değerlerine göre ender yetenekler, artık yetenekler, hisseli yetenekler ve tuhaf yetenekler olmak üzere dört sınıfa ayırmıştır. Özel yetenek hiyerarşisini toplum belirler. Toplumların ihtiyaçları farklılıklar gösterir bu durumda bir toplumun en fazla ihtiyaç duyduğu alan en değerli yetenek türüdür.

Ender Yetenekler: Toplumların en önemli ihtiyaçlarını karşılayan ve çok az sayıda olan yetenekler sınıfıdır. Bütün insanlığın daha rahat, sağlıklı ve huzur içinde yaşamasını sağlayan bu yeteneklerden her asırda yalnızca birkaç deha çıkmaktadır bu nedenle sıralamanın en üstündedir.

Artık Yetenekler: Bu tür yetenekteki bireyler toplum tarafından istisna olarak değerlendirilmektedir. Bu bireyler; sanatsal, edebi ve felsefi olarak toplumları kültürel anlamda zenginleştirirler ve medeniyet kalitesini artırır. Bu kişiler çeşitli alanlardaki yaratımlarıyla insanların duygu, düşünce, yaratıcılık ve entelektüellik seviyelerini olumlu olarak etkilerler (Sak, 2017). Psikososyal Sınıflar Kuramında sanat/resim alanında yetenekli bireylerin toplum içinde artık yetenek olarak adlandırıldığı ve bu yetenek grubundaki bireylerin toplum içinde nadir bulunduğu kabul edilir. Yeteneklerin sınıflandırılması toplumsal ihtiyaçlara ve toplumun değerlerine göre yapıldığından gelişmemiş toplumlarda artık yetenekler değerli görülmezler.

Hisseli Yetenekler: Çoğunlukla kamu hizmeti sağlayan özel yetenek grubudur. Daha çok doktor, öğretmen, avukat gibi kişilerden oluşmaktadır. Bu yetenek grubundan

çalışmalarındaki başarılarına bağlı olarak üst yetenek gruplarına (artık ve ender yetenekler) geçiş olabilir.

Tuhaf Yetenekler: Toplumun eğlence, magazin gibi ihtiyaçlarını karşılayan yetenekler ve zaman aşımına uğrayan yetenekler bu gruba girer. Bu tür yetenekler ancak ihtiyaç duyulduğunda değerlidir bu nedenle sıralamanın en altındadır (Sak, 2017).

2.3.3. Yıldız kuramı

Şekil 2.3. Yıldız Kuramı Modeli.

Tannenbaum (1983, 2003), çocuklarda üstün zekanın bulunmadığını, zekanın ve üstün yeteneğin yalnızca yetişkinlerde olabileceğini, çocuklarda ancak üstün zekâ potansiyeli olabileceğini savunmuştur. Üstün zekanın oluşmasına etki eden beş unsur vardır. Bunlar; özel yetenek, genel yetenek, şans, zihni olmayan bireysel faktörler ve çevresel faktörlerdir.

Özel Yetenek: Üstün zekâ ancak özel bir alanda kendini gösterir. Bir bireyin her alanda üstün zekalı olması beklenmez, özel yetenek belirli bir alanda yeteneği ifade eder. Birey, özel yeteneğini ancak genel zekâ alanlarında olgunlaştıktan sonra ortaya çıkarabilir. Görsel sanatlar alanında yetenekler bu gruba girer.

Genel Yetenek: Genel zihinsel güç diye de bilinen bu kapasite akıl yürütme, soyut düşünme çıkarım yapmayı içerir.

Zihni Olmayan Bireysel Faktörler: Yeteneğin oluşmasında genel ve özel yeteneklerin yanında bireysel faktörlerin de olması gerekir. Bunlar; azim, öz benlik, işe adanmışlık / motivasyon, sağlıklı yaşam, bakış açısı olarak sayılabilir. Zihni olmayan bireysel faktörler

başka bir bakış açısı ile bir işi başarabilmek için gerekli olan hırs, kişinin egosunu kontrol altında tutabilmesi gibi psikolojik yeterlilikleri içerir (Kansu Çelik, 2021).

Çevresel Faktörler: Bireyin zekâsı yakın ve uzak çevresinden, yaşadığı toplumun değerlerinden etkilenir (Sak, 2017). Olağanüstü başarının gerçekleşmesi ve üstün zekanın gelişimi için aile ortamı, okul ortamı, arkadaş grupları, sosyal, ekonomik ve politik çevre gibi gerekli ama tek başına yetersiz koşuldur (Şahin,2022).

Şans: Doğru zamanda ve doğru yerde, doğru kişilerin de desteği ile yeteneğin oluşmasında şans çok büyük rol oynayabilir (Sak, 2017). İyi şans istenilen ve beklenen bir durumken kötü şans olarak da karşılaşılabılır. Kötü şans olarak bireyin karşısına çıkan bireyin çabasından bağımsız rastgele olumsuz durumlar yeteneğin gelişmesine engel olabilir.

2.3.4. Çoklu zekâ kuramı

Gardner (1983), bireylerde sekiz zekâ alanı bulunduğunu ve her bireyde bu alanlarda farklılıklar olduğunu ileri sürmüştür. Bu alanlar;

Sözel Dilsel Zekâ: Okuma, yazma, anlama, iletişim gibi üstün dil becerileri gerektiren zekâ alanıdır. Sözel zekaya sahip bireyler edebiyat, siyaset, dilbilim, hukuk gibi alanlarda meslek sahibi olurlarsa daha başarılı olabilirler. Okumaktan, yazmaktan, etkili konuşmaktan, yeni diller öğrenmekten, kelime oyunlarından, şiirden, edebiyattan, hikâyeden, belli konular üzerinde tartışmaktan, yeni kelimeler öğrenmekten ve kelime hazinelerini genişletmekten zevk alırlar (Ayaydın, 2021).

Mantıksal Matematiksel Zekâ: Mantıksal ve matematiksel örüntüleri kavrama, problemleri fark ve ayırt edebilme, üstün analiz, sentez ve muhakeme yapabilme yeteneklerini içeren alandır. Bu zekâ türüne sahip bireyler bilgisayar, mühendislik, istatistik, ekonomi, fizik, kimya, matematik gibi sayısal becerileri içeren mesleklerde daha başarılı olabilirler. Çünkü bu zekâ türüne sahip bireyler matematik, mantık, teknoloji, makinalar, deneyler, bulmacalar ve zekâ oyunları, akıl oyunları gibi alanlarına karşı özel ilgi duymaktadır ve bu alanlarda çalışmaktan zevk alırlar (Ayaydın, 2021).

Görsel Uzamsal Zekâ: Resimler, imgeler ve şekilleri algılama, üç boyutlu olarak düşünebilme ve modelleyebilme, zihninde tasarlayabilme, görselleştirebilme becerilerini ifade eden alandır. Görsel uzamsal zekâ için en önemli özellik hayal gücüdür. Öyle ki gözleri görmeyen birinin zihninde imajlar yaratarak görsel uzamsal zekaya sahip olabileceğini

söyleyebiliriz. Görsel uzamsal zekâ tüm zekâ türleri ile entegre olabilen bir yapıya sahiptir bu nedenle eğitimde en iyi öğrenme öğretme yollarından biri de anlatılanların görselleştirilerek sunulmasıdır.

Görsel uzamsal zekaya sahip bireylerin başarılı olabilecekleri meslekler güzel sanatlar alanında, tasarımcı, dekoratör, mimar, ressam, fotoğraf sanatçısı, heykeltıraş, illüstratör, karikatürist, reklamcı, kameraman gibi görsel okur yazarlık yeteneği olması gereken alanlardır. Haritalar, grafikler, tablolar, şekiller, resimler, yap bozlar, resimli kitaplar, bilgisayarda görsel hazırlama programları, üç boyutlu çalışmalar, çizimler görsel uzamsal zekaya sahip bireylerin ilgi alanlarıdır (Ayaydın, 2021; Şahin Zeteroğlu, 2014).

Müziksel Ritmik Zekâ: Sesleri, hisleri notaya ve besteye dönüştürebilme, enstrüman çalma, şarkı söyleme, müziksel ritim ve işitme performanslarında üstün kapasiteye sahip olma becerilerini içeren alandır. Bestekarlar, müzisyenler, enstrüman tasarımcıları, işitme ve ses duyarlılığı isteyen tüm mesleklerde başarılı olanlar müziksel zekaya sahip bireylerdir (Ayaydın, 2021).

Bedensel Kinestetik Zekâ: Bireyin vücudunu ustaca kullanarak düşünme, harekete geçme, öğrenme ve kendini ifade etme becerilerini gösterdiği alandır. Dansçılar, sporcular, cerrahlar mesleklerinde bedensel kinestetik zekâları ile performans gösterirler. Sürekli hareket etmekten, oyunlar oynamaktan, beden dillerini kullanmaktan, her türlü sportif faaliyetlerden hoşlanırlar, çoğunlukla ilgilendikleri özel bir spor dalı vardır ve hayatlarını aktif yaşayarak geçirmeyi severler (Ayaydın, 2021).

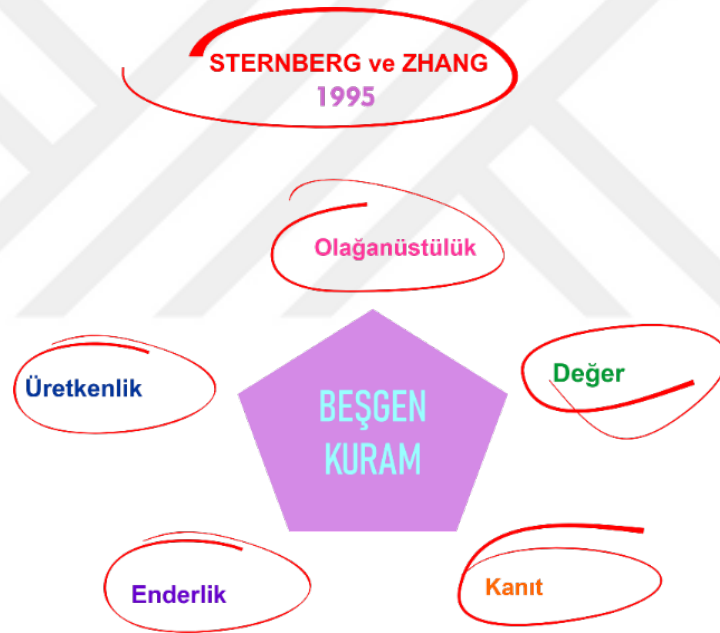
Kişilerarası, Sosyal Zekâ: Empati yapabilme yeteneği olarak söylenebilir. Başkalarının duygularını tanıma ve anlamayı içeren zekâ alanıdır. Takım çalışmalarında uyumlu, duygu ve düşüncelerini toplumla paylaşabilme, insanlarla iletişim kurmada sorun yaşamayan, liderlik kapasitesi olan, organizasyon becerisi olan, ikna kabiliyeti yüksek, toplumla bir bütün olmayı seven bireyler sosyal zekaya sahip bireylerdir. Sosyal zekaya sahip bireylerin, yöneticilik, öğretmenlik, politikacı, rehberlik gibi insan ilişkilerinin yoğun yaşandığı mesleklerde başarılı olma olasılıkları yüksektir.

Kişisel İçsel Zekâ: Bireyin kendi duygularını tanıması, anlaması ve davranışlarını yönetebilmesi yeteneğidir. İçsel zekâsı yüksek bir birey prensip sahibidir, bağımsız olmayı sever, öz saygısı yüksektir, yalnızlıktan ve yalnız çalışmaktan zevk alır, kendini tanır, bilir ve yönlendirir. Yazar, iş insanı, filozof, ressam, heykeltıraş, teolog, psikoterapist ve psikolog içsel

zekaya sahip bireylerin tercih edebilecekleri mesleklerdir (Ayaydın, 2021; Şahin Zeteroğlu, 2014).

Doğacı Zekâ: Çoklu zekâ kuramının orijinal haline sonradan eklenen bir zekâ alanıdır. Doğadaki varlıkları tanıma, kavrama, sınıflama ve doğaya katkı sağlama yeteneklerini ifade eder. Tüm canlılar ilgi alanlarına girer, doğaya ve hayvanlara karşı aşırı duyarlı ve hassas davranır, tabiatla ilgilenmekten zevk alırlar, doğada gezinmekten doğa ile iç içe olmaktan hoşlanırlar, belgeselleri izlemek gibi doğaya özgü hobileri vardır. Bu ilgileri doğrultusunda tıp, biyoloji, zooloji, jeoloji, arkeoloji, meteoroloji, genetik, doğa fotoğrafçısı, çiçekçi, çiftçi, peyzaj mimar, dağcı gibi meslekler doğacı zekaya sahip bireylerin başarılı olabilecekleri alanlardır (Ayaydın, 2021; Şahin Zeteroğlu, 2014).

2.3.5. Beşgen kuram

Şekil 2.4. Beşgen Kuram Modeli.

Stenberg ve Zhang (1995) beşgen kuramın temelinde beş ölçüt belirlemiştir. Bir bireyin özel yetenekli sayılabilmesi için bu beş ölçütü karşılaması gerekmektedir. Bu ölçütler; olağanüstülük, enderlik, üretkenlik, kanıt ve değer ölçütüdür.

Olağanüstülük (Mükemmellik): Bireyin akran grubu ile karşılaştırıldığında olağanüstü/ mükemmel olmalıdır. Olağanüstülük/ mükemmellik ölçütü göreceli bir kavramdır. Birey sadece kendi yaş ve deneyim grubu ile karşılaştırılmalıdır, başka bir gruba karşılaştırılmamalıdır, bu bireyin geri ya da ileri olarak değerlendirilmesine sebep olur (Sak, 2017).

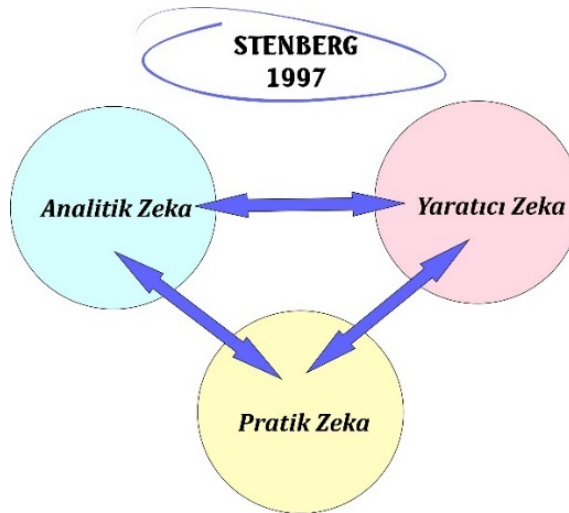
Enderlik: Bireyin yeteneğinin akran grubu içinde çok ender/ az rastlanır olmalıdır. Enderlik özelliği olağanüstülük özelliğini tamamlaması için önemlidir. Bireyin olağanüstü yeteneği toplumda fazla sayıda insanda görülüyorsa bu birey yetenekli sayılmaz.

Üretkenlik: Bireyin üretkenlik potansiyelini herhangi bir alanda olağanüstü performans ile gösterebilmesi gerekmektedir. Çocuklar ve yetişkinlerden aynı düzeyde üretkenlik beklenmez çünkü üretkenlik bir birikimle gerçekleşebilir. Bu sebeple çocuklardan üretkenlik beklenmez. Ancak üstün zekalı bir çocuğun üretkenlik potansiyelini sanatsal, akademik veya spor alanında olağanüstü performansla sergileyebilmelidir.

Kanıt: Birey, olağanüstülüğünü, ender yeteneğini ve üretkenliğini kanıtlayabilmelidir. Birey yeteneğinin olağanüstülüğünü objektif veya subjektif değerlendirme sonuçlarıyla kanıtlayabilmelidir.

Değer: Bireyin yeteneğine içinde yaşadığı toplumun değer vermesi gerekmektedir. Toplumlar farklı zekâ türlerine farklı değerler yüklemektedirler. Var olan yeteneğin olağanüstü bir yetenek olması yetmez aynı zamanda toplumda az rastlanır bir yetenek olmalıdır. Yeteneğin bir performans ya da ürünle üretkenliğinin sergilenmesi ve kanıtlanması gerekir ve en son yaşadığınız toplum yeteneğinize değer vermelidir. Bu kriterleri karşılayan birey üstün zekalı olarak kabul edilir (Şahin, 2022; Sak, 2017).

2.3.6. Başarılı zekâ kuramı

Şekil 2.5. Başarılı Zekâ Kuramı Modeli

Stenberg (1997), analitik zekâ, yaratıcı zekâ ve pratik zekâ olmak üzere üç tür zekâ olduğunu ileri sürmüştür. Bireyler bu zekâ türlerinden en az birinde iyi olmaları durumunda veya bu zekâ türleri arasında dengeyi sağladığı sürece başarılı olurlar.

Analitik Zekâ; Analitik zekaya sahip bireylerin okul performansları ve IQ test performansları yüksektir. Analitik zekaya sahip bireyler problemleri, durumları, olayları, düşünceleri analitik zekanın bilişsel basamaklarını kullanarak analiz ederler (Diken, 2017).

Yaratıcı Zekâ: Bu zekâ türündeki bireyler yeni ve özgün fikirler üretebilme, ürünler tasarlayabilme, var olanlara yeni yorumlar getirebilme, problemlerin farkına varabilme gibi becerilere sahiptirler. Yaratıcı zekâyâ sahip bireyler güzel sanatlar alanlarında başarılı olurlar, ancak genellikle IQ testlerinden yüksek puan alamazlar (Kansu Çelik 2021).

Pratik Zekâ: Bu zekâ türüne sahip bireyler problemlere kısa sürede ve ekonomik çözümler üretebilme kapasitesine sahiptirler (Diken, 2017) .

2.3.7. Emergenik kalıtım epigenetik gelişim kuramı

Dean Keith Simonton'un (1999; 2005) geliştirdiği Emergenik Kalıtım ve Epigenetik Kuramı üstün zekanın genetiğini ve doğumdan sonraki gelişim sürecini inceler. Kuram iki ayrı modelden oluşur.

Emergenik, bir sistemin çıkış biçimini anlatır. Sadece bir genetik bileşen özel yeteneğin oluşması için yetersizdir. Genetik bileşime katılan her bir genetik bileşenin katılım seviyesi veya ağırlığı özel yeteneğin seviyesini belirtir. Örneğin görsel sanatlar alanında özel yetenekli bir çocuğun işitme ve ritimsel algısı katılım ağırlığı sıfır olursa bu çocuk görsel sanatlar alanında özel yetenekli olurken müzik alanında ya hiç yeteneği olmaz ya da çok az bir yeteneği olabilir. Çünkü özel müzik yeteneği için gerekli olan genler genetik bileşime katılmamıştır. Bu kurama göre bir alanda özel yeteneğin genetik bileşenlerinin topluma genetik olarak aktarılamamasından dolayı toplumun genelinin söz konusu alandaki yeteneği düşük olur. Buna göre özel yetenekli bireyler enderdir. Kalıtım özel yetenekli olmayı garantilemez. Ortalama özel yeteneklilik bir veya birkaç bileşenden oluşurken daha komplike olan özel yeteneklilik çok fazla bileşenden oluşur.

Epigenetik ise özel yetenekliliği oluşturan genetik bileşenlerin doğumdan sonra gelişim biçimini anlatır. Erken yaşlarda özel yetenek belirtisi göstermeyen kişiler ileriki yaşlarda deha

olabilir. Özel yeteneklilik dinamiktir. Karmaşık özel yetenek bileşenleri deneyimler ve yaşantılarla gelişir (Sak, 2017).

2.3.8. Meta Kuram

Ziegler ve Heller' e göre (2000) dört meta kuramsal koşul vardır.

Geçici Öncelik Koşulu: Başarı arttıkça zekâ, zekâ arttıkça başarı artar. Özel yetenek bir başarı değil başarıya sebep olan bir potansiyeldir.

İnus Koşulu: Özel yetenek gereksiz fakat yeterli bir koşulun yetersiz fakat gerekli bir unsurudur. Özel yetenek, olağanüstü başarının nedenidir ancak tek başına yeterli değildir.

Bireysel Özellik Koşulu: Özel yetenek bireye özgüdür ve bireysel olmayan unsurlar üstün zekanın yerine konamazlar ve olağan üstü başarının tek sebebi de olamazlar. Üstün zekâ ve bazı bireysel özelliklerin birleşimleri olağanüstü başarıya neden olur. Motivasyon, kişilik türleri, azim gibi bireysel faktörler, zekâ ile birleştiğinde olağan üstü başarıya dönüşebilir.

Kuramsal Önem: Sebep sonuç arasında teorik olarak anlamlı bir nedensellik ilişkisi olmalıdır. Buna göre özel yetenek ile olağanüstü başarı arasında bir neden sonuç ilişkisi olmalıdır (Sak, 2017).

2.3.9. Ayrımsal üstün zekâ ve üstün yetenek kuramı

Şekil 2.6. Ayrımsal Üstün Zekâ ve Üstün Yetenek Kuramı Modeli.

Gagne' nin (2004, 2005) Ayrımsal Üstün Zekâ ve Üstün Yetenek Kuramı, üstün zekanın en az bir yetenek alanında doğuştan gelen ileri zihinsel kapasite olduğunu açıklamaktadır. Buna göre üstün zekâ doğuştan gelir, üstün yetenek ise yaşamda deneyimler ve ileri düzeyde bilgi öğrenimi ile artmaktadır. Kuram; üstün zekâ, üstün yetenek, çevresel katalizörler, bireysel katalizörler, deneyim ve öğrenme, şans bileşenlerinden oluşmaktadır.

Üstün Zekâ: Dört tür üstün zekâ alanı vardır. Bunlar; Zihinsel (entelektüellik), sanatta yaratıcı üretkenlik, sosyal duyuşsal ve duyuşsal motor alanlardır (Sak, 2017).

Üstün Yetenek: Özel bir alanda üstün zekanın sistematik olarak yaşamla birlikte iyi ve ileri becerilere dönüşmüş halidir. Kademeli olarak oluşur. Hammaddesi üstün zekadır (Baysal Metin vd., 2018). Genel eğitim için becerinin anlamı, üstün yeteneklilik kavramındaki yetenek alanına denk gelmektedir. Bireyin, yetenek gerektiren herhangi bir alanının özel becerilerinde üst düzey performans göstermesi durumudur. Zekâ ve yetenek bölümleri arasında herhangi bir ilişki bulunmamaktadır. Yetenek geliştirilebilir bir yapıdadır. Sanat, müzik, drama, spor, bilimsel beceriler, edebiyat, sosyal bilimler, medya, halkla ilişkiler vb. sistematik olarak geliştirilebilen becerilerdir öğrenme ve pratik, yeteneğin gelişmesi, kişinin doğuştan gelen kapasitesinin özel bir alanda uzmanlık ya da ustalık olarak beceriye dönüşmesidir. Kişinin öğrenme ve pratik süreçlerindeki yetenek gelişimi formal ve informal öğrenmeleri kapsayabilir (Kansu Çelik, 2021; Sak, 2017).

Deneyim ve Öğrenme: Üstün zekanın üstün yeteneğe dönüşmesi için deneyim ve öğrenme şarttır. Deneyim ve öğrenme ne kadar erken başlarsa birey o kadar erken gelişmeye başlar (Sak, 2017) .

Katalizörler: Yeteneğin gelişimi için iki tür katalizör vardır. Birincisi bireysel katalizörlerdir. Bunlar fiziksel ve psikolojik katalizörlerdir ve kalıtsal olduğu söylenebilir. İkincisi çevresel katalizörlerdir. Bireyin ailesinin, okulunun, yaşadığı şehrin, ülkenin ekonomik, kültürel ve sosyal özellikleri yetenek gelişimini etkiler (Baysal Metin vd., 2018).

Şans: Bireyin yeteneğini ortaya çıkarabilecek tüm rastlantılar şans olarak adlandırılabilir. Zenginlik, eğitilmiş ailede doğmak, iyi bir öğretmen, iyi bir okul, yeteneğini ortaya çıkaracak programlar bireyin yeteneğini geliştirmek için şanstır (Sak, 2017). Örneğin sanatla ilgilenen bir ailede doğmak sanat yeteneğinin gelişmesi için bir şanstır.

2.4. Üstün Zekâ Kuramları ve Sanat Yeteneği

Zekanın ölçülebilir bir olgu olması genel kabul görmesinden itibaren toplumun belirli bir kesimi üstün zekalı olarak kabul görmüştür. Ancak çok alanlı zekâ kuramlarının kabulü ile salt ölçülebilir zekâ anlayışı eleştirilmeye başlanmıştır. Çünkü, bu zekâ kuramları özellikle belirgin alanlarda derinlemesine üstünlük sergileyen veya genel/ özel yetenek alanında akranlarından ileri olan çocukları kapsamamaktadır. Bu eleştiriler zekaya daha geniş bir bakış açısından bakılmasını sağlamıştır. 1972 Marland Raporu bir bireyin üstün zekalı olarak tanımlanabilmesi için “genel zihinsel yetenek, özel akademik yetenek, yaratıcılık veya üretkenlik, liderlik, sanat ve psikomotor alanlardan en az birisinde güçlü potansiyele sahip olması veya performans göstermesine bağlıdır” ifadesine yer vermiştir. Sanat yeteneğinin bir zekâ yetenek alanı olarak kabul edilmesi Marland Raporu ile resmiyet kazanmıştır (Şahin , 2022).

Resimler, imgeler, şekiller ve çizgilerle düşünebilme, üç boyutlu nesneleri algılayabilme ve muhakeme edebilme yeteneği yüksek bireyler görsel sanatlar alanında zekaya sahip bireyler olarak tanımlanabilir. Bu zekaya türünde üstün yetenek sergileyen bireyler güzel sanatlar, mimari, fotoğraf, heykel, sinema, tasarım, dekorasyon gibi görsel okur-yararlılığı olan mesleklerde başarılı olabilirler (Ayaydın, 2021). Üstün zekâ kuramlarında üstün sanat yeteneği, irdelenmiş ve her kuram kendi içinde farklı tanımlamalar, göstergeler ve ölçütler belirlemiştir. Üstün zekâ kuramları, özelliklerine göre incelendiğinde bazı ortak başlıklar altında toplanabilen özellikleri bulunmaktadır.

Enderlik:

Zekâ gibi sanat yeteneği de çan eğrisine benzer bir dağılım sergilediğinden, öğrencilerin büyük çoğunluğu ortalama bir sanat yeteneği düzeyindedir ve görsel sanatlar yeteneği üstün öğrenciler toplumda az sayıda bulunmaktadır (Genç, 2013). Ender yetenekler, elektriğin bulunması, Covit 19 aşısının bulunması gibi toplumun önemli bir ihtiyacını karşılayan kişiler oldukları ve üstün yetenek hiyerarşisini toplum belirlediği için sanat alanı toplumda ender yetenekler kapsamında değer görmemektedir. Ender yetenek ve artık yetenek kavramlarının birbirinden üstün yanları yoktur. Bu iki kavram yalnızca toplumdan kazandıkları hayranlık yönünden birbirinden ayrılırlar. Bir medeniyetin kültürel varlığı artık yetenekli bireylere bağlıdır. Dolayısıyla toplumların fiziki varlığına katkı sunan ender yetenekli bireyler kadar değer görmezler (Şahin, 2022).

Tannenbaum, Psikososyal Sınıflar Kuramına göre; üstün zekalılar; toplumda çok az sayıda bulunurlar, Stanberg ve Zhang, Beşgen Kuram’a göre; akran grubu ortalamasına göre ortalamanın üzerinde olması gerekir, Renzulli, Üç Halka Kuramına göre; üstün zekalı bir bireyde ortalama üstü yeteneğin olması beklenir, Gagne, Ayrımsal Üstün Zeka ve Üstün Yetenek Kuramına göre akranlarına göre %10’luk dilim içerisinde dirler, Dean Keith Simonton, Emergenik Kalıtım ve Epigenetik Gelişim Kuramı’na göre çok enderdir, Ziegler ve Heller, Meta Kuram’ a göre üstün zekâ bireye özgüdür ve bireysel olmayan unsurlar üstün zekanın yerine konamazlar ve olağan üstü başarının tek sebebi de olamazlar.

Olağanüstülük:

Sanat yeteneği üst seviyede olan otizmli savant ressam Stephen Wiltshire, küçük ressam Marla Olmstead, 15 yaşındaki ressam Dušan Krtolica, özel yetenekli ve zihin yetersizliği olan ressam Muhammed Yalçın, Hollanda’da iki el ve iki ayağı ile aynı anda dört portre çizebilen Rajacenna Van Dam gibi hem oldukları toplumda hem de akran grubunda resim alanında olağanüstü yetenek gösteren bireyler buna örnek gösterilebilir.

Stanberg ve Zhang’a göre Beşgen Kuramda olağanüstülüğün ölçütü görecelidir ve üstün zekalı birey yaşadığı toplumun içinde, akran grubuna göre en az bir alanda çok iyi olması gerekir. Renzulli, Üç Halka Kuramında üstün zekalının akademik başarıları olağanüstü olmamasına rağmen yaratıcılıkta üst seviyededirler. Tannenbaum’a göre Psikososyal Kuramda üstün zekalılar diğerlerinden farklı yeteneklere sahiplerdir. Gagne, Ayrımsal Üstün Zekâ ve Üstün Yetenek Kuramına göre doğuştan gelen özellikleri vardır. Dean Keith Simonton’a göre Emergenik Epigenetik Kuram ’da ise her bir genetik bileşen katılım derecesine göre olağanüstülük alanını etkiler.

Üretkenlik/ Yaratıcılık

Üretkenlik/Yaratıcılık hem tanımsal hem de kavramsal olarak birçok kez irdelenmiş her bireyde farklı düzeyde olan geniş bir kavramdır. Bazı bireylerde yaratıcılık / üretkenlik düzeyi çok yüksek olabilirken bazılarında çok düşük olabilir. İlgi ve ihtiyaçlar, yaşamsal ve teorik birikimlerin de etkisiyle yaratıcılığın ortaya çıkmasında itici güç olabilir. Yaratıcılık yeteneği görsel sanatlar alanında temel bir yetenektir ve bir öğrencinin görsel sanatlar alanında yetenekli olduğunun en belirgin işaretlerinden biridir. Özel yetenekli çocuklar sanatsal yaratıcılıkları için özel şartlarda ve özel yetenekliler alanında uzmanlaşmış öğretmenlerden ders almaya gereksinimleri vardır. Görsel sanatlar alanında özel yetenekli tanısı almış öğrencilerin sanatsal

yaratıcılık açısından üretken olmaları potansiyellerini en iyi şekilde kullanabilmeleri açısından önem taşımaktadır (Kansu Çelik, 2021) .

Renzulli, Üç Halka Kuramında özel yetenekli bireylerde yaratıcılığın alt bileşenlerini; akıcı düşünme, esnek düşünme, orijinal düşünme, yeni deneyim ve fikirlere açık olma, merak, risk alma ve estetik özelliklere göre duyarlılık olarak belirlemiştir. Özel yetenekli bireylerde yaratıcı düşünme kapasitesinin çok yüksek olması beklenir (Sak, 2017).

Üstün zeka kuramcılarına göre yaratıcılık; Gardner, Çoklu Zeka Kuramına göre yaratıcılık/ üretkenlik zekanın türüne göre gelişir. Stenberg ve Zhang, Beşgen Kuramda üstün zekalının üstün olduğu alanda yaratıcılık/ üretkenlik göstermesi gerektiğini belirtirler. Stenberg, Başarılı Zeka Kuramı'nda zekanın yaratıcı düşünme kapasitesi olanlarda farkedildiğini ifade etmiştir. Gagne, Ayrımsal Üstün Zeka ve Üstün Yetenek Kuramında yaratıcılığın üstün zekanın doğal kapasitesinde var olduğunu belirtmiştir (Şahin , 2022).

Genel Yetenek

Renzulli, Üç Halka Kuramında özel yeteneklilerin genel yeteneklerinin yüksek olduğunu ve yeteneklerini yeni durumlara transfer edebilmede başarılı olduklarını belirtmiştir. Bugün BİLSEM'lerde uygulanan atölyelerde öğrencilerin var olan üstün yeteneklerine ek olarak farklı alanlarda da performans gösterme gayreti içinde oldukları görülmektedir. Özel yetenekli öğrenciler BİLSEM' de seçmeli alan ders/etkinlik/yetenek geliştirme atölyelerinden haftada en az bir tanesine, en az 2 ders saati olacak şekilde devam ederler. Tannenbaum, Yıldız Kuramda genel yeteneği zihinsel bir güç olarak görmüştür. Simonton, Emergenik Kalıtım ve Epigenetik Gelişim Kuramında yeteneklerin oluşmasında kalıtımın etkili olduğunu belirtmiştir. Gagne, Ayrımsal Üstün Zekâ ve Üstün Yetenek Kuramında üstün yetenek doğuştan gelir, doğaldır ve yaşantılarla gelişir (Sak, 2017).

Özel Yetenek

Özel yetenek, belirli alanlarda kişiye özgü, özel beceriler olarak tanımlanabilir. Görsel sanatlar genel yetenek olarak kabul edilirken resim, heykel, grafik, fotoğraf, mimari özel yetenek olarak kabul edilebilir. Genel yeteneğin zamanla olgunlaşarak özel yeteneğe dönüşmesi beklenir. Örneğin 5 yaşında akranlarına kıyasla nitelikli resim yapabilen bir çocuğun erken dönem özel yeteneğine ilişkin bir göstergedir.

Özel yeteneklilik yeteneğe özgü formal ve informal değerlendirme araçları ile değerlendirilirken ölçüm yapılamadığı durumlarda ise davranışsal gözlemlerle fark edilir. Özel yeteneğin ortaya çıkışı bireyin birikimlerine bağlı olarak değişir. Yaşantılardan elde edilen birikimler özel yeteneğin gelişmesi ve ortaya çıkması açısından önemlidir. Birey erken yaşlarda

özel yetenekli olarak değerlendirilirken ilerleyen yaşlarda deneyim eksikliği ve uygun eğitim ortamı bulamamasından dolayı özel yeteneği sıradanlaşır ve kesintiye uğrayabilir (Şahin, 2022).

Renzulli, Üç Halka Kuramında özel yeteneğin gerçek yaşamda kullanıldığını ve mesleki alanlarda görüldüğünü ifade eder. Tannenbaum, Yıldız Kuram' da üstün zekanın ancak özel yetenekte görülebileceğini belirtmiştir. Gardner, Çoklu Zekâ Kuramında özel zekâ türleri üzerinde durmuştur (Sak, 2017). Görsel uzamsal zekâ bu özel zekâ türlerinden görsel sanatlar yeteneğini ifade eden zekâ türüdür. Görsel uzamsal zekaya sahip bireyler mekân, zaman, desen, renk, çizgi, şekil, biçim gibi olgulara ve bunların arasındaki ilişkilere karşı duyarlıdır. Görsel uzamsal zekaya sahip bireylerin öğrenme stili resimlerle, krokilerle, çizgilerle ve renklerle (Ayaydın, 2021). Stenberg, Başarılı Zekâ Kuramında özel yeteneğin üç zekâ türünün (analitik zekâ, yaratıcı zekâ, pratik zekâ) dengesine göre geliştiğini belirtmiştir. Simonton, Emergenik Kalıtım Epigenetik Gelişim Kuramında özel yeteneğin genlerin birleşme oranına göre değiştiğini, oluştuğunu öne sürmüştür.

Zihinsel Olmayan Özellikler

Salt yetenek tek başına başarı için yeterli değildir. Bazı kişiye özel faktörler yetenek gelişimi için destekleyici unsur olarak karşımıza çıkar ve bireyi başarıya götürür. Bunlar çaba, motivasyon, olumlu öz benlik algısı, vizyon, fiziksel, zihinsel, psikolojik sağlıklı olma hali olarak sıralanabilir (Sak, 2017).

Renzulli, Üç Halka Kuramında işle bütünleşmek, derinlemesine ilgili olmak, keşfetmek ve öğrenmek için güdülenmenin önemli olduğunu belirtir. Tannenbaum, Yıldız Kuram' da motivasyon, azim, vizyon, sağlıklı yaşam gibi etkenlerin zekaya /yeteneğe olumlu katkı sunduğunu ifade eder. Gardner, Çoklu Zekâ Kuramında motivasyonun ilgi ve zekâ yeteneğine göre değiştiğine dikkat çeker. Ziegler ve Heller, Meta Kuram' da motivasyon, şans ve kişilik gibi özelliklerin olağanüstü başarıyı etkilediğini öne sürmüşlerdir. Gagne, zihinsel olmayan faktörleri katalizörler olarak adlandırmıştır. Motivasyon, özyönetim, kişilik, sosyo ekonomik durum, aile içi ilişkiler, aile içi kayıp, kaza, burs, ödül gibi katalizörler yetenek gelişim sürecini etkiler (Sak, 2017).

Görsel sanatlar çalışmalarında ve derslerinde motivasyonel stratejiler gibi zihinsel olmayan özelliklerin de göz önünde bulundurulması, bireyin var olan yeteneğinin gelişimini destekleyen bir güç olduğu söylenebilir.

İçsel Motivasyon Önemi

Görsel sanatlar dersinde motivasyonun sağlanmasında içsel motivasyon önemlidir. Dışsal motivasyona bağlı olarak, ödül, not gibi etkenlerle sağlanan motivasyonun kalıcılığı

olmaz ve bu ödöl bir süre sonra unutulduğunda motivasyon da kaybolur. Bu nedenle görsel sanatlar dersinde, sanatı bir amaç uğruna araç olarak kullanmak yerine, sanatsal çalışmalarla bir ürün ortaya koyarak mutlu olmak, kendini ifade etmek, rahatlamak gibi içsel motivasyonla yapmak için sanat eğitimcileri süreci yönetebilmelidir.

Renzulli, Üç Halka Kuramına göre; yoğun ilgi, özgüven, istek, azim ve kararlılık içsel motivasyon açısından önemlidir. Tannenbaum, Yıldız Kuramında zihinsel olmayan bireysel özelliklerden içsel motivasyon olağanüstü başarının oluşumunda olumlu etkisi vardır. Gardner, Çoklu Zekâ Kuramına göre; zekâ ilgiye göre şekillenir. Ziegler ve Heller, Meta Kurama göre; içsel motivasyon başarıyı olumlu destekler. Motivasyon, azim vb., geçici öncelik, inus ve bireysel özellik koşullarını karşılayabilir. Gagne, Ayrımsal Üstün Zekâ ve Üstün Yetenek Kuramında motivasyon; yetenek gelişim sürecini başlatıp sürekliliğinin korunması ve zekanın yeteneğe dönüşmesinde yardımcı olmasından dolayı önemlidir (Sak, 2017).

Şans

Görsel sanatlar dersinde; iyi bir resim öğretmenine denk gelmek, okulda resim atölyesi bulunması, sanata değer veren bir ailede dünyaya gelmek, bir resim yarışmasında dereceye girmek şans faktörü açısından olumlu durumlardır. Şans faktörü olumlu olabildiği gibi olumsuz da olabilir.

Tannenbaum, Yıldız Kuram' da şans faktörünün yeteneğin gelişmesinde çok büyük etkisi olabildiğini belirtmiştir. Gagne, Ayrımsal Üstün Zekâ ve Üstün Yetenek Kuramında şans faktörünün her bireyin yaşantısında az ya da çok etkisinin olduğu ve üstün yeteneğin gelişmesinde rastlantıların önemli olduğunu ifade etmiştir (Sak, 2017).

Çevresel Özellikler

Sanatın değerli olduğu bir çevrede büyümek ve sanatsal alanda yetenekli bireylerin desteklendiği toplumlarda sanatın gelişmesi beklenen bir sonuçtur. Tarihsel süreçlere bakıldığında da sanatsal gelişmelerin bunu desteklediği görülür. Sanatın geliştiği toplumlarda sanat yeteneği olan bireylerin yeteneklerinin çok daha erken fark edilmesi, yeteneklerinin gelişiminin desteklenmesi ve başarılı olmaları çevresel faktörlerin etkisi ile açıklanabilir.

Üstün zekâ kuramcılarına göre çevresel özellikler ve zekâ ilişkisi; Tannenbaum, Psikososyal Sınıflar Kuramında ve Dean Keith Simonton'un Emergenik Epigenetik Gelişim Kuramında; çevresel faktörleri oluşturan kişilerin ve toplumun, yeteneklere biçtiğini ve bu değere göre yeteneğin desteklendiğini belirtmiştir. Tannenbaum, Yıldız Kuramda, çevresel faktörlerin, üstün zekanın gelişimi için gerekli ama yetersiz koşul olduğunu, toplumun değer

verdiği yeteneklerin toplumda geliştiğini değer vermedikleri yeteneklerin gelişmediğini bu anlamda çevresel faktörlerin üstün yeteneğin gelişmesinde destekleyici ve şekillendirici rolü olduğunu belirtmiştir. Gardner, Çoklu Zekâ Kuramın 'da çevresel özelliklerin zekâ türlerinin gelişmesine etki ettiği söylenebilir. Stanberg ve Zhang, Beşgen Kurama göre üstün zekâ etiketini çevresel faktörlerden toplum verir. Stenberg, Başarılı Zekâ Kuramına göre zekâ; bireyin çevreye uyum sağlaması, çevreyi değiştirebilmesi ve uygun çevreyi seçebilmesidir. Ziegler ve Heller, Meta Kuramda; üstün zekanın kabul edilebilmesi için dört meta kuramsal koşul vardır. Bu koşullar; geçici öncelik koşulu, inus koşulu, bireysel özellik koşulu ve kuramsal önem koşuludur. Çevresel özellikler bu koşulların oluşması için etkindir. Gagne, Ayrımsal Üstün Zekâ ve Üstün Yetenek Kuramında çevresel özellikleri, çevresel katalizörler olarak adlandırmıştır ve bireyin ailesinin, yaşadığı ülkenin demografik, sosyo ekonomik durumlarının yetenek gelişimini etkilediğini belirtmiştir (Sak, 2017).

Deneyim

Öğrencinin hangi alanda ne düzeyde yeteneğinin olduğunu belirleyebilmek için önce o alanı deneyimlemesi gerekmektedir. Görsel sanatlarda üstün yetenekli olduğu varsayılan bir öğrencinin görsel sanatlara alanındaki becerileri deneyimlemesi beklenir. Örneğin; bu öğrenci görsel sanatlarda heykel, resim, tasarım, grafik, fotoğraf vb. alanların hangisinde ne kadar performans göstermektedir? Sorusuna yanıt alabilmek için o öğrencinin deneyimlerinden yararlanılması gerekir. Buna göre; sanatsal beceriler ne kadar çok deneyimlenirse sanatsal başarı da ona göre artar, sanatsal başarı artarsa sanatsal üstün yetenek de buna bağlı olarak gelişir çıkarımı yapılabilir.

Eğer bireyler olumlu tutumlar edinmişlerse denemek isterler. Görsel sanatlar dersinde öğrencinin edindiği olumlu tutumlar onun bu derste yapmak isteyeceklerini ve yapacaklarını etkileyecektir. Bu anlamda tutumların ve deneyimlerin birbiri ile ilişkisi kritik önem taşımaktadır.

Gardner, Çoklu Zekâ Kuramın 'da; deneyimlerin; zekâ türlerinin gelişmesinde etkili olduğunu, Stenberg, Başarılı Zekâ Kuramında; bireyin çevresini seçmesi, şekillendirmesi ve uyarlaması sürecinin deneyimlenmesi sıklığı ile çevresini değiştirebileceğini, Ziegler ve Heller, Meta Kuramda; başarı arttıkça zekanın, zeka arttıkça başarının arttığını, çevresel faktörlerin olağan üstü başarının oluşumuna etki eden gerekli ama yetersiz bir koşulu olduğunu, Gagne, Ayrımsal Üstün Zekâ ve Üstün Yetenek Kuramında; deneyim ve öğrenmenin üstün zekanın üstün yeteneğe dönüşüp gelişmesi için gerekli bir koşul olduğunu belirtmişlerdir (Sak, 2017).

Toplumsal İhtiyaçlar ve Değerler

Toplumda sanatın bir ihtiyaç olarak kabul edilmesi, sanatsal yeteneğe değer verilmesi için Maslow' un ihtiyaçlar hiyerarşisi piramidine göre önce bireylerin sanatı ihtiyaç olarak hissetmesi beklenmektedir. Bireylerin ihtiyaçlarının doyurulamaması, bireyin kendini gerçekleştirmesini engellemekte ve ruh sağlığını ve mutluluğunu olumsuz etkilemektedir. Modern dünyada ve gelişmiş toplumlarda bireyler temel ihtiyaçlarını karşıladıkları halde, üst düzeydeki ihtiyaçlarına ulaşmakta sorun yaşamaktadırlar. Maslow'un ihtiyaçlar piramidi; en alt basamaktan en üst basamağa göre 1) Fizyolojik ihtiyaçlar, 2) Güvenlik güven duyma ihtiyacı, 3) Bir gruba ait olma ve sevme-sevilme yakınlık ihtiyacı, 4) Statü kazanma kendine saygı duyma ihtiyacı 5) Merakını giderme ve bilme-tanım-anlama ihtiyacı ve 6) Estetik ve entelektüel ihtiyaçlardır. Birey ancak alt düzeydeki ihtiyaçlarını karşılamışsa bir üst basamağa yönelebilir. Estetik ve entelektüel ihtiyaçlar üst düzey ihtiyaçlardır ve bireylerin bu düzeye ulaşmakta sorun yaşaması toplumun sanata olan bakış açısını da olumsuz olarak etkilemektedir. O nedenle okullarda bireylere kendilerini ortaya koyabilecekleri, kendi yetenek, potansiyel ve yaratıcılıklarını ortaya çıkarabilecekleri ortamlar hazırlanmalı ve fırsatlar verilmelidir ki bireylere kendini gerçekleştirme fırsatları tanındığında hem bireyler hem de toplum üretken, verimli, daha mutlu ve huzurlu olmaktadır (Bulut, 2022).

Tannenbaum, Psikososyal Sınıflar Kuramında toplumsal ihtiyaçların kişilerin yeteneklerini sınıflandırdığını belirtmiştir. Tannenbaum, Yıldız Kuramda ise toplumun değer verdiği yetenek türlerinin diğer yetenek türlerine göre daha fazla gelişim gösterdiğini ifade etmiştir. Stanberg ve Zhang, Beşgen Kuramda; üstün zekanın toplumun verdiği bir etiket olduğunu ve kişiyi ancak toplumun değerli kılabileceğini belirtmişlerdir (Sak, 2017).

Kendi İçerisinde Sınıflama

Bazı zekâ kuramcıları öne sürdükleri kuramlar içinde yetenekleri ve zekayı sınıflandırmıştır. Bu sınıflamaların kriterleri her kurama göre değişkenlik göstermektedir. Bu sınıflamalar şöyledir; Renzulli, Üç Halka Kuramına göre, genel veya özel yetenek alanında üst %15-20'lik dilime giren kişilerde üstün yetenek potansiyeli vardır diyerek kuramda sınıflama yaparak kişileri gruplandırmıştır. Görsel yetenek, genel yetenek grubunda, resim, heykeltıraşlık, fotoğrafçılık gibi mesleki alanlar özel yetenek grubundadır. Tannenbaum, Psikososyal Sınıflar Kuramında yetenekler; tuhaf yetenekler, hisseli yetenekler, artık yetenekler, ender yetenekler olmak üzere sınıflandırmıştır, sanat yeteneği artık yetenekler grubundadır. Gardner, Çoklu Zekâ Kuramında kendi içinde sekiz ayrı zekâ bölümünü; dilsel zekâ, mantıksal matematiksel zekâ, görsel uzamsal zekâ, müziksel zekâ, bedensel kinestetik zekâ, sosyal zekâ, içsel zekâ, doğacı zekâ şeklinde sınıflama yaparak kişileri de buna göre gruplandırmıştır. Görsel sanat yeteneği,

görsel uzamsal zekâ grubundadır. Stanberg ve Zhang, Beşgen Kurama göre; bireyin yeteneğinin akran grubu içinde olağanüstülük, enderlik, üretkenlik, kanıt ve değer ölçütlerini karşılaması gerekmektedir. Kuram bu şekilde kişileri kendi içinde sınıflama yaparak gruplandırmıştır. Bir bireyin görsel sanatlar alanında üstün zekalı olarak kabul edilebilmesi için beş ölçütü karşılaması ve var olan potansiyelini olağan üstü performans ile sergilemesi gerekmektedir. Stenberg, Başarılı Zekâ Kuramında kişileri analitik zekâ, yaratıcı zekâ, pratik zekâ türlerine göre sınıflama yaparak gruplandırmıştır. Görsel sanat yeteneği yaratıcı zekâ grubundadır. Simonton, Emergenik Kalıtım Epigenetik Gelişim Kuramında üstün zekanın gelişimi hem hız hem de alana özgü olarak büyük farklılıklar gösterir aynı alanda aynı düzeyde üstün zekalı bireylerin bu duruma farklı genetik bileşenlerin kalıtımı ile gelmiş olabilirler. Bu nedenle zekâ türleri genetik kalıtıma bağlı olarak bireysel olarak çok çeşitlidir. Ziegler ve Heller, Meta Kuramda bireysel özellik koşuluna göre üstün zekâ bireye özgü bir unsur olup bireysel olmayan unsurlar üstün zekanın yerine konamazlar ve bu nedenle olağanüstü başarının salt nedeni de olamazlar. Gagne, Ayrımsal Üstün Zekâ ve Üstün Yetenek Kurama göre; bir alanda üst %10'luk dilim üstün zekalı ve üstün yetenekli olarak kabul edilmektedir. İlk %10'luk dilim de kendi içinde %1'e girenler orta, %01'e girenler yüksek, %00,1'e girenler olağanüstü, %000,1'e girenler ise son derece yüksek düzeyde üstün zekalı veya üstün yetenekli olarak gruplandırılmıştır (Sak, 2017).

Üstün Zekâ ve Özel Yeteneğin Ölçüt Şartı

Renzulli, Üç Halka Kuramında ölçüt şartı; yetenek + yaratıcılık + motivasyon özelliklerinin birinin olmaması ya da düşük seviyede olması üstün zekayı veto eder. Tannenbaum, Yıldız Kuramının ölçüt şartı; beş (genel yetenek, özel yetenek, zihinsel olmayan bireysel faktörler, çevresel faktörler, şans faktörü) faktörün olumlu yönde gelişmesi şarttır. Gardner, Çoklu Zekâ Kuramının ölçüt şartı; her bireyde zeka türü vardır ancak oranları farklıdır. Stanberg ve Zhang, Beşgen Kuramın ölçüt şartı; üstün zekalı sayılmak için beş ölçütü (enderlik, olağanüstülük, üretkenlik, kanıt ve değer) karşılamalıdır. Ziegler ve Heller, Meta Kuram dört meta kuramsal koşulu vardır. Bunlar; geçici öncelik koşulu, inus koşulu, bireysel özellik koşulu ve kuramsal önem koşuludur Gagne, Ayrımsal Üstün Zekâ ve Üstün Yetenek Kuramının ölçüt şartı; üstün zekâ ve üstün yetenekli kabul edilmek için üst %10'luk dilimde olmak gerekir (Sak,2017). Bireyin özel yetenekli sayılabilmesi için ölçüt şartlarının alana göre değişmediği görülmektedir. Ölçüt şartlarını karşılayan bireyler üstün zekalı/ üstün yetenekli/ özel yetenekli olarak kabul edilmektedir.

2.5. Özel Yeteneklilerin Genel Özellikleri

Özel yeteneklilerin araştırıldığı çalışmalarda araştırmacılar bu özel gruba ait ortak özelliklerin olduğunu belirlemiş ve buna göre bazı genellemeler yapmışlardır. Tüm özel yetenekli çocuklarda aynı özellikler görülme de üstün zekalı, üstün yetenekli ya da özel yetenekli olarak etiketlenen bu bireyler için bazı genel bilgiler edinilmiştir. Özel yeteneklilerin fiziksel, zihinsel ve sosyal- duygusal özellikleri ile ilgili genellenmiş tespitler aşağıda sıralanmıştır.

2.5.1. Fiziksel özellikleri

Osmanlı İmparatorluğu'nda ordu, fethettikleri yerlerde bedenlen gelişmiş, güzel ve cazibeli çocukları toplar, saray bu çocukları Enderun okullarında özel bir eğitime tabi tutarak, yetiştirirdi (Çağlar, 2004). Osmanlı sarayında sureti güzel olanın siretinin de güzel olacağına inanılırdı (Yeşilova, 1997). Geçmişte, çocukların fiziksel gelişimleriyle üstün yeteneklilik arasında bağlantı kurulmasına karşın, günümüzde, fiziksel gelişim ile özel yeteneklilik arasında doğrudan bir ilişki kurulamayacağı genel kabul görmektedir. Daha da önemlisi ayırt etme ve tanılamada fiziksel özelliklere ait bir tanılama biçimi kullanılmamaktadır. Üstün bedensel özellikler özel yetenekli olmanın bir işareti olarak görülmemelidir. Diğer özellikler yanında destekleyici bir unsur olarak kabul edilebilir (TBMM, 2012).

2.5.2. Zihinsel özellikleri

Uygun gelişme ortamı ile desteklenen özel yetenekli çocuklar akranlarına göre farklı ve üstün özellikler gösterirler. Erken dil gelişimi ve erken okuma, güçlü hafıza, meraklı olma, sürekli neden ne zaman, ne için, kim gibi sorular sorarak çevresi ve dünya hakkında bilgi edinmeye çalışma, çeşitli alanlara yoğun ilgi duyma, zengin hayal gücü, soyut kavramları erken yaşlarda kavrayabilme, öğrendiklerini disiplinler arası transfer edebilme, uzun dikkat süresi ve konsantrasyon becerisi, eleştirel düşünebilme, karmaşık problemlere orijinal çözümler üretme, sabırlı ve azimli olma, yüksek sorumluluk bilinci özel yeteneklilerin genel ortak zihinsel/bilişsel özellikleri sayılabilir.

2.5.3. Sosyal-duygusal özellikleri

Özel yetenekliler sosyal açıdan olgun olmalarına karşın bazen toplumla uyum sağlayamadıkları noktalarda sosyal gelişimleri çelişkilidir. Tüm dünyayı ilgilendiren toplumsal olaylara, sorunlara karşı ilgili ve aşırı duyarlıdırlar. Akranlarına göre sosyal açıdan daha olgun olmaları sebebiyle yaş olarak kendinden daha büyük yaşta, ancak zihinsel olarak kendi düzeylerine daha yakın çocuklar ile arkadaşlık etmeyi tercih edebilmektedirler. Sürekli espriler

yapmasalar da ince bir mizah yeteneğine sahiptirler bu özellikleri onları arkadaşları arasında popüler olmalarını sağlamaktadır (Leana, 2005).

Özel yetenekli öğrencilerin sosyal duygusal özellikleri genellenecek olursa; gelişmiş mizah anlayışı olan, sosyal duyarlılığı yüksek, yoğun duygusal durumlar yaşayan, mükemmeliyetçi ve idealist bireyler oldukları söylenebilir. Özel yetenekli bireylerin sayılan özellikleri olumlu gözükse de bazı açılardan olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Mükemmeliyetçilik duygusu zamanla bu bireylerin sırtında bir yüke dönüşebilmektedir (Melekoğlu ve Sak, 2018).

2.6. Türkiye’ de Üstün Zekalı ve Özel Yetenekli Öğrencilerin Eğitimleri

Özel yetenekli çocuklar sanılanın aksine doğuştan her bilgiye sahip olan çocuklar değildir. Onların yeteneğini özel kılan öğrenmeye duydukları açlık, konuyu yaşatlarına göre hızla kavrayabilme becerileri ve çok zaman ortaya koydukları ürün ya da düşüncelerin özgünlüğüdür. Bu sebeple özel yetenekli çocukların özel eğitimden yararlanma hakları yasa ile koruma altına alınmıştır (Kurnaz vd., 2018).

Özel eğitime ihtiyaç duyan özel yetenekli bireyler geçmişte normal eğitim programlarında en çok ihmal edilen grup olmuştur. Bu bireylerin eğitiminde normal eğitim programları yetersiz kaldığından onların ilgi ve yetenekleri doğrultusunda farklılaştırılmış özel eğitim programlarına ve ortamlarına ihtiyaç duyulmuştur.

Türk eğitim sisteminde üstün yeteneklilerin eğitimi önemli hususlardan biridir. Geçmişten günümüze dek dünya siyasetinde söz sahibi olan ülkelerin üstün yeteneklilerin eğitimine önem verdiği bilinmektedir. Üstün zekalı ve üstün yeteneklilerin eğitiminin tarihine bakıldığında Osmanlı imparatorluğundan bu yana özel yetenekli bireylerin eğitilmesine büyük önem verilmiş bu anlamda ilk olarak Nizamiye Medreseleri ve sonrasında XV. yüzyılda devşirme öğrencilerin eğitildiği Enderun Mektebi açılmıştır. Enderun eğitim sistemi, Osmanlı Devleti’nin dünya siyasetine yön verdiği dönemde üstün yeteneklilerin eğitimi için geliştirdiği en önemli uygulamalardandır (Oruç vd., 2020).

Enderun’da eğitim öğretim beş konu üzerinde toplanmaktaydı: İslami ilimlerin verilmesi, pozitif ilimlerin okutulması, saray protokolünün aktarılması, mesleki uzmanlık eğitiminin verilmesi, güzel sanatlarla ilgili eğitim öğretim verilmesi. Bu dersleri alanlarında uzman hocalar ve mesleğinin ehli olan ustalar verirdi. Bu eğitim sistemi birçok alan hakkında gerekli temel bilgileri öğretirken, öğrencilere kendi yeteneklerini ve ilgi alanlarını belirleyip o

alanlarda uzmanlaşma imkânı da veriyordu. Enderun'da akli (Türkçe, Arapça, Farsça, Edebiyat, Tarih) ve nakli (Kur'an-ı Kerim, Tefsir, Hadis, Fıkıh ve Kelam) bilimler okutulmaktaydı. Beden eğitimi (ok ve cirit atma, ata binme ve güreş vb.) ve sanat eğitimi (şiir, musiki, hat, minyatür, cilt, resim vb.) de verilirdi (Işık ve Güneş, 2017). Enderun mektebi devletin gücünü kaybetmesi ve sistemin de yozlaşması ile birlikte 1909 yılında kapatılmıştır.

Türkiye'de özel yeteneklilerin eğitimi ile ilgili birçok çalışmalar yapılmıştır. 1959 yılında eğitimde türdeş yetenek grupları uygulaması ile başlayan süreç 1964 yılında Ankara Fen Lisesi'nin kurulması ve özel yetenekli bireylerin akademik ve sanat alanlarında yurt dışına gönderilmesi ile devam etmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından sosyal bilimler, güzel sanatlar ve spor liselerinin kurulması da aslında bu sürecin devamı niteliğindedir (Özer, 2021).

Toplumun gelişmesi ve kalkınması açısından önemi olan özel yeteneklilerin eğitimleri günümüzde Türkiye' de BİLSEM adı verilen Bilim ve Sanat Merkezlerinde örgün eğitimden ayrı zamanlarda artık zamanlı olarak yapılmaktadır. BİLSEM' ler örgün eğitim kurumlarına devam eden ve genel zihinsel, resim veya müzik yetenek alanlarında özel yetenekli olarak tanılanan öğrencilere, yeteneklerini geliştirerek kapasitelerini en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla destek eğitimi vermek üzere açılmıştır (MEB, 2022). Eğitim alacak öğrenciler Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen değerlendirme aşamalarından geçerek BİLSEM' lere kayıt hakkı kazanmaktadırlar.

Türkiye'de özel yetenekli öğrencilerin eğitimleri için doğrudan adres gösterilebilecek tek kurum Millî Eğitim Bakanlığı bünyesindeki Bilim ve Sanat Merkezleri' dir (BİLSEM). BİLSEM, özel eğitim daire başkanlığının düzenlemiş olduğu yönerge ile yönetilmektedir. Söz konusu yönergede, özel yetenekli çocukların seçimleri, tespitleri, eğitimleri ve öğretmenlerinin belirlenmesi ile eğitim alacakları kurumların işleyişlerine ilişkin usul ve esaslar belirtilmiştir (Kansu Çelik ve Çaydere, 2021). Bilim Sanat Merkezleri Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 1993 yılında kurulmaya başlanan, ülkemizde özel yetenekli çocukların özel eğitim gereksinimlerine yönelik destek eğitim hizmetleri veren en yaygın eğitim kurumlarıdır. BİLSEM' ler; İlköğretim ve Ortaöğretim çağındaki öğrencilerin özel yeteneklerini geliştirerek bilimsel düşünce ve davranışlarla estetik değerleri birleştiren, üretken, problem çözen bireyler haline gelmelerini özel eğitim aktiviteleri yoluyla sağlayan eğitim kurumlarıdır. BİLSEM' de verilen eğitim birebir ve proje tabanlıdır. Türkiye'de günümüzde toplam 182 BİLSEM

bulunmaktadır. BİLSEM’ ler özel yetenekli öğrencilerin eğitime yönelik ülkemize özgü bir modeldir (Eker ve Sarı, 2021).

BİLSEM’ lerde eğitim alacak öğrencilerin ilk tanılamaları kayıtlı oldukları okullarında yapılmaktadır. Öğrenci tanılama işlemleri, 1, 2 ve 3. sınıf seviyelerinde genel zihinsel yetenek, resim, müzik yetenek alanı/alanlarında örgün eğitime devam ettikleri okullarında sınıf öğretmenleri tarafından aday gösterilerek yapılmaktadır. Bir sonraki değerlendirme basamağında öğrenciler aday gösterildikleri yetenek alanlarına özgü ön değerlendirme uygulamalarına alınmaktadır. Genel zihinsel yetenek alanında; tablet bilgisayarlar üzerinde, resim ve müzik yetenek alanlarında; kayıtlı oldukları okullarında elektronik ortamda yapılan ön değerlendirme sonrasında baraj puanını geçen öğrenciler bireysel değerlendirme uygulamasına alınmaktadır. Genel zihinsel yetenek alanındaki öğrencilerin bireysel değerlendirmesinde Bakanlıkça belirlenen zekâ ölçeği/ ölçekleri kullanılmaktadır. Resim ve müzik yetenek alanlarındaki öğrencilerin bireysel değerlendirmeleri Bakanlıkça belirlenen ölçütler doğrultusunda yapılmaktadır. Bireysel değerlendirmeler sonucunda Bakanlıkça belirlenen baraj puanı geçen öğrenciler BİLSEM’ e kayıt hakkı kazanmaktadırlar (MEB, 2022).

BİLSEM’ e seçilen öğrenciler uyum dönemini atlattıktan sonra, seçilmiş oldukları programlara yönlendirilirler, bu programlardan biri de sanat alanında yetenekli bireylerin dahil edilmiş olduğu “Özel Yetenekleri Geliştirme Programıdır (ÖYG)”. Özel yetenekleri geliştirici program, görsel sanatlar ve müzik alanında, sanatsal ve bilimsel temelli, öğrenciyi merkeze alan, yaparak yaşayarak öğrenen ve bu doğrultuda çalışmalar üreten bireyler yetiştirmeyi hedefler (MEB, 2013). BİLSEM, Uyum, Destek Eğitimi, Özel Yetenekleri Geliştirilmesi (ÖYG), Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme (BYF) ve Proje Üretimi Yönetimi eğitim programlarını içerir. Temel alanlarda öngörülen ders/etkinlikleri öngörülen sürelerde almak şartıyla; seçmeli alan ders/etkinlik/ yetenek geliştirme atölyelerinden bir veya daha fazlasını, en az 2 ders saati olarak alabilirler. Seçmeli ders/etkinlik/yetenek geliştirme atölyeleri seçiminde üst sınır aranmamaktadır (MEB, 2016).

2.7. Özel Yeteneklilerde Sanat Eğitimi

Ülkemizde görsel sanatlarda özel yetenekli çocuklar üzerine yapılmış araştırmalar son derece sınırlıdır. Sanatsal yeteneği olan çocukların belirlenmesinde kullanılan yöntemlerin ise yeteneği ölçmede yetersiz kaldığı bilinmektedir. Görsel sanatlarda üstün yeteneklilere verilen eğitimin yetersiz oluşu, yetkililerin, ailenin ve çevrenin ilgisizliği bu çocukların kaybına ya da körelmesine neden olabilmektedir. Bu çocukların topluma kazandırılabilmesi erken yaşlarda

belirlenmesi ve kendilerine uygun bir sanat eğitimi alması ile mümkün olabileceği düşünülmektedir. Ailelerin, öğretmenlerin ve yetkililerin duyarlı olması ve yetkililerin konuyla ilgili girişimlerde bulunması gerekmektedir (Coşkun, 2007).

19. yy. başlarından itibaren üstün zekâ ve özel yetenekle ilgili yapılan çalışmalar temel olarak 2 ye ayrılır: müzik, spor, resim, dans alanlarındaki çalışmalar ve genel toplum eğitimi içinde farklılaştırma gerektiren bilişsel, duyuşsal ve yaratıcılığa ilişkin çalışmalar. Literatüre göre sanat alanında özel yetenekli bireyler, plastik sanatlar alanında, müzik alanında ve drama alanında olmak üzere 3 alanda üstün yeteneklilik gösterirler. Plastik sanatlar alanında üstün ve özel yetenekliler, çok erken yaşlarda ortalama üstü çizim becerisi ve üstün görsel hafızaya sahip olmanın yanında, sanatsal becerilerini ilerletme yönünde de yüksek motivasyon içerisindedirler (Levent ve Kansu Çelik, 2019).

Özel yetenekli öğrencilerin BİLSEM’ de görsel sanatlar dersi, öğrencinin yeteneğinin düzeyine ve özel ilgi alanına göre şekil almaktadır. Her öğrencinin yeteneği ve ilgisi doğrultusunda genel amaçlar, özel amaçlar da göz önünde tutularak eğitimleri yapılır. BİLSEM’ lerde özgün ürün, proje ve üretimlerin gerçekleşmesi için zenginleştirme, farklılaştırma, disiplinler arası ve proje tabanlı bir eğitim programı uygulanmaktadır. Özel yetenekli öğrencilere görsel sanatların tüm alanlarında (resim, heykel, karikatür, grafik, fotoğraf, seramik, dijital sanat, moda tasarımı gibi) öğrencilerin ilgileri doğrultusunda etkinlikler düzenlenerek destek eğitimi verilmektedir. Örgün eğitim saatlerinin dışında hafta içi ya da hafta sonu bireysel eğitim veya grup eğitimi yapılır. BİLSEM’ de görsel sanatlar alanına kayıtlı öğrenciler Destek Eğitimi ve BYF’ den muaf tutulurlar Uyum programından sonra ÖYG ve ardından Proje programlarına devam ederler (Daşdemir, 2021).

Görsel sanatlar dersi özel yetenekli öğrenciler için eleştirel düşünme, görsel zekâ, akıl yürütme ve sistematik düşünme becerilerini geliştirirken duyuşsal olarak daha çok fikirlerini ve düşüncelerini rahatça ifade edebildikleri, özgüvenlerini geliştiren, rahatlık ve mutluluk duygusu hissettiren kendilerini özgürleştirdiğini düşündükleri bir derstir. Öğrenciler görsel sanatlar dersiyle ürünlerini sergileme fırsatı bulurken psiko-motor olarak da kas becerilerini geliştirmektedir. Türkçe, İngilizce, bilgisayar ve matematik gibi derslerle disiplinler arası ilişkisi bulunan görsel sanatlar dersi kültürel bağı ve kültürler arası bağı sağlamaktadır (Dilmaç ve Öztürk, 2016).

2.8. Duyuşsal Özelliklerin Sanat Eğitimindeki Yeri ve Önemi

Öğrencilerin bir derse ilişkin yaşantıları sonucunda oluşturduğu olumlu ya da olumsuz bir tutumlar, öğrencinin o derse karşı ilgili ya da ilgisiz davranmasına, derslerle ilgili aldığı görevleri yerine getirmede başarılı olacağına yönelik kendine güvenip güvenmemesine sebep olmaktadır. Bu durum öğrencinin öğrenmek için ilgi ve istek duyduğu konuda zihninde yapılandırma, bütünleştirme, anlamlı hale getirmek ve yüksek motivasyona sahip olmak yerine; öğrenmeyi zorunlu bir davranış olarak kabul etmesi bilgilerin unutulmasına, ilgisizliğe, isteksizliğe ve motivasyonsuzluğa neden olmaktadır (Kurnaz vd., 2018).

İnsan özellikleri değişik durumlarda, düşünme, bedenlen, harekette bulunma ve hissetme gibi yollarla yansıtılır. Bunlardan ilk ikisi bilişsel ve devinsel iken üçüncüsü duyuşsal özellikleri yansıtır. Duyuşsal özellikler insanın kendi hislerini ifade etmesidir. Duyuşsal özellikleri yansıtan bazı yapılar tutum, öz yeterlik, kaygı, motivasyondur (Tekindal, 2015).

2.8.1 Tutum

Davranış biliminin anahtar kavramlarından birisidir. Tutum kavramı genel olarak bireyin çevresindeki herhangi bir olgu veya nesneye ilişkin sahip olduğu tepki eğilimini ifade eder. Başka bir deyişle tutum bireyin, bir durum, olay ya da olgu karşısında ortaya koyması beklenen olası davranış biçimi olarak tanımlanabilir. Bir durum, bir olay, bir nesne ya da kişi karşısında belli bir tavır ortaya koymaya, davranış göstermeye hazır olma durumu olarak bilinen tutum ile bireyin kişilik özellikleri, içinde yer aldığı toplumsal ve kültürel çevre, toplumsallaşma süreci, bilgi birikimi ve yaşam deneyimleri arasında yakın bir ilişki vardır (İnceoğlu, 2011). Tutumların oluşmasında birçok kaynağın etkisi vardır. Bunlar ana- baba etkisi, kitle iletişim araçları, kültürel ve psikolojik faktörler, akran etkisi ve direkt kişisel deneyimlerdir (Tutar, 2016).

Tutumlar oldukça karmaşık ve çeşitlidir. Bir olay, bir durum, bir birey, bir nesne, bir grup, bir topluluk, bir ulus, bir ırk, bir kültür, örfler, adetler, yasalar, kurallar, davranış biçimleri vb. kısaca gündelik yaşamımız içinde bizi tavır almaya davranış oluşturmaya yöneltten her şey tutumun konusu olabilir. Tutumlar birey için bilgi birikimi sağlar, bireyin amaçlarına ulaşmasında araç olur, bireyin amaçlarına ulaşmasında seçeceği yol ve yöntemleri seçmesine yardımcı olur, bireyin değer yargılarına uygun tercihler yapmasına yardımcı olur ve bireyin algılarını dış etkenlerden koruyarak yönetmesine ve algılarında tutarlılık sağlamasına yardımcı olur (İnceoğlu, 2011).

Davranışların oluşmasında tutum önemli bir etkidir. Tutumların güvenli bir biçimde ölçülmesiyle davranışlar daha iyi tahmin edilebilir. Tutumların, doğuştan olmadığı, öncelikle anne ve babadan etkilenecek olduğu sonradan çocuğun sosyal çevresiyle etkileşime girmesiyle deneyimleri, arkadaşları, medya vb. gibi etkenlerle birlikte öğrenildiği söylenebilir (Karakuş Tayşi ve Özbay, 2016).

Bir derse karşı oluşan tutum, o derste akademik başarıyı önemli ölçüde etkilemektedir. Öğrencinin yaşı, cinsiyeti, özgüveni, güdülenme durumu, ailesinin sosyo ekonomik durumu, okulunun fiziksel özellikleri, öğretmen tutumu, ders anlatımında kullanılan yöntem ve teknikler ders başarısına etki etmektedir (Gölcük, 2019).

Tutumlar, bilişsel, duygusal ve davranışsal olmak üzere, üç bileşenden meydana gelmektedir. Bu bileşenler, birbirlerinden bağımsız değildir ve aralarında bir etkileşim söz konusudur. Tutum bileşenlerinden birinin olumlu olması, diğer bileşenlerin de olumlu olmasına; tersi durumunda da bütün bileşenlerin olumsuz olmasına neden olur. Çünkü tutum bileşenleri arasında bir tutarlılık söz konusudur. Ancak tutarlılığın derecesi arasında farklılıklar görülebilir (Demirel, 2011). Yerleşmiş, güçlü tutumlarda, bilişsel, duygusal ve davranışsal öğeler tam olarak bulunur ve güçlü tutumları değiştirmek zordur. Daha zayıf bazı tutumlarda ise, özellikle davranışsal öge çok zayıf olabilmektedir (Ekici, 2012).

Bilişsel (Zihinsel) Tutum Bileşeni

Bireyin tutum nesnesine ilişkin düşünceleri, inançları ve bilgi yapıları bilişsel öge olarak isimlendirilmektedir. Bir tutum nesnesiyle ilgili edinilen bilgi önce duyguları ardından da davranışları etkilemektedir. Bu sebeple bilişsel öge, tutumun oluşumunda ilk adım sayılabilir (Ekici, 2012). Bireyin, çevresel faktörlerin de etkisi ile yaşayarak edindiği deneyimlerin toplamı olarak ifade edilebilir. Bu deneyimlerden elde edilen tutumlar zamanla ve yeni yaşanan yaşantılarla değişebilir. Olumlu tutumlar olumsuz tutumlara, olumsuz tutumlar da olumlu tutumlara dönüşebilir (Yazıcı, 2019).

Duyuşsal Tutum Bileşeni

Bireyin yaşayıp deneyimlediği ve bu süreçte edindiği tutumu duyguları ile benimsemesidir. Bilişsel tutum bileşeninden bağımsız değildir (Yazıcı, 2019). Ancak, bildiğimiz durumlara, nesnelere karşı duyuşsal tepkiler (nefret, sevgi, korku, kaygı) gösteririz. Duyuşsal ögesi ağır basan bir tutumun değişmesi daha zor olmaktadır (Ekici, 2012).

Davranışsal tutum bileşeni

Davranışsal tutum bileşeni inançlara ve duygulara uygun bir biçimde davranma yatkınlığıdır. Tutumlar, somut olarak gözlenemeyen, fakat gözlemlenebilen bilinçli veya bilinçsiz davranışlara yol açan eylemlerdir (Kayabaş, 2021).

Görsel sanatlar dersinde başarılı olmak, derse ilgi duymak, derse sevmek, derse karşı süreklilik gösteren iyi / olumlu duygular beslemek öğrencinin derse karşı tutumu ile ilgilidir. Görsel sanatlar dersine yönelik öğrencinin tutumunu şekillendiren bazı faktörler vardır.

Aile etkisi; ailenin eğitim düzeyi, sosyo ekonomik düzeyi, öğrencinin evdeki çalışma ortamı, ailenin sanat karşı tutumları,

Öğretmen etkisi; öğretmenin alan bilgisi, yetkinliği, hitabeti, iletişimi, öğrenciye rol model olması, öğretmenin tutumu,

Fiziksel ortam etkisi; okulda sanat atölyesinin bulunması, atölye ortamının nitelikli ve işlevsel olması, materyal çeşitliliği ve materyallerin ulaşılabilir olması,

Öğretim yöntemi etkisi; teorik bilgidен daha çok uygulamaya ağırlık verilmesi, öğrencilerin ilgisine hitap eden çalışmaların yapılması gibi bu faktörlerin bazıları olarak sayılabilir (Tan, 2021).

2.8.2. Kaygı

Kaygı kavramı “anksiyete” kavramının tercüme edilmesi ile dilimize girmiştir. Kaygı nedeni bilinmeyen bir sebepten ötürü hissedilen belirsiz korku, endişe ve sıkıntı ile kendini gösterir. Kaygı, insan için ancak şiddeti ve sürekliliği arttığı zaman bir sorun ortaya çıkarmaktadır. Normal kaygı tüm insanlarda bulunan doğuştan var olan ve belirli bir düzeye kadar sağlıklı ve yaşanması gereken bir (duygudur) durumdur (Hamarta, 2009).

Görsel sanatlar dersinde öğrencilerin, yaptıkları resimlerle ilgili arkadaşlarının eleştirmesi, ailesinin, öğretmenin, arkadaşlarının ve çevresinin yaptığı resimleri beğenmemesi, bu nedenle yaptığı resimleri başkalarına göstermek istememesi, tüm öğrencilerin eserlerinin sergilendiği bir sergi olursa kendi resminin sergilenmemesi, başarısız olmak gibi kaygılar duyabilir. Kaygı kavramına genel olarak bakıldığında bazı durumlarda hayatı geliştirir ve zenginleştirir. Şiddeti ve sürekliliği artmadığı sürece her insanda var olan bir duygudur (Hamarta, 2009).

2.8.3. Motivasyon

Duyuşsal öğrenme faktörlerinden biri olan motivasyon, öğrencilerin başarılı olmalarında önemli bir etkidir. Bir işe başlamak, devam etmek ve sonuçlandırmak için

duyulan istek motivasyondur. Bir hedefe yönelik davranışları gerçekleştirilebilmek için yapılan tüm çaba motivasyon olarak tanımlanmaktadır. Drucker, Hull, Herzberg, Keller, Likert, Luthans, Maslow, Mayo, McClelland, McGregor, Rogers, Tolman, Vroom ve Wlodkowski teorilerinde motivasyonun bütün öğrenmelerde önemli bir rolü olduğu ve motivasyonun davranışın kaynağı olduğunu ifade etmişlerdir (Yaman ve Dede, 2007).

Düşük motivasyon üstün zekâlı öğrencilerde sıkça karşılaşılan bir sorundur. Özellikle düşük başarı gösteren üstün zekâlı öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun başarısızlıklarının altında motivasyon eksikliği görülür. Bu tür öğrencilerde motivasyon eksikliği sadece ilgi eksikliği ile açıklanamaz. Bunun daha ötesinde bireysel özelliklerden kaynaklanan birtakım faktörler motivasyon eksikliğine neden olabilmektedirler.

Üstün zekalı öğrencilerin motivasyon eksikliklerinin sebepleri genellikle ilgi alanının farklı olması, ailesi ile ilgili problemler (bir yakınının ölümü, anne babasının boşanması, kavgalar, soğuk ilişkiler, sık sık taşınmalar v.b.), okul atmosferinden kaynaklanan olumsuz durumlar, öğretmenleri ve sınıf arkadaşları ile ilişkilerindeki olumsuzluklar, ailesinin ve öğretmenlerinin kendisinin üstüne gelmemeleri için, ailesinin aşırı beklentilerine karşı bir isyan yöntemi olarak kullanması ve motivasyon eksikliğinin bahane olarak kullanılması olabilir. Düşük motivasyonun önce ailede daha sonra okulda araştırılması gerekir. Üstün zekalı bireyler öğrenmeye istekli bireylerdir. Eğer düşük başarı gösteriyorlarsa ve buna sebep olan şey motivasyon eksikliği ise sebebi araştırılıp var olan sorunlar çözülüp öğrencinin motivasyonunun yükseltilmesi için stratejiler geliştirilmelidir (Sak, 2017).

İçsel (Motivasyon) Değer

İçsel motivasyon, bireyin öğrenmek ve anlamak için ihtiyaç hissettiği şeye karşı aşırı istek duyması ve çaba sarfetmesi olarak tanımlayabiliriz. İçsel motivasyona sahip bireyler ödül ve övgüye ihtiyaç duymazlar. Görsel sanatlar dersinde; sanatı sevme, dersi sevme, heyecan, merak, isteklilik, sanata değer verme, zevk alma, özgüven, kendini gerçekleştirme, öğrenci tasarımlarının ya da üretimlerinin işe yarayacağına inanması, derse değer verme ve başarı duygusu geliştirme öğrenci kaynaklı içsel motivasyon kaynakları iken öğrencilerde içsel motivasyon sağlayacak, dersi eğlenceli hale dönüştürme, müzikli ders işleme, derste eğitsel oyunlardan yararlanma ya da sanatsal etkinlikleri oyuna dönüştürme, zevkli etkinlikler ve öğrenme süreçlerinde etkinlikleri çeşitlendirmek öğretmen kaynaklı stratejiler arasında yer almaktadır (Yılmaz, 2017) .

Dışsal (Motivasyon) Değer

Dışsal motivasyon, bireyin ödül almak veya bir cezadan kaçınmak için bir işe / göreve katılmak istemesi olarak tanımlanabilir. Öğretmenin başarılı çalışmalara ödül vermesi, yüksek not vermesi, hediye vermesi, sürpriz yapması, hoşgörölü ve neşeli olması, öğrencilere değer vermesi, neşeli bir öğrenme ortamı oluşturmaları dışsal motivasyon kaynaklarıdır. Dışsal motivasyon öğrencileri motivasyon kaynağına ulaşp etkisi geçecek kadar belirli bir süre motive edebilir. Zamanla motivasyonlarında düşme göröllebilir. Ailelerin, yaşadığı toplumun, çevrenin ve öğretmenlerin sanat eğitime ilişkin tutumları öğrencinin motivasyonunu olumlu ya da olumsuz etkileyebilir.

Resim yarışmalarında ödöl alan öğrencilerde dışsal motivasyon zamanla içsel motivasyon kaynağına dönüşebilir. Başarı duygusunu tadan öğrencinin okula ve sanata bakış açısını değıştirebilecek bir durum oluşabilir. Tam tersi bir durum da gelişebilir, başarısız olan öğrenci motivasyonunu kaybedebilir (Yılmaz , 2017).

2.8.4. Beklenti değeri

Beklenti Değeri Teorisi, başarı beklentisi ve görev değeri olmak üzere iki bileşene sahiptir. Bu iki kavram bireyi harekete geçirip, bir görev üzerinde kararlı olmasını sağlamaktadır; yani bireyin verilen görevi başaracağına dair beklentisi, göreve verdiği değeri birleştğinde motivasyonu sağlamaktadır (Wigfield ve Eccles, 1992). Değeri algısı; içsel değeri, dışsal değeri, yarar önemi değeri ve çaba gereksinimi (maliyet değeri) algılarının bir bileşimidir ve kişiden kişiye değışkenlik gösterir.

Görev Zorluğu: farklı bireylerin aynı aktiviteye ya da göreve, farklı düzeyde verdiği değeri olarak açıklanabilir. Örneğin; görsel sanatlar dersindeki öğrendikleri, kazanımları, yaşantıları, başarıları, notları gibi girdiler bazı öğrenciler için değerliken bazıları için değeri olmayabilir.

Yarar Önemi: öğrenciler aldıkları görevlerde gelecekte de ona fayda sağlayacak taraflarının olmasını isterler. Aldıkları görevlerde;” bu işe yarar bir görev mi değeri mi?” sorusunu sorarlar. Örneğin; resim becerisini arttırmak isteyen ya da üniversitede sanat eğitimi okumak isteyen bir öğrenci için görsel sanatlar dersi, yararlı ve önemli olması gibi.

Çaba Gereksinimi: görev maliyeti olarak da adlandırılabilir. Öğrencinin bir göreve katılımını ya da görevden uzaklaşmasını etkileyen bir bileşendir. Çünkü bir göreve katılım başka bir görevi yapmaktan vazgeçmesi anlamına gelir. Bunun maliyetini hesap ederek yapacağı görevleri öncelik sırasına koymalıdır. Örneğin; sanatsal bir çalışma yapmak isteyen

bir öğrenci matematik ödevini yapmaktan vazgeçiyorsa bu, öğrencinin sanatsal çalışması için çaba gereksinimini matematik ödevini yapmamanın maliyetine tercih ettiği söylenebilir.

Yeterlik Beklentisi: bir öğrencinin kendini bir derste veya bir görevde ne kadar yeterli olabileceğine duyduğu kişisel inancıdır. Bireylerin kendilerini yeterli gördüğü alanlara değer verme eğilimi vardır (Barutcu, 2017). En son yapılan etkinliklerde sergilediği başarı bir sonraki görev için yeterlik inancını artırır. Örneğin; öğrencinin görsel sanatlar dersinde yeterliğini öngörmesidir. Resim sergisine katılan bir öğrenci başka resim sergilerinde görev almak için kendini yeterli görebilir ve bu doğrultuda kendini yönlendirebilir.

2.8.5. Öz yeterlik

Duyuşsal özelliklerden biri olan öz yeterlik inancını ilk olarak Bandura sosyal bilişsel öğrenme kuramında ifade etmiştir. Öz yeterlik bilişsel, motivasyonel ve duyuşsal olmak üzere üç boyuta sahiptir.

Öz yeterliğin Bilişsel Boyutu; Bireyin iyi veya kötü olacağını düşündüğü ihtimalleri ile ilgilidir. Öz yeterlik algısı düşük olan bireyler, hata yapmaya daha yatkın olmakla birlikte öz yeterlik algısı yüksek olan bireyler ise zihninde olumlu senaryoları canlandırmakta, başarı beklentisini uygun olan en yüksekte tutmakta ve sonuç olarak gerekli davranışları sergileyebilmektedir.

Öz yeterliğin Motivasyonel Boyutu; bireyin yöneleceği iş ve görevlere hazırlıklı olmasında, engeller karşısında istekli ve kararlı olmasında, çaba göstermesinde, başarısız olduğu durumlarda nasıl ve hangi yönde tepki vereceğinin belirlenmesi bakımından önemlidir (Bandura, 1999).

Öz yeterliğin Duyuşsal Boyutu; Öz yeterlik algılaması düşük olan birey, başarılı olmayacağını düşündüğü için olası zorluk ve engelleri gözünde büyütür, stres düzeyi yüksek olur. Bunun sonucunda ise birey istenen davranış performansını sergileyemez (Kayserili vd., 2017).

Görsel sanatlar dersi uygulamalı olarak anlık performansa dayalı ve göze hitap eden yapısından dolayı öğrencilerin öz yeterlik algısında farklılıklara sebep olabilir. Çocukların yaptıkları sanatsal eserlere öğretmenlerinin, ailesinin, çevresinin ya da arkadaşlarının kötü yorum yapmaları, topluluk içinde istenmeyen eleştirilere maruz kalmaları veya mükemmeliyetçilikten kaynaklanan yetersiz olduğu duygusu, öz yeterlik algısını olumsuz

etkilerken iyi yorum yapmaları, övgü almaları da öz yeterlik algısında olumlu etkiler yapabilir. Öğrenci çok yetenekli olduğu durumda bile kendi yetenek ve performansına karşı güvensizlik yaşayabilir. Bu güvensizlik duygusu işe başlama, sürdürme ve sonuçlandırma aşamalarında öğrencinin güçlük yaşamasına sebep olabilir. Tüm bunlar öğrencinin gerçek potansiyelini kullanamamasıyla sonuçlanabilir. Sınıflarda sonuç odaklı değil süreç odaklı çalışılması ve öğrencilerin bu şekilde güdülenmesi kendine güven duymasını sağlayabilir.

2.9. İlgili Araştırmalar

Yapılan literatür taraması sonucunda, araştırmanın konusu olan “özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar, resim dersine yönelik duyuşsal özelliklerinin incelenmesi” konusunun birebir ele alındığı ve görsel sanatlar dersine yönelik duyuşsal etmenlerin hepsinin ayrı ayrı incelendiği ve bunların birbirine olan etkisini inceleyen bir araştırmayla karşılaşılmamıştır. Bu da yapılan çalışmanın alana katkı sağlayacağı görüşünü desteklemektedir. Aşağıda; özel yetenekli, üstün zekalı ve üstün yetenekli öğrencilerde; sanat eğitimi ve duyuşsal özelliklerin incelendiği araştırmalar ve tutum, beklenti değer, öz yeterlik ve duyuşsal özelliklerin araştırıldığı güncel çalışmalar hakkında bilgi verilecektir:

Öztürk (2022), okul dışındaki farklı mekânlarda özel yetenekli öğrencilerin ilgisini çekecek ve artıracak; eğlenceli ortamlar içinde sıkılmadan istedik kazanımların sağlanmasını ve etkinlilerle onların sanat becerilerinde, resim dersine karşı tutumlarında, yaratıcı ve uzamsal düşünme becerilerinde farklılık olup olmadığı incelediği çalışmasında karma yöntem olarak nitelendirilen nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanıldığı, ‘Kontrol Gruplu Ön Test, Son Test Deney Deseni’ yöntemi uygulamıştır. Örnekleme Konya Bilim ve Sanat Merkezine devam eden 6. sınıf düzeyinde 21 deney grubu, 21 kontrol grubu öğrenci oluşturmaktadır. Deney grubuna haftada 4 saat olan 8 haftalık (32 saat) müzeye dayalı sanat eğitimi ders planı hazırlamış ve uygulamıştır. Kontrol grubunda da kendi müfredatlarına bağlı kalınarak eğitim verilmiştir. Deney grubuna işlem öncesi ve işlem sonrası, kontrol grubuna ise müfredat etkinlikleri öncesi ve sonrası sanatsal becerilerini belirlemeye yönelik “Yaşadığımız Çevrede Kültürel İzler” konulu resim yaptırılmış sonrasında her iki gruba da görsel sanatlar dersine karşı tutum, durum ve düzeylerini belirlemek için “Duyuşsal Özellikler Ölçeği, Benlik ve Görev Algısı Ölçeği”, yaratıcılık becerilerini belirlemeye yönelik “Torrance Yaratıcılık Testi ve uzamsal düşünce becerilerini belirlemeye yönelik “Zihinsel Çevirme, Kâğıt Katlama Testi” uygulanmıştır. Ayrıca deney grubunda müze gezileri sonrasında yansıtıcı öğrenme günlüğü sorularına cevap aranmıştır. Toplanan verilerle uygulanan programın öğrencilerin gelişimlerinde etkili olup olmadığını belirlemek için son test ve ön test farklarında oluşan

karşılaştırmalı etkileri incelenmiştir. Öğrencilerin yapmış oldukları resimler ve yansıtıcı öğrenme günlüğü soruları içerik analizi ile incelenmiştir. Her düzeyde ulaşılan sonuçlarda deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir.

Kuscevic vd. (2022) öğrencilerin görsel sanatlar derslerine ilişkin görüş, algı ve deneyimlerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın örneklemini 78'i dördüncü sınıf, 114'ü sekizinci sınıf olmak üzere 192 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın amaçları doğrultusunda iki bölümden oluşan bir anket hazırlanmıştır. Anketin birinci bölümünde öğrencilerin demografik bilgilerine ilişkin sorulara; ikinci bölümde 5'li likert tipinde bir ölçeğe yer verilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma ve bağımsız örnekler için test testi kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre öğrencilerin yarısından fazlası görsel sanatlar dersinin haftalık sayısının artırılmasını istemektedir. Öğrencilerin çoğunun görsel sanatları önemli ve yararlı bir ders olarak gördükleri, kendilerini rahat hissetmelerini sağladığı için görsel sanatlar derslerine katılmaktan mutlu oldukları tespit edilmiştir.

Adeloye (2021) ortaokul öğrencilerinin BIT araçları ile yürütülen sanat ve tasarım dersine yönelik tutumlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma tarama modelinde desenlenmiştir. Dört okuldan rastgele seçilen toplam 200 öğrenci ile araştırma yürütülmüştür. BIT'e Yönelik Tutum Ölçeği ile toplanan verilerin analizinde ortalama, standart sapma ve t testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin BIT kullanarak sanat öğrenmeye karşı olumlu tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir.

Reindl vd. (2021), sosyal bilişsel teori ve duygusal bulaşma teorilerine dayanarak arkadaşlığın önem kazandığı ergenlik döneminde matematikte akademik değerlerin (içsel değer ve duygusal maliyet gelişimi) gelişiminde arkadaşın rolünü araştırmıştır. Almanya' da 5. ve 7. sınıfa giden devlet okulu öğrencileri ile yapılan araştırmada veri toplama araçları olarak içsel değer için; SESSW, Steinmayr and Spinath (2010), duygusal maliyet için; Gaspard vd. (2014) tarafından geliştirilen ölçek ve Jorgensen vd. (2014)' in çok matrisli test kitapçığı kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçları; öğrencilerin birbirine benzer değerlere dayanarak arkadaş seçtiklerini, arkadaşların birbirlerini matematiksel açıdan içsel değerler ve duygusal maliyet açısından etkilediklerini, pekiştirdiklerini ve zamanla birbirlerine benzedikleri göstermiştir.

Saka (2020) yüksek lisans tezinde, ortaokul (5, 6, 7 ve 8.) sınıflarda okuyan öğrencilerin görsel sanatlar dersi ile ilgili tutumlarının tespit edilmesi ve istatistiksel değerlere bakılarak tahlil edilerek incelenmesini amaçlamıştır. Nicel bir araştırmalardan betimsel yöntemlerinden genel tarama modelini kullanmıştır. 2018-2019 eğitim yılında, Trabzon ilindeki ortaokullarda okuyan toplam 999 öğrenci ile çalışmıştır. Araştırmada kullandığı anket iki bölümden

oluşturmuştur. Öğrencilerin demografik bilgilerinin yer aldığı 6 madde anketin birinci bölümünde yer alırken, Görsel Sanatlar dersine yönelik öğrenci görüşlerini ifade eden 25 madde anketin ikinci bölümde bulunmaktadır. Ölçekte “Derse Yönelik Sevgi ve Olumlu Tutum”, “Aktif Olarak İcra Etme İsteği” ve “Sanata Hayranlık ve Saygı” olmak üzere 3 boyut şeklinde değerlendirilmiştir. Araştırmada, Görsel Sanatlar dersine yönelik tutum ölçeği ve derse yönelik sevgi ve olumlu tutum alt boyut puanlarının “yüksek düzeyde olumlu”, aktif olarak icra etme isteği alt boyut puanlarının “düşük düzeyde”, sanata hayranlık ve saygı alt boyut puanlarının “çok yüksek düzeyde olumlu” olduğu tespit edilmiştir. Çalışmanın bulguları ortaokul öğrencilerine, Görsel Sanatlar dersine yönelik yapılan tutum ölçeğinden ve alt faktörlerinden elde edilen puanların arttığını göstermiştir.

Çam (2019) 8. Sınıf öğrencilerinin görsel sanatlar dersine ilişkin tutumlarını belirlemeyi amaçlamıştır. 8. Sınıf öğrencilerinin görsel sanatlar dersine ilişkin bilişsel, duyuşsal ve davranışsal tutumları arasındaki ilişki, çevre faktörü ve cinsiyet faktörünün etkisini araştırmış ve bu tutumları belirleyen etmenler tespit etmeye çalışmıştır. Araştırmada öntest- sontest gruplu desen kullanılmıştır. Aksaray ilinde 2 ortaokulda öğrenim gören toplam 114 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Verilerinin toplanmasında araştırmacı tarafından hazırlanan tutum ölçeği kullanmıştır. Araştırma sonucunda; 8. sınıf öğrencilerinin görsel sanatlar dersine ilişkin tutumlarında çevre faktörünün anlamlı bir farklılığa yol açmadığı tespit edilmiştir. Sosyoekonomik durum düştükçe kızlarda görsel sanatlar dersine olan ilginin arttığı görülmüştür. 8. sınıf öğrencilerinin görsel sanatlar dersine ilişkin tutumlarının sınavlar doğrultusunda şekillendiği ve bu faktörlerin tutumu büyük ölçüde etkilediği belirlenmiştir. 8. sınıf öğrencileri görsel sanatlar dersini diğer derslere kıyasla daha az önemli ve gereksiz ders olarak bulduğu sonucuna ulaşmıştır.

Güneş Eğin (2019) yılında Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencilerinin Ortaokul 5-8. Sınıf Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi isimli yüksek lisans tezini nicel araştırma türlerinden tarama araştırması ile yapmıştır. Diyarbakır BİLSEM’e devam eden 11-13 yaş seviyesi 74 öğrenciye, araştırmacı tarafından geliştirilen Görsel Sanatlar Anketi uygulanmıştır. Verilerin SPSS 22.0 programı ile frekans ve yüzde analizi yapılmıştır. Görsel Sanatlar Anketinin güvenirlik katsayısı (Cronbach’s Alpha) 0,85 olarak belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin 25’i kız, 49’u erkektir. Öğrencilerin 60’ı genel yetenek alanında, 14’ü özel yetenek (görsel sanatlar-müzik) alanında kayıtlıdır. Araştırma sonuçlarına göre; görsel sanatlar dersi öğretim programının özellikle kültürel miras öğrenme alanının uygulanmasında aksaklıklar bulunmaktadır; müze gezileri düzenlenmemektedir, görsel sanatlar dersinde akıllı tahta kullanım oranı düşüktür ve görsel sanatlar ders süresi yetersizdir. Ayrıca

görsel sanatlar dersinin atölyelerde işlendiği ve derste teknolojiden yararlanıldığı, görsel sanatlar öğretmenlerinin öğrencileri resim yapmaya motive ettikleri ve derste demokratik davrandıkları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Şentürk Barışık (2018), Üstün zekâlı/yetenekli öğrencilerin fen bilimleri dersinde üretici düşünme becerilerinin duyuşsal değişkenler açısından incelenmesi isimli yüksek lisans tezi ile Fen Bilimleri dersine yönelik yaratıcı düşünme becerileri, akademik başarıları, kendini izleme algıları, benlik ve görev algıları ve motivasyonel inançları ve bu değişkenler arasındaki ilişkiyi de incelemiştir. Türkiye'nin farklı illerindeki Bilim ve Sanat Merkezlerine devam eden, 239 üstün zekâlı/yetenekli ilköğretim ikinci kademe öğrencisi araştırma grubunu oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında Demografik Bilgi Formu, Torrance Yaratıcı Düşünme Testi (Şekilsel), Fen Bilimlerinde Benlik ve Görev Algısı Ölçeği, Öğrenmede Motive Edici Stratejiler Ölçeği, Kendini İzleme Ölçeği kullanmıştır. Veri analizlerinde İlişkisiz Örneklem T Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi' den yararlanmıştır. Araştırması sonucunda, araştırmaya katılan üstün zekâlı/yetenekli öğrencilerin; yaratıcı düşünme becerilerinin ortalama düzeyin üstünde olduğu ve kendini izleme algılarının ideal düzeyde olduğu görülmüştür. Fen Bilimleri Akademik başarılarının büyük oranda yüksek olduğu; ancak Fen Bilimlerine yönelik yeterlik beklentilerinin ve görev değeri algılarının yüksek düzeyde olduğu, maliyet değeri algılarının ise düşük düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan üstün zekâlı/yetenekli kız öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerinin erkek öğrencilerininkinden anlamlı olarak daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre araştırmaya katılan üstün zekâlı/yetenekli öğrencilerin; yaratıcı düşünme becerileri ile Fen Bilimleri akademik not ortalamaları arasında düşük düzeyde pozitif yönlü ve anlamsız bir ilişkinin bulunduğu tespit edilmiştir.

Ismaila ve Eshun (2018) lise son sınıf öğrencilerinin görsel sanatlar dersine ilişkin tutumlarını çeşitli değişkenler açısından incelemeyi amaçlamışlardır. Betimsel bir yaklaşımla yürütülen araştırmanın örneklem grubunu 385 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri ilkokul sonrası öğrencilerin bilim ve teknolojiye yönelik algılarını ölçmek için geliştirilen STIMULA ile toplanmıştır. Araştırma kapsamında STIMULA'nın orijinal formundan 50 maddeden oluşan 6 ölçek seçilmiş ve uyarlanmıştır. Uyarlama sonucunda Görsel sanatlar tutumlarına uyum, görsel sanatlar derslerinden zevk alma, görsel sanatlara boş zaman ilgisi, bilim ve teknolojiye yönelik algı, sosyal etki ve görsel sanatlara kariyer ilgisi boyutları oluşturulmuştur. Elde edilen verilerin analizinde frekans, aritmetik ortalama, standart sapma, t testi, tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Araştırma sonuçları lise son sınıf öğrencilerinin görsel sanatlar dersine bakış açılarının cinsiyet ve eğitim düzeyine göre farklılaşmadığını

göstermiştir. Ancak okulun bulunduğu çevre açısından öğrencilerin görsel sanatlar dersi algılarının anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Aslan ve Gökdemir (2018), ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarını çeşitli değişkenler açısından inceledikleri araştırmalarını betimsel, tarama modelinde yapmışlardır. 2016-2017 Eğitim-öğretim yılında Mardin ilinde ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda öğrenim gören 412 öğrenci ile çalışılmıştır. Veri toplama aracı olarak "Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Ölçeği" kullanmışlardır. Verilerin analizinde, betimsel istatistik, bağımsız örneklem t-testi ile tek yönlü varyans analizi kullanılmışlardır. Araştırma sonucunda, ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumları arasında cinsiyetleri açısından anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada kız öğrencilerin lehine anlamlı farklılık elde edilmiştir. Araştırmada, ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumları ile sınıf düzeyleri ve baba eğitim durumları arasında anlamlı farklılık elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumları ile sosyo-ekonomik düzeyleri ve anne eğitim durumları arasında anlamlı farklılık elde edilmemiştir.

Morris (2018) öğrencilerin okul dışı sanat deneyimleri ile içsel motivasyonları ve görsel sanatlara ilişkin görevlere katılmaya yönelik öz yeterlilikleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini 266 ortaokul öğrencisi oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında Öğrenci Katılım Ölçeği'nin bilişsel ve psikolojik ölçeklerinden geliştirilen ve araştırmacı tarafından görsel sanatlara uyarlanan anket kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis ve Cohens d kullanılmıştır. Araştırma sonuçları sanat hakkında okumanın ve sergilere katılmanın hem içsel motivasyon hem de öz yeterlilik ile en önemli ilişkilere sahip olduğunu göstermiştir. Evde orijinal sanat eserlerine sahip olmanın içsel motivasyonla anlamlı bir ilişkisinin olmadığı, ancak öğrencilerin öz-yeterliliğini etkilediği tespit edilmiştir.

Iriobe ve Okoli (2018) Nijerya'daki ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlara yönelik tutum ve başarılarında sınıf motivasyonel iklimlerinin etkisini araştırmışlardır. Üç ortaokuldan seçilen toplam 120 ortaokul öğrencisi ile araştırma yürütülmüştür. Görsel Sanatlar dersinin belirli bir motive edici iklim içinde öğretilmesini gerektiren deneyler dört hafta sürmüştür. Her ders haftada 80 dakika olarak planlanmıştır. Araştırma verileri Öğrencilerin Görsel Sanatlara Yönelik Tutum Ölçeği, Görsel Sanatlar Başarı Testi ve Öğrencilerin Motivasyonel İklim Algıları Ölçeği ile toplanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde Kovaryans Analizi kullanılmıştır. Araştırma sonuçları sınıfın motive edici iklimlerinin öğrencilerin Görsel Sanatlara yönelik tutum son test puanları üzerinde farklı etkiler oluşturduğunu işaret etmiştir.

Deneyisel koşullar öğrencilerin görsel sanatlara yönelik tutum son test puanları üzerinde farklılık oluşturmuştur. Görevle ve egoyla ilgili motivasyon koşullarındaki öğrencilerin, kontrol grubundaki öğrencilere göre görsel sanatlar başarıları son test puanları daha yüksektir.

Brown, (2018), İngiltere’ de Oxfordshire’ da 12 okuldan 930 A seviyesinde başarılı olan 6. sınıf öğrencisi ile çalışmıştır. Araştırma, beklenti ve değerlerin A düzeyindeki öğrencilerin motivasyonundaki etkisinin olup olmadığı üzerine yapılmıştır. Araştırma Eccles’ in beklenti değer modeline dayandığı için Eccles ve Wigfield (1995) ‘in “Benlik ve Görev Algısı Anketi” ni uygulamıştır. Sonuçlara göre beklenti ve değerler yüksek başarılı (A seviyesinde) öğrencilerin motivasyonunu pozitif yönde etkilediği belirlenmiştir.

Bilgili (2017), Elâzığ Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrencilerin Görsel Sanatlar ve Müzik derslerine yönelik görüşlerinin ve tutumlarının belirlenmesi amacıyla yaptığı araştırmada nicel ve nitel verilerin beraber kullanıldığı karma araştırma yöntemini kullanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Elâzığ il Merkezinde bulunan Bilim ve Sanat Merkezine devam eden toplam 210 öğrenci yer almaktadır. Araştırmanın nitel boyutundaki çalışma grubu için de 5-12. sınıf düzeylerinin her birinden onar öğrenci olmak üzere toplam 80 öğrenci seçilmiştir. Görüşmeler seçilen bu 80 öğrenci ile yapılmıştır. Araştırmanın nicel boyutuna ilişkin veriler ‘Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Ölçeği’ ve ‘Ortaöğretim Düzeyi Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeği’ ile toplanmıştır. Araştırmanın nitel kısmına ait veriler yarı yapılandırılmış açık uçlu on bir sorudan oluşan bir görüşme formu ile toplanmıştır. Elde edilen nicel verilerin analizinde yüzde, frekans ve aritmetik ortalama kullanılmıştır. Nitel verilerin analizinde ise içerik analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin Görsel Sanatlar ve Müzik dersine ilişkin görüşlerinin olumlu olduğu belirlenmiştir. Öğrenciler bu dersleri sevmekte ve bu derslere katılmaktan mutluluk duymaktadırlar. Bu dersler ile öğrenciler yeteneklerini geliştirmektedirler. Öğrenciler boş zamanlarında resim yapmaktan hoşlanmakta ve ders dışında da etkinlikler yapmaktadırlar. Öğrenciler ayrıca öğretmenlerinin kendileri ile ilgilendiklerini belirtmişlerdir (Bilgili, 2017).

Öztürk vd. (2017), üstün zekâlı öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik algılarını belirlemek amacıyla yaptıkları araştırmalarında nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik araştırma yöntemini kullanmışlardır. Araştırmada Bayburt İl’inde Bilim ve Sanat Merkezine devam eden 12 ortaokul öğrencisi ile çalışmışlardır. Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Çalışmanın sonucunda üstün zekâlı ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik algılarının kişisel gelişim ve görsel sanatlar dersinin bir araç olduğu yönünde iki temada toplandığı belirlenmiştir. Ayrıca çalışmaya katılan öğrenciler görsel sanatlar dersinin bilişsel,

duyuşsal ve psiko-motor özelliklerini geliştirdiğini düşündükleri belirlemişlerdir. Bununla birlikte görsel sanatlar dersinin disiplinler arası ilişkiyi sağladığını ve kültürel değerleri ön plana çıkardığı sonucuna da ulaşmışlardır.

Dilmaç ve Öztürk (2016), görsel sanatlar dersine ilişkin ortaokul öğrencilerinin tutumlarını belirlemeyi amaçladıkları araştırmalarında nicel araştırma yöntemlerinden betimsel araştırma modelinin kullanmışlardır. Çalışma, 2015-2016 eğitim öğretim yılının güz döneminde Türkiye'nin doğusundaki bir ilde öğrenim gören gönüllü Bilim Sanat Merkezi'ne (n=53), imam-hatip ortaokuluna (n=100) ve diğer ortaokullara (n=105) devam eden toplam 258 ortaokul öğrencisi ile yapılmıştır. Çalışmada, elde edilen verilere betimsel ve kestirimsel istatistik uygulanmıştır. Çalışmadan elde edilen betimsel sonuçlar incelendiğinde ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarının orta düzeyli olduğu belirlenmiştir. Okul türlerine göre de hem imam-hatip hem normal öğretim hem de Bilim ve Sanat Merkezi öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumları orta düzeyli olarak belirlenmiştir.

Ball vd. (2016), Amerika'da yoksul ve azınlıkların yoğun olduğu bir bölgede 12 ilkokulda 4. ve 5. sınıf öğrencileri ile “ön test- STEM bilgisayar eğitimi müdahalesi- son test” şeklinde yaptıkları araştırmalarında öğrencilerin; a) liseyi bitirme motivasyonları, b) liseyi bitirme niyetleri, c) üniversiteye devam etme motivasyonları, d) üniversiteye gitme niyetlerinde müdahale sonrası akademik beklentileri, içsel değer ve yarar önem öznel görev değerlerindeki değişimleri yaş, cinsiyet ve sınıf seviyesi değişkenleri ile çalışmışlardır. Wigfield ve Cambria (2010)' ın “Beklenti Değer Ölçeği- EVT” ile araştırmanın verileri toplanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre erken yaşta okulun yararlarını, ilginç ve eğlenceli yanlarını ifade eden bilgisayar müdahaleleri ile öğrencilerin içsel değer, yarar önem ve başarı beklentilerinin kariyer planlarında okula devam etme niyetlerini teşvik ettiği tespit edilmiştir.

Kansu Çelik (2015), Türkiye' nin doğusunda Şanlıurfa ve batısında İstanbul' da (Anadolu yakası) eğitim gören üstün zekâlı bireylerin çeşitli değişkenler açısından görsel sanatlar dersine ilişkin tutumlarını belirlenmeye çalışmıştır. Araştırmanın örneklem grubunu İstanbul'dan 1 Bilim ve Sanat Merkezi ile 2 özel okulda öğrenim gören toplam 139 öğrenci, Şanlıurfa'dan ise 1 Bilim ve Sanat Merkezindeki 61 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada, nicel araştırma türüne göre üstün zekâlı bireylere 17 sorudan oluşan bir kişisel bilgi formu ve 28 maddeden oluşan likert tipi tutum ölçeği uygulanmıştır. Alt problemlerle tutum ölçeği arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için verilere ANOVA ve 'T' testi uygulanmıştır. Sonuç olarak Şanlıurfa ilindeki üstün zekâlı bireylerin görsel sanatlar dersine ilişkin tutumları ile yaş, anne-baba eğitim düzeyi, ailenin geliri arasında anlamlı fark bulunamamış; cinsiyet ve ailede sanatla ilgilenen birine sahip olma durumuyla ilgili anlamlı

farklılaşma bulunmuştur. İstanbul ilinde ise üstün zekâlı bireylerin görsel sanatlar dersine ilişkin tutumları ile anne-baba eğitim durumları ve ailede sanatla ilgilenen birine sahip olma durumuyla ilgili anlamlı fark bulunamazken; cinsiyet, yaş ve ailenin geliri arasında anlamlı fark bulunmuştur. İstanbul ve Şanlıurfa'daki üstün zekâlı bireylerin görsel sanatlar dersine ilişkin tutum ölçeği puanları ile yaşanan bölge arasında anlamlı bir fark bulunamazken; İstanbul ilindeki üstün zekâlı bireylerin Şanlıurfa ilindeki üstün zekâlı bireylere nazaran görsel sanatlar dersine ilişkin tutum ölçeği puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür (Kansu Çelik, 2015).

Aslantaş (2014), İlköğretim dördüncü sınıf görsel sanatlar dersinde uygulanmak üzere geçerlik ve güvenilirliğe sahip bir tutum ölçeği geliştirmeyi amaçladığı araştırmasında, 2009-2010 bahar döneminde Ankara'da yer alan iki farklı ilköğretim okulundan random yöntemi ile seçilen toplam 174 dördüncü sınıf öğrencisi ile çalışmıştır. Literatür taraması ve uzman görüşleri doğrultusunda 31 maddeden oluşan bir madde havuzu hazırlamıştır. Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla SPSS 20 programıyla açımlayıcı ve LISREL programıyla doğrulayıcı faktör analizleri yapılmıştır. Ölçeğin Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri 0,896 olarak bulunmuştur. Yapılan istatistiksel analiz sonucunda Barlett Sphericity testi sonucu ($\chi^2=2141,255$, $df=378$, $p<.001$) anlamlı bulunmuştur. Ölçek için yapılan açımlayıcı faktör analizinde 31 maddenin tek bir faktöre dağıldığı ve bu faktörlerin varyansın %62,57'sini açıkladığı görülmüştür. Yapılan istatistiksel analizler sonucunda Tutum Ölçeği için $\chi^2=729,09$; $df=350$, $p=0.00$, CFI=0,94, RMSEA= 0.079 olarak bulunmuştur. Hem RMSEA hem de CFI indisleri birbirlerine paralel sonuçlar vermiştir. Açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi sonuçları ölçeğin yapı geçerliliğinin bir göstergesi olarak kabul edilmiştir. Son aşamada ölçeğe ait güvenirlik çalışması yapılmıştır. Ölçeğin güvenirliğini belirlemek amacıyla likert tipi ölçekler için en uygun olan Cronbach alpha katsayısı SPSS 20 programıyla hesaplanmıştır. Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Ölçeği'nde bulunan 28 maddenin toplamı için iç tutarlılık katsayısı (Cronbach alpha) 0,923 olarak hesaplanmıştır.

Jenkins (2009) hip hop kültürünün öğrencilerin görsel sanatlara ilişkin motivasyonuna etkisini belirlemeyi araştırmıştır. Araştırma eylem araştırması olarak desenlenmiştir. Katılımcıların belirlenmesinde kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmış ve devlet okullarında öğrenim gören altı ortaokul öğrencisi ile araştırma yürütülmüştür. Araştırma kapsamında katılımcılarla iki kez görüşme yapılmıştır. İlk sanat kulübü toplantısında, geniş bir grup tartışması yapılarak öğrencilere sanatla ilgili duyguları, sanatın amacı ve sanata katılımlarıyla ilgili açık uçlu sorular sorulmuştur. İkinci sanat kulübü toplantısında öğrencilere sanatla ilgili duyguları, amacı, müze ziyareti ve grafiti projesine katılımları ile ilgili benzer açık

uçlu sorular sorulmuştur. Uygulama öncesi ve sonrası görüşmeler, açıklamalar ve araştırmacı alan notları aracılığıyla toplanan veriler nitel kodlama yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırma sonuçları yeterlilik duygularının, yeterli desteğin, özerkliğin, otantik amacın, hip hop kültürünün ve müzik sanatçılarıyla bireysel bağlantıların öğrencilerin görsel sanatlara katılma motivasyonunu artırdığını göstermiştir.

Moorefield Lang (2008) kırsal kesimden gelen sekizinci sınıf öğrencilerinin sanat eğitimi ile motivasyon, öz yeterlik ve yaratıcılık arasındaki ilişkiye ilişkin bakış açılarını belirlemeyi amaçlamıştır. Nitel araştırma yaklaşımının benimsendiği araştırmanın çalışma grubunu iki farklı kırsal kesimde bulunan ortaokullardaki 200 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma verileri anket, araştırmacı günlüğü ve odak grup görüşmesi aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonuçları sanat dersleri ile motivasyonları, öz yeterlilikleri ve yaratıcılıkları arasında bir ilişki bulunduğunu işaret etmiştir. Öğrencilerin matematik, fen bilimleri ve sosyal bilgiler gibi temel akademik derslerde sanata dayalı ödevlerin kişisel motivasyonlarına, özgüvenlerine ve yaratıcılıklarına etki ettiğini düşündükleri tespit edilmiştir.

Pavlou ve Kambouri (2007) öğrencilerin ders süresince empati eğilim düzeylerinin, çizim yaratıcılığına ve görsel sanatlar dersi etkinliklerine yönelik motivasyonlarının empati yoluyla incelemeyi amaçlamıştır. Nitel ve nicel yöntemlerin birlikte kullanıldığı karma yöntem ile desenlenen araştırmanın nicel boyutunda genel tarama modeli, nitel boyutunda ise betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubunu 5. Sınıf öğrencisi 31 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma verilerin toplanmasında Ürün Değerlendirme Formu, Ka-Si Empatik Eğilim Ölçeği Çocuk Formu ve Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu kullanılmıştır. Elde edilen nicel verilerbağımsız örneklem t testi ve Pearson korelasyon analizi, nitel veriler betimsel analiz tekniği ile analiz edilmiştir. Araştırma sonuçları öğrencilerin büyük bir kısmının etkinlikleri istekle yaptıklarını ve çalışmanın öğrencilerin içsel motivasyonunu artırdığını işaret etmiştir. Öğrencilerin yarısının çıkardıkları ürünleri beğendikleri çalışma sonunda istedikleri sonuca ulaştıkları görülmüştür. Beğenilme kaygısının dış motivasyona işaret ettiği için öğrencilerin dış motivasyonlarını orta derecede etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma modeli, araştırmanın çalışma grubu veri toplama araç ve/veya teknikleri, verilerin toplanması, verilerin analizine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özelliklerinin (tutum, kaygı, öz yeterlik, beklenti değeri) incelenmesinin hedeflendiği bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır.

Tarama araştırmaları geniş kitlelerin görüşlerini, özelliklerini betimlemeyi hedefleyen araştırmalardır. Bir konuya veya bir olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri, yetenek, tutum vb. özelliklerinin belirlendiği, genellikle diğer araştırmalara göre oranla daha büyük örneklem üzerinde yapılan araştırmalara tarama araştırmaları denir (Büyüköztürk vd., 2018). Bu araştırmada da BİLSEM' e devam eden özel yetenekli 6-12. sınıf öğrencilerinin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri farklı değişkenler açısından incelenmiştir.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Bu araştırmanın evrenini; 2022-2023 eğitim öğretim yılında tüm Türkiye'deki Bilim ve Sanat Merkezlerine devam eden özel yetenekli 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemi 2022-2023 eğitim öğretim yılında, Türkiye'nin yedi bölgesinde BİLSEM' de eğitim gören, 488 özel yetenekli 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12. sınıf öğrencileridir. BİLSEM' de öğrenim gören öğrenciler, tanı almış olduklarından özel yetenekli öğrenci olarak kabul edilmiştir. Araştırmada, seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden amaçsal örnekleme, ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Tablo 3.1. Araştırmanın örneklem grubu.

	Coğrafi Bölge	Örneklem Şehirler	Çalışma Grubu (Kişi)
1	Marmara	Bursa İstanbul, Sakarya,	75
2	Ege	Afyon, Aydın, İzmir,	70
3	Akdeniz	Adana, Muğla,	68
4	Karadeniz	Artvin, Bayburt, Giresun, Rize, Trabzon, Tokat,	65
5	İç Anadolu	Ankara, Eskişehir, Kayseri, Konya, Yozgat,	75
6	Doğu Anadolu	Erzincan, Iğdır,	70
7	Güneydoğu Anadolu	Mardin, Şanlıurfa,	65

Toplam: 488

Evren, veri toplama teknikleri, araştırmanın, zaman ve kontrol açısından sahip olunan olanaklar, örnekleme yönteminin seçilmesinde belirleyici faktörlerdir. Amaçsal örnekleme çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak tanır. Belli ölçütleri karşılayan veya belli özelliklere sahip olan bir veya daha fazla özel durumlarda çalışılmak istenildiğinde tercih edilir. Araştırmacı, seçilen durumlar bağlamında doğa ve toplum olaylarını ya da olgularını anlamaya ve bunlar arasındaki ilişkileri keşfetmeye ve açıklamaya çalışır. Ölçüt örneklemede araştırma bir araştırmada gözlem birimleri belli niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesneler ya da durumlardan oluşturulabilir. Bu durumda örneklem için belirlenen ölçütü karşılayan birimler (nesneler, olaylar, vb.) örnekleme alınırlar. Araştırma verilerine göre belli özellikleri taşıyan kişiler üzerinde yapılan uygulamalar ölçüt örnekleme örnektir (Büyüköztürk vd., 2018). Bu araştırmada da özel yetenekli öğrenciler araştırmaya dahil edilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araç ve/veya Teknikleri

Bu araştırmada veri toplama araçları olarak; Kurnaz vd. (2022) geliştirdiği toplamda 21 maddeden oluşan “Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Benlik ve Görev Algısı Ölçeği” ve Kurnaz vd. (2018) geliştirdiği 32 maddeden oluşan “Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Duyuşsal Özellikler Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçekler ile ilgili bilgiler aşağıda kısaca açıklanmıştır.

3.3.1. Görsel sanatlar dersine yönelik benlik ve görev algısı ölçeği

Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Benlik ve Görev Algısı Ölçeğinin doğrulayıcı faktör analizi ile hesaplanan, standardize edilmiş tahmin sonuçlarına göre, modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu ve modelin uyum iyiliği değerlerinin uyum kriterlerini karşıladığı anlaşılmıştır. Ölçeğin altı faktörlü yapısının eldeki veriler ile genel olarak iyi düzeyde uyum gösterdiği ve altı faktörlü yapısının doğrulandığı anlaşılmıştır. DFA sonucunda; içsel değer, yarar-önem, dışsal değer, görev zorluğu, çaba gereksinimi ve yeterlik beklentisi faktörlerinde bulunan maddelerin faktör yükleri sırası ile 0,57-0,74; 0,46-0,82; 0,62-0,69; 0,68-0,78; 0,72-0,70 ve 0,66-0,84 arasında değişen değerler almıştır. Modelde gösterilen tüm yol katsayıları $p < 0,01$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

İçsel değer, yarar önem, dışsal değer, yeterlik beklentisi, görev zorluğu ve çaba gereksinimi faktörlerine ait Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı sırası ile 0,77; 0,82; 0,70; 0,87; 0,70 ve 0,67 olarak hesaplanmıştır. Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısının 0,70'den büyük olması beklenir. Bu değerden düşük katsayılar ölçeğin güvenilirliğinin zayıf düzeyde olduğunu

bir göstergesidir (Tavşancıl, 2005). Bu araştırmada edilen Cronbach Alfa değerleri, alt ölçeklerin iç tutarlılığına bağlı güvenilirliklerinin yeterli düzeyde olduğunu göstermiştir.

Test tekrar test yöntemi kullanılarak ölçeğin tutarlılık ve kararlılığa bağlı güvenilirliği incelenmiştir. Bu yöntem ile aynı ölçme aracı, aradan belli bir süre geçtikten sonra aynı gruba uygulanır ve iki uygulamadan elde edilen ölçümler arasındaki ilişki hesaplanır. Bu ilişkiye bağlı olarak hesaplanan güvenilirlik katsayısı, devamlılık ya da kararlılık katsayısı adını almaktadır (Tavşancıl, 2005). Araştırmada ölçek boyutlarının ve ölçeğin genelinin kararlılık katsayısını hesaplamak için 50 öğrenciye ölçek 45 gün ara ile uygulanmıştır.

Ölçeğin kararlılığı için kanıt olarak sunulabilecek iki uygulama arasındaki korelasyon değeri içsel değer boyutu için 0,86; yarar-önem boyutu için 0.89, dışsal değer boyutu için 0.68, yeterlik beklentisi boyutu için 0.89, görev zorluğu boyutu için 0.56 ve çaba gereksinimi boyutu için 0,50 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen bulgulara göre, iki uygulama arasındaki korelasyon değerlerinin orta ve yüksek ilişkiler gösterdiği anlaşılmıştır. Bu sonuç ölçeğin kararlılığının yüksek olduğunun bir kanıtı olarak gösterilebilir (Kurnaz vd., 2022).

3.3.2. Görsel sanatlar dersine yönelik duyuşsal özellikler ölçeği

Birinci faktörde 14, ikinci faktörde 12 ve üçüncü faktörde ise 7 maddenin bulunduğu anlaşılmıştır. Faktörlerde bulunan maddelerin ortak özellikleri dikkate alınarak; birinci faktör tutum, ikinci faktör öz-yeterlik, üçüncü faktör kaygı olarak isimlendirilmiştir. Birinci, ikinci ve üçüncü faktörlerde yer alan maddelerin faktör yükleri sırası ile 0,73-0,50; 0,80-0,50 ve 0,80-0,57 aralığında değerler almıştır. Bu faktörlerin öz-değerleri ve açıkladıkları varyansın yüzdesi sırası ile 8,35 (% 25, 29); 3,87 (%11,72) ve 3,52 (%10,66) olarak hesaplanmıştır. Üç faktörün toplam varyansa katkısı yaklaşık % 48'dir.

Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Duyuşsal Özellikler Ölçeğinin doğrulayıcı faktör analizi ile hesaplanan, standardize edilmiş tahmin sonuçlarına göre, modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu ve modelin uyum iyiliği değerlerinin uyum kriterlerini karşıladığı anlaşılmıştır. Ölçeğin üç faktörlü yapısının eldeki veriler ile genel olarak iyi düzeyde uyum gösterdiği ve üç faktörlü yapısının doğrulandığı anlaşılmıştır. DFA sonucunda; tutum, öz-yeterlik ve kaygı boyutlarında bulunan maddelerin faktör yükleri sırası ile 0,48-0,77; 0,51-0,84 ve 0,50-0,78 arasında değişen değerler almıştır. Modelde gösterilen tüm yol katsayıları $p<0,01$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Ölçeğin iç tutarlılığa bağlı hesaplanan güvenilirlik katsayılarının 0,84-0,90 aralığında, iki yarı test güvenilirliği katsayılarının 0,48-0,78 aralığında, pearman Brown formülüyle hesaplanan iki yarı test güvenilirlik katsayılarının ise 0,65-0,88 aralığında bulunduğu anlaşılmaktadır. Hesaplanan güvenilirlik katsayıları, ölçeğin güvenilirliğinin yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir.

Test tekrar test yöntemi kullanılarak ölçeğin Tutarlılığa bağlı güvenilirliği incelenmiştir. Bu yöntem ile aynı ölçme aracı, aradan belli bir süre geçtikten sonra aynı gruba uygulanır ve iki uygulamadan elde edilen ölçümler arasındaki ilişki hesaplanır. Bu ilişkiye bağlı olarak hesaplanan güvenilirlik katsayısı, devamlılık ya da kararlılık katsayısı adını almaktadır (Tavşancıl, 2005). Araştırmada ölçek boyutlarının ve ölçeğin genelinin kararlılık katsayısını hesaplamak için 50 öğrenciye ölçek 45 gün ara ile uygulanmıştır.

45 günlük zaman farkına rağmen, iki uygulama sonucunda hesaplanan ortalama ve standart sapma değerleri birbirine yakın bulunmuştur. Ölçeğin kararlılığı için kanıt olarak sunulabilecek iki uygulama arasındaki korelasyon değeri tutum boyutu için 0,70; öz-yeterlik boyutu için 0,72, kaygı boyutu için 0,44 ve ölçeğin geneli için 0,74 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen bulgulara göre, iki uygulama arasındaki korelasyon değerlerinin orta ve yüksek ilişkiler gösterdiği anlaşılmıştır. Bu sonuçlar, ölçeğin kararlılığının yüksek olduğunun bir kanıtıdır (Kurnaz vd., 2018).

3.4. Verilerin Toplanması

6-12. sınıflardaki özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik duyuşsal özelliklerinin incelendiği bu araştırmada, “Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Benlik ve Görev Algısı Ölçeği ve Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Duyuşsal Özellikler Ölçeği”, Bilim ve Sanat Merkezlerine devam eden özel yetenekli öğrencilere Google Formlar üzerinden online olarak uygulanmıştır. Ankete katılım sağlamak isteyen öğrenciler için veri toplama araçları elektronik form olarak hazırlanmıştır. Verilerin yeterli düzeyde toplanamadığı yerlerde ölçekler BİLSEM öğretmenleri kanalıyla kâğıt üzerinde uygulanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde betimsel ve ilişkisel analiz yöntemler kullanılmıştır. Öncelikle verilerin normal dağılımını tespit etmek amacıyla; Q-Q Plots grafiği, Skewness ve kurtosis değerleri ve mod, medyan ve ortalama değerleri incelenmiş (Pallant, 2020) ve verilerin her bir alt boyut için normal dağılım gösterdiği görülmüştür. Skewness ve kurtosise ilişkin sonuçların

Tabachnick ve Fidell (2013)'in belirttiği +1.5 ile-1.5 değerleri arasında yer alması, verilerin normal dağıldığını göstermektedir. Yapılan normallik testlerinde Skewness ve kurtosis değerlerinin bu değerler arasında yer aldığı görülmüş, verilerin normal dağıldığını belirlenmiştir. Ayrıca parametrik testlerin varsayımı olan varyans homojenliğini saptamak amacıyla Levene testi uygulanmış ve sonuçlar anlamlı bulunmuştur ($p>0.05$). Bu nedenle parametrik testler tercih edilmiştir. Betimsel olarak frekans, yüzde, ortalama, standart sapmadan yararlanılmıştır. Betimsel istatistikler için iki değişkenli durumlarda bağımsız örneklem t testi, ikiden fazla değişkenlerin olduğu durumlarda tek yönlü varyans analizi ve Tukey testinden yararlanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterdiği belirlendiğinden korelasyon hesaplamasında Pearson Korelasyon katsayısı dikkate alınmıştır.

BÖLÜM 4

4. BULGULAR

Bu bölümde BİLSEM 6,7,8,9,10,11,12. sınıflardaki özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özelliklerine ilişkin nicel bulgular ve yorumlar sırasıyla açıklanmıştır.

Araştırmanın birinci alt probleminde “özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özelliklerinin düzeyi nasıldır?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu soruya ilişkin veriler Tablo 4.1.a’da gösterilmiştir.

Tablo 4.1.a. Özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algılarının düzeyi

Boyutlar	Mad. Say	Alınabilecek en yüksek puan	Beklenti değer algılarının Puanları	
			$\bar{X}$	ss
İçsel Değer	4	20	13,904	4,52
Yarar Önem	5	25	16,582	5,63
Dışsal Değer	3	15	9,934	3,51
Yeterlik Beklentisi	5	25	17,962	6,09
Görev Zorluğu	2	10	7,276	2,46
Çaba Gereksinimi	2	10	6,608	2,01
Toplam Beklenti Değer	21	105	72,266	19,03

Tablo 4.1.a’da görüldüğü gibi araştırmada elde edilen verilere göre özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik içsel değer puan ortalamalarının 13,90; standart sapmalarının 4,52 olduğu görülmektedir. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puanın 20, ortalama puanın 12 olduğu dikkate alındığında özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik içsel değer puanlarının orta düzeyde olduğu söylenebilir.

Tablo 4.1.a’da görüldüğü gibi araştırmada elde edilen verilere göre özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik yarar önem puan ortalamalarının 16,58; standart sapmalarının 5,63 olduğu görülmektedir. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puanın 25, ortalama puanın 15 olduğu dikkate alındığında özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik yarar önem puanlarının orta düzeyde olduğu söylenebilir.

Tablo 4.1.a’da görüldüğü gibi araştırmada elde edilen verilere göre özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik dışsal değer puan ortalamalarının 9,93; standart

sapmalarının 3,51 olduğu görülmektedir. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puanın 15, ortalama puanın 9 olduğu dikkate alındığında özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik dışsal değer puanlarının orta düzeyde olduğu söylenebilir.

Tablo 4.1.a'da görüldüğü gibi araştırmada elde edilen verilere göre özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik yeterlilik beklentisi puan ortalamalarının 17,96; standart sapmalarının 6,09 olduğu görülmektedir. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puanın 25, ortalama puanın 15 olduğu dikkate alındığında özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik yeterlilik beklentisi puanlarının orta düzeyde olduğu söylenebilir.

Tablo 4.1.a'da görüldüğü gibi araştırmada elde edilen verilere göre özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik görev zorluğu puan ortalamalarının 7,27; standart sapmalarının 2,46 olduğu görülmektedir. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puanın 10, ortalama puanın 6 olduğu dikkate alındığında özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik görev zorluğu puanlarının orta düzeyde olduğu söylenebilir.

Tablo 4.1.a'da görüldüğü gibi araştırmada elde edilen verilere göre özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik çaba gereksinimi puan ortalamalarının 6,60; standart sapmalarının 2,01 olduğu görülmektedir. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puanın 10, ortalama puanın 6 olduğu dikkate alındığında özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik çaba gereksinimi puanlarının orta düzeyde olduğu söylenebilir.

Tablo 4.1.a'da görüldüğü gibi araştırmada elde edilen verilere göre özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik toplam beklenti değer puan ortalamalarının 72,26; standart sapmalarının 19,03 olduğu görülmektedir. Beklenti değer ölçeğinden alınabilecek en yüksek puanın 105, ortalama puanın 63 olduğu dikkate alındığında özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik toplam beklenti değer puanlarının orta düzeyde olduğu söylenebilir.

Özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri; yarar önem, yeterlik beklentisi ve toplam beklenti değer boyutlarında yüksek, dışsal değer, görev zorluğu ve çaba gereksinimi boyutları açısından orta düzeydedir.

Özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik; tutumları, kaygıları ve öz yeterlikleri ne düzeydedir? Bu soruya ilişkin veriler Tablo 4.1.b'de gösterilmiştir.

Tablo 4.1.b. Özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özelliklerinin düzeyi.

Boyutlar	Mad. Say	Alınabilecek en yüksek puan	Duyuşsal Özellikler Puanları	
			$\bar{X}$	ss
Tutum	13	65	46,16	12,64
Öz yeterlik	12	60	37,888	12,95
Kaygı	7	35	26,914	8,06
Genel Toplam	32	160	110,802	24,84

Tablo 4.1.b’de görüldüğü gibi araştırmada elde edilen verilere göre özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik tutum puan ortalamalarının 46,16; standart sapmalarının 12,64 olduğu görülmektedir. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puanın 65, ortalama puanın 39 olduğu dikkate alındığında özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik tutum puanlarının orta düzeyde olduğu söylenebilir.

Tablo 4.1.b’de görüldüğü gibi araştırmada elde edilen verilere göre özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik öz yeterlik puan ortalamalarının 37,89; standart sapmalarının 12,95 olduğu görülmektedir. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puanın 60, ortalama puanın 36 olduğu dikkate alındığında özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik öz yeterlik puanlarının orta düzeyde olduğu söylenebilir.

Tablo 4.1.b’de görüldüğü gibi araştırmada elde edilen verilere göre özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik kaygı puan ortalamalarının 26,91; standart sapmalarının 8,06 olduğu görülmektedir. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puanın 35, ortalama puanın 21 olduğu dikkate alındığında özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik öz yeterlik puanlarının yüksek düzeyde olduğu söylenebilir.

Tablo 4.1.b’de görüldüğü gibi araştırmada elde edilen verilere göre özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikler toplam puan ortalamalarının 110,80; standart sapmalarının 24,84 olduğu görülmektedir. Duyuşsal özellikler ölçeğinden alınabilecek en yüksek puanın 160, ortalama puanın 96 olduğu dikkate alındığında özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik öz yeterlik puanlarının orta düzeyde olduğu söylenebilir.

Araştırmanın birinci alt probleminde “özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri, cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu soruya ilişkin veriler Tablo 4.2’de gösterilmiştir.

Tablo 4.2. Özel yetenekli öğrencilerin cinsiyetleri açısından görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer ve duyuşsal özellikler puanları bağımsız örneklem t testi sonuçları.

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	Ort.	Std. Sp.	t	sd	p	d
İçsel	Kız	275	14,97	4,477	5,513	486	,000	0,500
	Erkek	213	12,67	4,703				
Yarar/önem	Kız	275	17,85	5,553	5,428	486	,000	0,494
	Erkek	213	15,04	5,822				
Dışsal	Kız	275	10,83	3,508	6,085	486	,000	0,555
	Erkek	213	8,88	3,520				
Yeterlik beklentisi	Kız	275	19,43	5,926	5,656	486	,000	0,514
	Erkek	213	16,32	6,164				
Görev zorluğu	Kız	275	7,67	2,457	3,684	486	,000	0,335
	Erkek	213	6,84	2,498				
Çaba gereksinimi	Kız	275	6,73	2,008	1,326	486	,186	-
	Erkek	213	6,48	2,023				
Toplam Beklenti Değer	Kız	275	77,48	19,048	6,475	486	,000	0,583
	Erkek	213	66,23	19,031				
Tutum	Kız	275	48,91	12,867	5,319	486	,000	0,485
	Erkek	213	42,69	12,730				
Öz yeterlik	Kız	275	40,89	13,017	5,615	486	,000	0,481
	Erkek	213	34,25	12,883				
Kaygı	Kız	275	27,51	7,547	1,830	486	,068	-
	Erkek	213	26,18	8,474				
Duyuşsal Özellikler Toplamı	Kız	275	117,31	25,083	6,293	486	,000	0,575
	Erkek	213	103,12	24,205				

- Tablo 4.2’de görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik içsel, yarar önem, dışsal, yeterlik beklentisi, görev zorluğu alt boyutları ve toplam beklenti değer algıları cinsiyetleri açısından anlamlı farklılık ($p<0,05$) göstermektedir. Farkın büyüklüğünü belirlemek için hesaplanan Cohen d etki büyüklüğü değerleri 0,335 ile 0,583 arasında olup, bu da erkek ve kız öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algılarında düşük ve orta düzeyde bir fark olduğunu göstermektedir. Buna göre özel yetenekli kız öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algılarının daha yüksek olduğu söylenebilir.
- Tablo 4.2’de görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik çaba gereksinimi beklenti değer algısının cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık ($p>0,05$) göstermemektedir. Buna göre erkek ve kız öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik çaba gereksinimi beklenti değer algısının benzerlik gösterdiği söylenebilir.
- Tablo 4.2’de görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine

yönelik beklenti değeri duyuşsal özelliklerinden tutum ve öz yeterliklerinin cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık ($p<0,05$) gösterdiği görülmektedir. Farkın büyüklüğünü belirlemek için hesaplanan Cohen d etki büyüklüğü değeri 0.481 ile 0,583 arasında olup, bu da erkek ve kız öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri düzeylerinde düşük ve orta düzeyde bir fark olduğunu göstermektedir. Buna göre özel yetenekli kız öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özelliklerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

- d.** Tablo 4.2’de görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik kaygılarında cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık ($p>0,05$) görülmemektedir. Buna göre kız ve erkek öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik kaygılarının benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Araştırmanın ikinci alt probleminde “özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri, resim yarışmasında dereceye girmelerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu soruya ilişkin veriler Tablo 4.3’de gösterilmiştir.

Tablo 4.3. Özel yetenekli öğrencilerin resim yarışmasında dereceye girmeleri açısından görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer ve duyuşsal özellikler puanları bağımsız örneklem t testi sonuçları.

Alt Boyutlar	Derece	N	Ort.	Std. Sp.	t	sd	p	d
İçsel	Aldı	106	15,45	4,813	3,711	486	,000	0,401
	Almadı	382	13,56	4,607				
Yarar/önem	Aldı	106	18,79	6,012	4,412	486	,000	0,475
	Almadı	382	16,02	5,646				
Dışsal	Aldı	106	11,51	3,484	5,017	486	,000	0,555
	Almadı	382	9,55	3,572				
Yeterlik beklentisi	Aldı	106	20,79	5,629	5,222	486	,000	0,587
	Almadı	382	17,32	6,171				
Görev zorluğu	Aldı	106	7,96	2,571	3,056	486	,002	0,330
	Almadı	382	7,13	2,462				
Çaba gereksinimi	Aldı	106	6,43	2,075	-1,079	486	,281	-
	Almadı	382	6,67	1,999				
Toplam Beklenti Değer	Aldı	106	80,94	19,685	5,035	486	,000	0,549
	Almadı	382	70,25	19,252				
Tutum	Aldı	106	51,16	13,543	4,472	486	,000	0,482
	Almadı	382	44,82	12,732				
Öz yeterlik	Aldı	106	44,46	12,948	5,824	486	,000	0,639
	Almadı	382	36,20	12,924				
Kaygı	Aldı	106	28,26	7,402	1,953	486	,051	-
	Almadı	382	26,56	8,108				
Duyuşsal Özellikler Toplamı	Aldı	106	123,89	24,907	5,993	486	,000	0,656
	Almadı	382	107,58	24,759				

- a. Tablo 4.3'te görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik içsel, yarar önem, dışsal, yeterlik beklentisi, görev zorluğu alt boyutları ve toplam beklenti değer algıları, resim yarışmasında dereceye girmelerine göre anlamlı farklılık ($p<0,05$) göstermektedir. Farkın büyüklüğünü belirlemek için hesaplanan Cohen d etki büyüklüğü değerleri 0,330 ile 0,587 arasında olup, bu da özel yetenekli öğrencilerin resim yarışmasında dereceye girmeleri, görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algılarında düşük ve orta düzeyde bir fark olduğunu göstermektedir. Buna göre, resim yarışmasında dereceye giren özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algılarının daha yüksek olduğu söylenebilir.
- b. Tablo 4.3'te görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik çaba gereksinimi beklenti değer algısı resim yarışmasında dereceye girmelerine göre anlamlı farklılık ($p>0,05$) göstermemektedir. Buna göre öğrencilerin resim yarışmasında dereceye girip girmemeleri görsel sanatlar derslerine yönelik çaba gereksinimi beklenti değer algısı açısından benzerlik gösterdiği söylenebilir.

- c. Tablo 4.3'te görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değeri, duyuşsal özelliklerinden tutum ve öz yeterliklerinin resim yarışmasında dereceye girmelerine göre anlamlı farklılık ($p < 0,05$) gösterdiği görülmektedir. Farkın büyüklüğünü belirlemek için hesaplanan Cohen d etki büyüklüğü değeri 0.482 ile 0,656 olup, bu da resim yarışmasında dereceye giren öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri düzeylerinde düşük ve orta düzeyde bir fark olduğunu göstermektedir. Buna göre; resim yarışmasında dereceye giren özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özelliklerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.
- d. Tablo 4.3'te görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik kaygılarında resim yarışmasında dereceye girmelerine göre anlamlı farklılık ($p > 0,05$) görülmemektedir. Buna göre resim yarışmasında dereceye giren ve girmeyen öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik kaygılarının benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Araştırmanın üçüncü alt problemde “özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri ailelerinde sanatçı olmasına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu soruya ilişkin veriler Tablo 4.4'de gösterilmiştir.

Tablo 4.4. Özel yetenekli öğrencilerin ailelerinde sanatçı olması açısından görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değeri ve duyuşsal özellikler puanları bağımsız örneklem t testi sonuçları.

Alt Boyutlar	Sanatçı Yakını	N	Ort.	Std. Sp.	t	sd	p
İçsel	Var	56	14,29	4,812	,534	486	0,594
	Yok	432	13,93	4,704			
Yarar/önem	Var	56	17,23	5,927	,833	486	0,405
	Yok	432	16,54	5,825			
Dışsal	Var	56	10,63	3,773	1,416	486	0,157
	Yok	432	9,89	3,619			
Yeterlik beklentisi	Var	56	19,20	5,826	1,437	486	0,151
	Yok	432	17,93	6,261			
Görev zorluğu	Var	56	7,27	2,727	-,132	486	0,895
	Yok	432	7,31	2,480			
Çaba gereksinimi	Var	56	6,50	2,183	-,477	486	0,634
	Yok	432	6,64	1,995			
Toplam Beklenti Değeri	Var	56	75,11	20,514	1,017	486	0,310
	Yok	432	72,24	19,734			
Tutum	Var	56	47,11	13,531	,549	486	0,584
	Yok	432	46,08	13,124			
Öz yeterlik	Var	56	38,77	15,033	,462	486	0,645
	Yok	432	37,89	13,142			
Kaygı	Var	56	28,38	7,631	1,443	486	0,150
	Yok	432	26,74	8,018			
Duyuşsal Özellikler Toplamı	Var	56	114,25	26,067	,970	486	0,332
	Yok	432	110,71	25,614			

a. Tablo 4.4'te görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik içsel, yarar önem, dışsal, yeterlik beklentisi, görev zorluğu ve çaba gereksinimi alt boyutları ve toplam beklenti değeri algısı, ailelerinde sanatçı olmasına göre anlamlı farklılık ($p>0,05$) göstermemektedir. Buna göre ailelerinde sanatçı olan ve olmayan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değeri algısının benzerlik gösterdiği söylenebilir.

b. Tablo 4.4'te görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik tutum, öz yeterlik ve kaygılarında ailelerinde sanatçı olmasına göre anlamlı farklılık ($p>0,05$) göstermemektedir. Buna göre ailelerinde sanatçı olan ve olmayan öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özelliklerinin benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Araştırmanın dördüncü alt probleminde “özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri resim sergisi/galerisi ya da müze ziyaret etmiş

olmalarına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?" sorusuna cevap aranmıştır. Bu soruya ilişkin veriler Tablo 4.5’de gösterilmiştir.

Tablo 4.5. Özel yetenekli öğrencilerin resim sergisi/galerisi ya da müze ziyaret etmiş olmalarına göre görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer ve duyuşsal özellikler puanları bağımsız örneklem t testi sonuçları.

Alt Boyutlar	Ziyaret	N	Ort.	Std. Sp.	t	sd	p	d
İçsel	Etti	351	14,41	4,597	3,343	486	,001	0,332
	Etmedi	137	12,84	4,834				
Yarar/önem	Etti	351	17,05	5,728	2,624	486	,009	0,261
	Etmedi	137	15,52	5,982				
Dışsal	Etti	351	10,34	3,558	3,582	486	,000	0,358
	Etmedi	137	9,04	3,696				
Yeterlik beklentisi	Etti	351	18,68	6,046	3,474	486	,001	0,345
	Etmedi	137	16,53	6,410				
Görev zorluğu	Etti	351	7,44	2,472	1,869	486	,062	-
	Etmedi	137	6,97	2,572				
Çaba gereksinimi	Etti	351	6,70	2,022	1,454	486	,147	-
	Etmedi	137	6,41	1,991				
Toplam Beklenti Değer	Etti	351	74,63	19,359	3,713	486	,000	0,370
	Etmedi	137	67,31	20,099				
Tutum	Etti	351	47,20	12,902	2,706	486	,007	0,269
	Etmedi	137	43,64	13,515				
Öz yeterlik	Etti	351	39,09	13,369	2,917	486	,004	0,296
	Etmedi	137	35,19	12,966				
Kaygı	Etti	351	27,24	7,764	1,379	486	,169	-
	Etmedi	137	26,13	8,498				
Duyuşsal Özellikler Toplamı	Etti	351	113,52	25,032	3,349	486	,001	0,333
	Etmedi	137	104,96	26,321				

- Tablo 4.5’de görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik içsel, yarar önem, dışsal, yeterlik beklentisi, alt boyutları ve toplam beklenti-değer algıları, resim sergisi/galerisi ya da müze ziyaret etmelerine göre anlamlı farklılık ($p<0,05$) göstermektedir. Farkın büyüklüğünü belirlemek için hesaplanan Cohen d etki büyüklüğü değerleri 0,261 ile 0,370 arasında olup, bu da resim sergisi/galerisi ya da müze ziyaret etmiş öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algıları düzeylerinde düşük düzeyde bir fark olduğunu göstermektedir. Buna göre resim sergisi/galerisi ya da müze ziyaret etmiş özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algılarının daha yüksek olduğu söylenebilir.
- Tablo 4.5’de görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik görev zorluğu ve çaba gereksinimi beklenti değer özellikleri resim

sergisi/galerisi ya da müze ziyaret etmelerine göre anlamlı farklılık ($p>0,05$) göstermemektedir. Buna göre resim sergisi/galerisi ya da müze ziyaret etmiş ve etmemiş özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik görev zorluğu, çaba gereksinimi ve beklenti değer algılarının birbirine benzerlik gösterdiği söylenebilir.

- c. Tablo 4.5’de görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik tutum ve öz yeterlik alt boyutları ile toplam duyuşsal özellik puanlarının, resim sergisi/galerisi ya da müze ziyaret etmelerine göre anlamlı farklılık ($p<0,05$) gösterdiği görülmektedir. Farkın büyüklüğünü belirlemek için hesaplanan Cohen d etki büyüklüğü değeri 0.269 ve 0,333 arasında olup, bu da resim sergisi/galerisi ya da müze ziyaret etmiş özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özelliklerinde düşük düzeyde bir fark olduğunu göstermektedir. Buna göre resim sergisi/galerisi ya da müze ziyaret etmiş özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özelliklerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.
- d. Tablo 4.5’de görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik kaygılarında resim sergisi/galerisi ya da müze ziyaret etmelerine göre anlamlı farklılık ($p>0,05$) görülmemektedir. Buna göre resim sergisi/galerisi ya da müze ziyaret etmiş veya etmemiş öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik kaygılarının benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Araştırmanın beşinci alt probleminde “özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri resim sergisinde eserlerinin sergilenmesi için başvurmuş olmalarına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu soruya ilişkin veriler Tablo 4.6’da gösterilmiştir.

Tablo 4.6. Özel yetenekli öğrencilerin özellikleri resim sergisinde eserlerinin sergilenmesi için başvurmuş olmalarına göre görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer ve duyuşsal özellikler puanları bağımsız örneklem t testi sonuçları.

Alt Boyutlar	Sergi	N	Ort.	Std. Sp.	t	sd	p	d
İçsel	Başvurdu	112	15,45	4,320	3,832	486	,000	0,423
	Başvurmadı	376	13,53	4,741				
Yarar/önem	Başvurdu	112	18,41	5,571	3,747	486	,000	0,407
	Başvurmadı	376	16,09	5,813				
Dışsal	Başvurdu	112	11,21	3,330	4,164	486	,000	0,457
	Başvurmadı	376	9,61	3,652				
Yeterlik beklentisi	Başvurdu	112	21,02	5,631	5,902	486	,000	0,649
	Başvurmadı	376	17,20	6,123				
Görev zorluğu	Başvurdu	112	7,93	2,362	3,002	486	,003	0,327
	Başvurmadı	376	7,13	2,522				
Çaba gereksinimi	Başvurdu	112	6,90	2,058	1,683	486	,093	-
	Başvurmadı	376	6,54	1,998				
Toplam Beklenti Değer	Başvurdu	112	80,92	17,508	5,212	486	,000	0,579
	Başvurmadı	376	70,09	19,815				
Tutum	Başvurdu	112	49,63	13,060	3,168	486	,002	0,341
	Başvurmadı	376	45,18	13,035				
Öz yeterlik	Başvurdu	112	43,83	13,279	5,421	486	,000	0,579
	Başvurmadı	376	36,25	12,898				
Kaygı	Başvurdu	112	26,94	7,740	,014	486	,989	-
	Başvurmadı	376	26,93	8,065				
Duyuşsal Özellikler Toplamı	Başvurdu	112	120,39	23,698	4,440	486	,000	0,487
	Başvurmadı	376	108,36	25,609				

- a. Tablo 4.6’da görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik içsel, yarar önem, dışsal, yeterlik beklentisi, görev zorluğu alt boyutları ve toplam beklenti değer algıları, eserlerinin resim sergisinde sergilenmesi için başvurmuş olmalarına göre anlamlı farklılık ($p<0,05$) göstermektedir. Farkın büyüklüğünü belirlemek için hesaplanan Cohen d etki büyüklüğü değerleri 0,327 ile 0,649 arasında olup, bu da eserlerinin resim sergisinde sergilenmesi için başvurmuş öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algıları düzeylerinde düşük ve orta düzeyde bir fark olduğunu göstermektedir. Buna göre eserlerinin resim sergisinde sergilenmesi için başvurmuş özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algılarının daha yüksek olduğu söylenebilir.
- b. Tablo 4.6’da görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik çaba gereksinimi beklenti değer algısı, eserlerinin resim sergisinde

sergilenmesi için başvurmuş olmalarına göre anlamlı farklılık ($p>0,05$) göstermemektedir. Buna göre özel yetenekli öğrencilerin eserlerinin resim sergisinde sergilenmesi için başvurmuş olmaları ve olmamaları açısından görsel sanatlar dersine yönelik çaba gereksinimi beklenti değer algılarının birbirine benzerlik gösterdiği söylenebilir.

- c. Tablo 4.6’da görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer ve duyuşsal özelliklerinden tutum ve öz yeterliklerinin, eserlerinin resim sergisinde sergilenmesi için başvurmuş olmalarına göre anlamlı bir farklılık ($p<0,05$) gösterdiği görülmektedir. Farkın büyüklüğünü belirlemek için hesaplanan Cohen d etki büyüklüğü değeri 0,341 ile 0,579 arasında olup, bu da resim sergisinde eserlerinin sergilenmesi için başvurmuş öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri düzeylerinde düşük ve orta düzeyde bir fark olduğunu göstermektedir. Buna göre; eserlerinin resim sergisinde sergilenmesi için başvurmuş özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özelliklerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.
- d. Tablo 4.6’da görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik kaygılarında, eserlerinin resim sergisinde sergilenmesi için başvurmuş olmalarına göre anlamlı farklılık ($p>0,05$) görülmemektedir. Buna göre; eserlerinin resim sergisinde sergilenmesi için başvurmuş ve başvurmamış özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik kaygılarının benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Araştırmanın altıncı alt probleminde “özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri, resim sergisinde eserlerinin sergilenmiş olmalarına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu soruya ilişkin veriler Tablo 4.7’de gösterilmiştir.

Tablo 4.7. Özel yetenekli öğrencilerin resim sergisinde eserlerinin sergilenmiş olmalarına göre görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer ve duyuşsal özellikler puanları bağımsız örneklem t testi sonuçları.

Alt Boyutlar	Resim	N	Ort.	Std. Sp.	t	sd	p	d
İçsel	Sergilendi	181	15,41	4,299	5,346	486	,000	0,505
	Sergilenmedi	307	13,12	4,745				
Yarar/önem	Sergilendi	181	18,55	5,457	5,782	486	,000	0,545
	Sergilenmedi	307	15,49	5,760				
Dışsal	Sergilendi	181	11,24	3,252	6,113	486	,000	0,581
	Sergilenmedi	307	9,23	3,656				
Yeterlik beklentisi	Sergilendi	181	20,19	5,639	5,967	486	,000	0,566
	Sergilenmedi	307	16,83	6,218				
Görev zorluğu	Sergilendi	181	7,80	2,352	3,323	486	,001	0,317
	Sergilenmedi	307	7,02	2,555				
Çaba gereksinimi	Sergilendi	181	6,82	1,925	1,659	486	,098	-
	Sergilenmedi	307	6,50	2,062				
Toplam Beklenti Değer	Sergilendi	181	80,01	17,777	6,636	486	,000	0,630
	Sergilenmedi	307	68,19	19,688				
Tutum	Sergilendi	181	49,99	12,401	5,012	486	,000	0,472
	Sergilenmedi	307	43,96	13,102				
Öz yeterlik	Sergilendi	181	43,02	12,803	6,666	486	,000	0,624
	Sergilenmedi	307	35,03	12,799				
Kaygı	Sergilendi	181	26,82	7,798	-,223	486	,824	-
	Sergilenmedi	307	26,99	8,103				
Duyuşsal Özellikler Toplamı	Sergilendi	181	119,84	23,758	5,965	486	,000	0,563
	Sergilenmedi	307	105,98	25,391				

- a. Tablo 4.7’de görüldüğü gibi öğrencilerin özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik içsel, yarar önem, dışsal, yeterlik beklentisi, görev zorluğu alt boyutları ve toplam beklenti değer algıları resim sergisinde eserlerinin sergilenmiş olmasına göre anlamlı farklılık ($p<0,05$) göstermektedir. Farkın büyüklüğünü belirlemek için hesaplanan Cohen d etki büyüklüğü değerleri 0,317 ile 0,630 arasında olup, bu da resim sergisinde eserleri sergilenmiş olan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algıları düzeylerinde düşük ve orta düzeyde bir fark olduğunu göstermektedir. Buna göre eserleri resim sergisinde sergilenmiş olan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algılarının daha yüksek olduğu söylenebilir.

- b.** Tablo 4.7’de görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik çaba gereksinimi beklenti değer algısı, eserlerinin resim sergisinde sergilenmiş olmalarına göre anlamlı farklılık ($p>0,05$) göstermemektedir. Buna göre eserleri resim sergisinde sergilenmiş ve sergilenmemiş özel yetenekli öğrencilerin görsel Sanatlar derslerine yönelik çaba gereksinimi beklenti değer algısının benzerlik gösterdiği söylenebilir.
- c.** Tablo 4.7’de görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer duyuşsal özelliklerinden tutum ve öz yeterliklerinin, resim sergisinde eserlerinin sergilenmiş olmasına göre anlamlı bir farklılık ($p<0,05$) gösterdiği görülmektedir. Farkın büyüklüğünü belirlemek için hesaplanan Cohen d etki büyüklüğü değeri 0.472 ile 0,624 arasında olup, bu da eserleri resim sergisinde sergilenmiş olan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özelliklerinin düzeylerinde düşük ve orta düzeyde bir fark olduğunu göstermektedir. Buna göre eserleri resim sergisinde sergilenmiş olan özel yetenekli öğrencilerin, görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özelliklerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.
- d.** Tablo 4.7’de görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik kaygılarında eserlerinin resim sergisinde sergilenmiş olmalarına göre anlamlı farklılık ($p>0,05$) görülmemektedir. Buna göre eserleri resim sergisinde sergilenen ve sergilenmeyen özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik kaygılarının benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Araştırmanın yedinci alt probleminde “özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri sosyal medyada resimle ilgili hesapları takip ediyor olmalarına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu soruya ilişkin veriler Tablo 4.8’de gösterilmiştir.

Tablo 4.8. Özel yetenekli öğrencilerin sosyal medyada resimle ilgili hesapları takip ediyor olmalarına göre görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer ve duyuşsal özellikler puanları bağımsız örneklem t testi sonuçları.

Alt Boyutlar	Hesap Takip	N	Ort.	Std. Sp.	t	sd	p	d
İçsel	Ediyor	211	15,16	4,385	4,974	486	,000	0,458
	Etmiyor	277	13,06	4,761				
Yarar/önem	Ediyor	211	18,26	5,624	5,566	486	,000	0,509
	Etmiyor	277	15,38	5,693				
Dışsal	Ediyor	211	11,00	3,418	5,580	486	,000	0,511
	Etmiyor	277	9,20	3,618				
Yeterlik beklentisi	Ediyor	211	19,71	5,951	5,193	486	,000	0,476
	Etmiyor	277	16,83	6,142				
Görev zorluğu	Ediyor	211	7,71	2,420	3,115	486	,002	0,286
	Etmiyor	277	7,00	2,533				
Çaba gereksinimi	Ediyor	211	6,83	1,866	2,046	486	,041	0,185
	Etmiyor	277	6,46	2,112				
Toplam Beklenti Değer	Ediyor	211	78,66	18,713	6,144	486	,000	0,562
	Etmiyor	277	67,93	19,418				
Tutum	Ediyor	211	49,59	12,309	5,097	486	,000	0,468
	Etmiyor	277	43,61	13,224				
Öz yeterlik	Ediyor	211	41,88	12,896	5,791	486	,000	0,529
	Etmiyor	277	35,03	12,963				
Kaygı	Ediyor	211	27,50	7,820	1,388	486	,166	-
	Etmiyor	277	26,49	8,093				
Duyuşsal Özellikler Toplamı	Ediyor	211	118,97	24,578	6,116	486	,000	0,559
	Etmiyor	277	105,14	24,890				

- a. Tablo 4.8’de görüldüğü gibi öğrencilerin özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik içsel, yarar önem, dışsal, yeterlik beklentisi, görev zorluğu, çaba gereksinimi alt boyutları ve toplam beklenti değer algıları, sosyal medyada resimle ilgili hesapları takip ediyor olmalarına göre anlamlı farklılık ($p<0,05$) göstermektedir. Farkın büyüklüğünü belirlemek için hesaplanan Cohen d etki büyüklüğü değerleri 0,185 ile 0,562 arasında olup, bu da sosyal medyada resimle ilgili hesapları takip eden özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algıları düzeylerinde düşük ve orta düzeyde bir fark olduğunu göstermektedir. Buna göre; sosyal medyada resimle ilgili hesapları takip eden özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algılarının daha yüksek olduğu söylenebilir.
- b. Tablo 4.8’de görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer ve duyuşsal özelliklerinden tutum ve öz yeterliklerinin, sosyal medyada resimle ilgili hesapları takip ediyor olmalarına göre anlamlı bir farklılık

($p < 0,05$) gösterdiği görülmektedir. Farkın büyüklüğünü belirlemek için hesaplanan Cohen d etki büyüklüğü değeri 0.468 ile 0,559 arasında olup, bu da sosyal medyada resimle ilgili hesapları takip eden özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri düzeylerinde düşük ve orta düzeyde bir fark olduğunu göstermektedir. Buna göre sosyal medyada resimle ilgili hesapları takip eden özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özelliklerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

- c. Tablo 4.8’de görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik kaygılarında, sosyal medyada resimle ilgili hesapları takip ediyor olmalarına göre anlamlı farklılık ($p > 0,05$) görülmemektedir. Buna göre; sosyal medyada resimle ilgili hesapları takip eden ve etmeyen öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik kaygılarının benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Araştırmanın sekizinci alt probleminde “özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri, kendilerini iyi hissetmek için resim yapıyor olmalarına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu soruya ilişkin veriler Tablo 4.9’da gösterilmiştir.

Tablo 4.9. Özel yetenekli öğrencilerin kendilerini iyi hissetmek için resim yapıyor olmalarına göre görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer ve duyuşsal özellikler puanları bağımsız örneklem t testi sonuçları.

Alt Boyutlar	Resim	N	Ort.	Std. Sp.	t	sd	p	d
İçsel	Yapıyor	307	15,23	4,372	8,189	486	,000	0,765
	Yapmıyor	181	11,83	4,506				
Yarar/önem	Yapıyor	307	18,32	5,453	9,062	486	,000	0,852
	Yapmıyor	181	13,73	5,315				
Dışsal	Yapıyor	307	10,98	3,436	8,484	486	,000	0,796
	Yapmıyor	181	8,28	3,342				
Yeterlik beklentisi	Yapıyor	307	19,73	5,699	8,141	486	,000	0,757
	Yapmıyor	181	15,27	6,074				
Görev zorluğu	Yapıyor	307	7,78	2,434	5,505	486	,000	0,527
	Yapmıyor	181	6,52	2,435				
Çaba gereksinimi	Yapıyor	307	6,63	1,995	,157	486	,875	-
	Yapmıyor	181	6,60	2,057				
Toplam Beklenti Değer	Yapıyor	307	78,66	18,544	9,641	486	,000	0,909
	Yapmıyor	181	62,24	17,551				
Tutum	Yapıyor	307	49,73	12,356	8,239	486	,000	0,772
	Yapmıyor	181	40,20	12,316				
Öz yeterlik	Yapıyor	307	41,17	13,047	7,191	486	,000	0,680
	Yapmıyor	181	32,60	12,126				
Kaygı	Yapıyor	307	27,52	7,877	2,156	486	,032	0,200
	Yapmıyor	181	25,92	8,083				
Duyuşsal Özellikler Toplamı	Yapıyor	307	118,43	24,541	8,814	486	,000	0,834
	Yapmıyor	181	98,72	22,641				

- a. Tablo 4.9’da görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik içsel, yarar önem, dışsal, yeterlik beklentisi, görev zorluğu alt boyutları ve toplam beklenti değer algıları kendilerini iyi hissetmek için resim yapıyor olmalarına göre anlamlı farklılık ($p<0,05$) göstermektedir. Farkın büyüklüğünü belirlemek için hesaplanan Cohen d etki büyüklüğü değerleri 0,527 ile 0,909 arasında olup, bu da kendilerini iyi hissetmek için resim yapan öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algıları düzeylerinde orta ve büyük düzeyde bir fark olduğunu göstermektedir. Buna göre kendilerini iyi hissetmek için resim yapan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algılarının daha yüksek olduğu söylenebilir.
- b. Tablo 4.9’da görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik çaba gereksinimi beklenti değer algısı, kendilerini iyi hissetmek için resim yapıyor olmalarına göre anlamlı farklılık ($p>0,05$) göstermemektedir. Buna göre; kendilerini iyi hissetmek için resim yapan ve yapmayan özel yetenekli öğrencilerin

görsel sanatlar derslerine yönelik çaba gereksinimi beklenti değer algılarının birbirine benzerlik gösterdiği söylenebilir.

- c. Tablo 4.9’da görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer ve duyuşsal özelliklerinden tutum, öz yeterlik ve kaygılarının, kendilerini iyi hissetmek için resim yapıyor olmalarına göre anlamlı farklılık ($p<0,05$) gösterdiği görülmektedir. Farkın büyüklüğünü belirlemek için hesaplanan Cohen d etki büyüklüğü değeri 0,200 ile 0,834 arasında olup, bu da kendilerini iyi hissetmek için resim yapan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri düzeylerinde düşük, orta ve büyük düzeyde bir fark olduğunu göstermektedir. Buna göre; kendilerini iyi hissetmek için resim yapan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özelliklerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Araştırmanın dokuzuncu alt probleminde “özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri, görsel sanatlar öğretmenleri hakkındaki düşüncelerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu soruya ilişkin veriler Tablo 4.10’da gösterilmiştir.

Tablo 4.10. Özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar öğretmenleri hakkındaki düşüncelerine göre görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer ve duyuşsal özellikler puanları bağımsız örneklem t testi sonuçları.

Alt Boyutlar	Resim Öğr.	N	Ort.	Std. Sp.	t	sd	p	d
İçsel	İyi	382	14,55	4,486	5,358	486	,000	0,571
	Değil	106	11,86	4,923				
Yarar/önem	İyi	382	17,50	5,521	6,587	486	,000	0,711
	Değil	106	13,45	5,860				
Dışsal	İyi	382	10,40	3,508	4,959	486	,000	0,536
	Değil	106	8,46	3,724				
Yeterlik beklentisi	İyi	382	19,04	5,827	6,826	486	,000	0,731
	Değil	106	14,58	6,365				
Görev zorluğu	İyi	382	7,52	2,451	3,536	486	,000	0,382
	Değil	106	6,56	2,571				
Çaba gereksinimi	İyi	382	6,73	1,979	2,342	486	,020	0,249
	Değil	106	6,22	2,102				
Toplam Beklenti Değer	İyi	382	75,75	18,520	7,042	486	,000	0,753
	Değil	106	61,13	20,234				
Tutum	İyi	382	47,95	12,421	5,753	486	,000	0,611
	Değil	106	39,90	13,871				
Öz yeterlik	İyi	382	39,83	12,850	5,972	486	,000	0,659
	Değil	106	31,37	13,115				
Kaygı	İyi	382	26,93	7,996	,019	486	,985	-
	Değil	106	26,92	7,976				
Duyuşsal Özellikler Toplamı	İyi	382	114,71	24,413	6,080	486	,000	0,655
	Değil	106	98,18	26,005				

- a. Tablo 4.10’da görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik içsel, yarar önem, dışsal, yeterlik beklentisi, görev zorluğu, çaba gereksinimi alt boyutları ve toplam beklenti değer algıları, görsel sanatlar öğretmenleri hakkındaki düşüncelerine göre anlamlı farklılık ($p<0,05$) göstermektedir. Farkın büyüklüğünü belirlemek için hesaplanan Cohen d etki büyüklüğü değerleri 0,249 ile 0,753 arasında olup, bu da özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar öğretmenleri hakkındaki düşüncelerine göre, görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algıları düzeylerinde düşük ve orta düzeyde bir fark olduğunu göstermektedir. Buna göre özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar öğretmenleri hakkındaki düşüncelerine göre görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algılarının daha yüksek olduğu söylenebilir.
- b. Tablo 4.10’da görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin, görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer duyuşsal özelliklerinden tutum ve öz yeterliklerinin, görsel

sanatlar öğretmenleri hakkındaki düşüncelerine göre anlamlı farklılık ($p<0,05$) gösterdiği görülmektedir. Farkın büyüklüğünü belirlemek için hesaplanan Cohen d etki büyüklüğü değeri 0.611 ile 0.659 arasında olup, bu da görsel sanatlar öğretmenleri hakkındaki düşünceleri iyi olan özel yetenekli öğrencilerin, görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri düzeylerinde orta düzeyde bir fark olduğunu göstermektedir. Buna göre görsel sanatlar öğretmenleri hakkında iyi düşünceleri olan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özelliklerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

- c. Tablo 4.10’da görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik kaygılarında, görsel sanatlar öğretmenleri hakkındaki düşüncelerine göre anlamlı farklılık ($p>0,05$) görülmemektedir. Buna göre; görsel sanatlar öğretmenleri hakkında iyi düşünceleri olan ve olmayan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik kaygılarının benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Araştırmanın onuncu alt probleminde “özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri, arkadaşlarının sanata ilgisinin olup olmalarına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu soruya ilişkin veriler Tablo 4.11’de gösterilmiştir.

Tablo 4.11. Özel yetenekli öğrencilerin arkadaşlarının sanata ilgisinin önemli olup olmamasına göre görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer ve duyuşsal özellikler puanları bağımsız örneklem t testi sonuçları.

Alt Boyutlar	Arkadaşının Sanat İlgisi	N	Ort.	Std. Sp.	t	sd	p	d
İçsel	Önemli	343	14,81	4,457	6,277	486	,000	0,614
	Önemsiz	145	11,99	4,721				
Yarar/önem	Önemli	343	17,88	5,554	7,748	486	,000	0,771
	Önemsiz	145	13,65	5,405				
Dışsal	Önemli	343	10,57	3,519	5,691	486	,000	0,562
	Önemsiz	145	8,58	3,551				
Yeterlik beklentisi	Önemli	343	19,19	5,826	6,317	486	,000	0,615
	Önemsiz	145	15,44	6,346				
Görev zorluğu	Önemli	343	7,59	2,471	3,841	486	,000	0,380
	Önemsiz	145	6,65	2,474				
Çaba gereksinimi	Önemli	343	6,76	1,961	2,272	486	,024	0,225
	Önemsiz	145	6,30	2,113				
Toplam Beklenti Değer	Önemli	343	76,78	18,887	7,632	486	,000	0,759
	Önemsiz	145	62,61	18,431				
Tutum	Önemli	343	48,33	12,655	5,674	486	,000	0,558
	Önemsiz	145	41,16	13,003				
Öz yeterlik	Önemli	343	40,18	12,978	5,756	486	,000	0,648
	Önemsiz	145	32,81	12,847				
Kaygı	Önemli	343	26,88	7,940	-,203	486	,839	-
	Önemsiz	145	27,04	8,114				
Duyuşsal Özellikler Toplamı	Önemli	343	115,39	24,657	5,849	486	,000	0,576
	Önemsiz	145	101,01	25,241				

- a. Tablo 4.11’de görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik içsel, yarar önem, dışsal, yeterlik beklentisi, görev zorluğu, çaba gereksinimi alt boyutları ve toplam beklenti değer algıları arkadaşlarının sanata ilgisinin olmalarına göre anlamlı farklılık ($p<0,05$) göstermektedir. Farkın büyüklüğünü belirlemek için hesaplanan Cohen d etki büyüklüğü değerleri 0,225 ile 0,771 arasında olup, bu da arkadaşlarının sanata ilgisi olan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algıları düzeylerinde düşük ve orta düzeyde bir fark olduğunu göstermektedir. Buna göre arkadaşlarının sanata ilgisi olmasının önemli olduğunu düşünen özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algılarının daha yüksek olduğu söylenebilir.
- b. Tablo 4.11’de görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algıları tutum ve öz yeterliklerinin, arkadaşlarının sanata ilgisi olmasına göre anlamlı bir farklılık ($p<0,05$) gösterdiği görülmektedir. Farkın

büyükliğini belirlemek için hesaplanan Cohen d etki büyüklüğü değeri 0.558 ile 0,648 arasında olup, bu da özel yetenekli öğrencilerin arkadaşlarının sanatla ilgili olması açısından görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algıları düzeylerinde orta düzeyde bir fark olduğunu göstermektedir. Buna göre arkadaşlarının sanata ilgisinin olmasını önemli bulan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algısı daha yüksek olduğu söylenebilir.

- c. Tablo 4.11’de görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik kaygılarında, arkadaşlarının sanata ilgisinin olmasına göre anlamlı bir farklılık ($p>0,05$) görülmemektedir. Buna göre özel yetenekli öğrencilerin arkadaşlarının sanata ilgisinin olması ve olmaması, görsel sanatlar derslerine yönelik kaygıları açısından benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Araştırmanın on birinci alt problemde özel yetenekli öğrencilerin BİLSEM ‘de bulunduğu eğitim programına göre görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer açısından duyuşsal özellikler puanları anlamlı farklılık göstermekte midir?’ sorusuna cevap aranmıştır. Bu soruya ilişkin veriler Tablo 4.12’de gösterilmiştir.

Tablo 4.12. Özel yetenekli öğrencilerin BİLSEM ‘de bulunduğu eğitim programına göre görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer açısından duyuşsal özellikler puanları tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları.

Alt Boyut	Program	N	Ort	Std. Sp.	sd	F	p	fark	η^2
İşsel	Destek	29	17,21	2,455	3	6,466	,000		
	BYF	172	14,09	4,905	484			1>2	
	ÖYG	219	13,83	4,662	487			1>3	0,038
	Proje	68	12,72	4,535				1>4	
	Toplam	488	13,97	4,713					
Yarar/önem	Destek	29	19,17	4,544		2,574	,053		
	BYF	172	16,92	5,759	3				
	ÖYG	219	16,20	5,908	484			-	-
	Proje	68	16,13	6,062	487				
	Toplam	488	16,62	5,835					
Dışsal	Destek	29	11,48	2,911		2,461	,062		
	BYF	172	10,03	3,462	3				
	ÖYG	219	9,94	3,782	484			-	-
	Proje	68	9,31	3,770	487				
	Toplam	488	9,98	3,641					
Yeterlik beklentisi	Destek	29	20,62	4,701		1,999	,113		
	BYF	172	18,16	6,205	3				
	ÖYG	219	17,89	6,350	484			-	-
	Proje	68	17,37	6,246	487				
	Toplam	488	18,07	6,220					
Görev zorluğu	Destek	29	8,45	1,804		2,148	,093		
	BYF	172	7,22	2,560	3				
	ÖYG	219	7,26	2,547	484			-	-
	Proje	68	7,22	2,424	487				
	Toplam	488	7,31	2,507					
Çaba gereksinimi	Destek	29	6,76	2,198		,453	,715		
	BYF	172	6,74	1,918	3				
	ÖYG	219	6,56	2,052	484			-	-
	Proje	68	6,46	2,084	487				
	Toplam	488	6,62	2,016					
Toplam Beklenti Değer	Destek	29	83,69	12,413		3,963	,008		
	BYF	172	73,16	19,368	3			1>2	
	ÖYG	219	71,68	20,243	484			1>3	0,024
	Proje	68	69,21	20,812	487			1>4	
	Toplam	488	72,57	19,824					

Tablo 4.12’de görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik işsel değer ve beklenti değer toplam puanlarında BİLSEM ‘de bulunduğu eğitim

programına göre anlamlı fark olduğu ($p<0,05$) görülmektedir. Farkın kaynağının anlaşılması için Posthoc testlerinden Tukey testi yapılmıştır.

- a. Tablo 4.12 incelendiğinde destek eğitim programında olan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik içsel değer ve toplam beklenti değer algılarının BİLSEM BYF, ÖYG ve Proje programında olan öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algılarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Farkın büyüklüğünü belirlemek için hesaplanan η^2 etki büyüklüğü değerleri 0,024 ile 0,038 arasında olup, BİLSEM destek eğitim programında olan öğrencilerin BYF, ÖYG ve Proje programında olan öğrencilere göre görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algılarında düşük düzeyde farklılık göstermektedir. BİLSEM BYF, ÖYG ve Proje programında bulunan öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algılarının benzerlik gösterdiği söylenebilir.
- b. Tablo 4.12’de görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik yarar/önem, dışsal, yeterlilik beklenti, görev zorluğu ve çaba gereksinimi beklenti değer özellikleri toplam puanlarında BİLSEM ‘de bulunduğu eğitim programına göre anlamlı fark olmadığı ($p>0,05$) görülmektedir. Buna göre özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik yarar/önem, dışsal, yeterlilik beklentisi, görev zorluğu ve çaba gereksinimi beklenti değer özelliklerinin BİLSEM ‘de bulunduğu eğitim programı açısından benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Araştırmanın on ikinci alt probleminde “özel yetenekli öğrencilerin BİLSEM ‘de bulunduğu eğitim programına göre görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu soruya ilişkin veriler Tablo 4.13’de gösterilmiştir.

Tablo 4.13. Özel yetenekli öğrencilerin BİLSEM 'de bulunduğu eğitim programına göre görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri açısından duyuşsal özellikler puanları tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları.

Alt Boyut	Program	N	Ort	Std. Sp.	sd	F	p	fark	η^2
Tutum	Destek	29	50,17	12,826		1,398	,243		
	BYF	172	46,44	12,527	3				
	ÖYG	219	46,09	13,580	484			-	-
	Proje	68	44,26	13,377	487				
	Toplam	488	46,20	13,161					
Öz yeterlik	Destek	29	43,10	10,988		2,932	,033		
	BYF	172	38,70	13,290	3				
	ÖYG	219	37,75	13,631	484			1>4	0,017
	Proje	68	34,79	12,971	487				
	Toplam	488	37,99	13,359					
Kaygı	Destek	29	27,21	7,267		,168	,918		
	BYF	172	27,07	8,303	3				
	ÖYG	219	26,97	7,738	484			-	-
	Proje	68	26,31	8,365	487				
	Toplam	488	26,93	7,984					
Duyuşsal Özellikler Toplamı	Destek	29	120,48	23,094		2,562	,054		
	BYF	172	112,20	24,912	3				
	ÖYG	219	110,81	26,973	484			-	-
	Proje	68	105,37	23,210	487				
	Toplam	488	111,12	25,664					

Tablo 4.13'te görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik öz yeterlik toplam puanlarında BİLSEM 'de bulunduğu eğitim programına göre anlamlı fark olduğu ($p<0,05$) görülmektedir. Farkın kaynağının anlaşılması için Posthoc testlerinden Tukey testi yapılmıştır.

- a. Tablo 4.13 incelendiğinde destek eğitim programında olan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik öz yeterlik algılarının BİLSEM Proje programında olan öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik öz yeterlik algılarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Farkın büyüklüğünü belirlemek için hesaplanan η^2 etki büyüklüğü değeri 0,017 olup, BİLSEM destek eğitim programında olan öğrencilerin BYF, ÖYG ve Proje programında olan öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özelliklerinde düşük düzeyde farklılık göstermektedir. BİLSEM BYF, ÖYG ve Proje programında bulunan öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik öz yeterlik algılarının benzerlik gösterdiği

söylenabilir.

- b. Tablo 4.13'te görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik tutum, kaygı ve duyuşsal özellikler toplam puanlarında BİLSEM 'de bulunduğu eğitim programına göre anlamlı fark olmadığı ($p>0,05$) görülmektedir. Buna göre özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik tutum, kaygı ve genel duyuşsal özelliklerinin BİLSEM 'de bulunduğu eğitim programı açısından benzerlik gösterdiği söylenabilir.

Araştırmanın on üçüncü alt problemde “özel yetenekli öğrencilerin BİLSEM 'de bulunduğu eğitim programına göre görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değeri açısından duyuşsal özellikleri anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu soruya ilişkin veriler Tablo 4.14'te gösterilmiştir.

Tablo 4.14. Özel yetenekli öğrencilerin özel yetenek alanına göre görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer açısından duyuşsal özellikler puanları tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları.

Alt Boyut	Yetenek A.	N	Ort	Std. Sp.	sd	F	p	fark	η^2
İçsel	G. Z. Y.	324	13,19	4,708	3	10,351	,000		
	Resim	99	15,84	4,058	484				
	Müzik	36	14,33	4,951	487			2>1 4>1	0,060
	G. Z.Y.+Resim	29	15,86	4,365					
	Toplam	488	13,97	4,713					
Yarar/önem	G. Z. Y.	324	15,74	5,809	3	9,329	,000		
	Resim	99	18,88	5,465	484				
	Müzik	36	16,50	5,799	487			2>1 4>1	0,054
	G. Z. Y.Resim	29	18,90	4,894					
	Toplam	488	16,62	5,835					
Dışsal	G. Z. Y.	324	9,37	3,627	3	10,275	,000		
	Resim	99	11,37	3,177	484				
	Müzik	36	10,36	3,922	487			2>1 4>1	0,059
	G. Z.Y.+Resim	29	11,52	3,225					
	Toplam	488	9,98	3,641					
Yeterlik beklentisi	G. Z. Y.	324	16,98	6,232	3	13,071	,000		
	Resim	99	20,73	5,364	484				
	Müzik	36	17,97	6,627	487			2>1 4>1	0,074
	G. Z.Y.+Resim	29	21,41	4,330					
	Toplam	488	18,07	6,220					
Görev zorluğu	G. Z. Y.	324	7,05	2,497	3	6,181	,000		
	Resim	99	8,24	2,176	484				
	Müzik	36	6,94	2,767	487			2>1 4>1	0,036
	G. Z.Y.+Resim	29	7,45	2,680					
	Toplam	488	7,31	2,507					
Çaba gereksinimi	G. Z. Y.	324	6,51	1,999	3	2,124	,096		
	Resim	99	6,85	2,159	484				
	Müzik	36	6,44	1,919	487			-	-
	G. Z.Y.+Resim	29	7,34	1,653					
	Toplam	488	6,62	2,016					
Toplam Beklenti Değer	G. Z. Y.	324	68,83	19,271	3	14,725	,000		
	Resim	99	81,91	17,947	484				
	Müzik	36	72,56	22,139	487			2>1 4>1	0,083
	G. Z.Y.+Resim	29	82,48	15,489					
	Toplam	488	72,57	19,824					

Tablo 4.14'te görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik içsel, yarar/önem, dışsal, yeterlik beklentisi, görev zorluğu beklenti değeri ve beklenti değeri toplam puanlarında özel yetenek alanlarına göre anlamlı fark olduğu ($p<0,05$) görülmektedir. Farkın kaynağının anlaşılması için Posthoc testlerinden Tukey testi yapılmıştır.

- a. Tablo 4.14 incelendiğinde özel yeteneği resim ve genel zihinsel yetenek + resim olan öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik içsel, yarar/önem, dışsal, yeterlik beklentisi, görev zorluğu ve toplam beklenti değeri, beklenti değeri algılarının özel yetenek alanı genel zihinsel yetenek olan öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değeri algılarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Farkın büyüklüğünü belirlemek için hesaplanan η^2 etki büyüklüğü değerleri 0,024 ile 0,038 arasında olup, özel yeteneği resim ve genel zihinsel yetenek + resim olan öğrencilerin, özel yeteneği genel zihinsel yetenek olan öğrencilere göre görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değeri algılarından düşük düzeyde farklılık göstermektedir. BİLSEM'e resim ve genel zihinsel yetenek+ resim alanından giren öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değeri algılarının benzerlik gösterdiği söylenebilir. Genel zihinsel yetenek ve müzik alanından özel yetenekli olan öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değeri algılarının benzerlik göstermektedir. Müzik özel yetenek alanından BİLSEM'e giren öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değeri algılarının diğer alanlardan giren öğrencilerle benzerlik gösterdiği söylenebilir.
- b. Tablo 4.14'te görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik çaba gereksinimi beklenti değeri özellikleri toplam puanlarında özel yetenek alanına göre anlamlı fark olmadığı ($p>0,05$) görülmektedir. Buna göre özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik çaba gereksinimi beklenti değeri özelliklerinin özel yetenek alanı açısından benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Araştırmanın on dördüncü alt problemde “özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri, özel yetenek alanlarına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu soruya ilişkin veriler Tablo 4.15'de gösterilmiştir.

Tablo 4.15. Özel yetenekli öğrencilerin özel yetenek alanına göre görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri açısından duyuşsal özellikler puanları tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları.

Alt Boyut	Yetenek A.	N	Ort	Std. Sp.	sd	F	p	fark	η^2
Tutum	G. Z. Y..	324	44,43	13,244	3	7,052	,000		
	Resim	99	50,60	11,141	484				
	Müzik	36	46,36	14,999	487			2>1 4>1	0,041
	G. Z.Y.+Resim	29	50,76	12,150					
	Toplam	488	46,20	13,161					
Öz yeterlik	G. Z. Y.	324	35,91	12,852	3	10,464	,000		
	Resim	99	42,90	13,211	484				
	Müzik	36	37,44	14,602	487			2>1 4>1	0,060
	G. Z.Y.+Resim	29	45,17	11,499					
	Toplam	488	37,99	13,359					
Kaygı	G. Z. Y.	324	26,89	8,137	3	,141	,936		
	Resim	99	27,12	7,715	484				
	Müzik	36	26,31	7,906	487			-	-
	G. Z.Y.+Resim	29	27,48	7,576					
	Toplam	488	26,93	7,984					
Duyuşsal Özellikler Toplamı	G. Z. Y..	324	107,23	25,144	3	9,735	,000		
	Resim	99	120,62	22,946	484				
	Müzik	36	110,11	28,755	487			2>1 4>1	0,056
	G. Z.Y.+Resim	29	123,41	25,191					
	Toplam	488	111,12	25,664					

Tablo 4.15'te görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik tutum, öz yeterlik ve duyuşsal özellikler toplam puanlarında özel yetenek alanlarına göre anlamlı fark olduğu ($p<0,05$) görülmektedir. Farkın kaynağının anlaşılması için Posthoc testlerinden Tukey testi yapılmıştır.

- a. Tablo 4.15 incelendiğinde özel yeteneği resim ve genel zihinsel yetenek + resim olan öğrencilerin, görsel sanatlar derslerine yönelik tutum, öz yeterlik ve duyuşsal özellikler algılarının genel zihinsel yetenek alanında olan öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik tutum, öz yeterlik ve duyuşsal özellik algılarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Farkın büyüklüğünü belirlemek için hesaplanan η^2 etki büyüklüğü değerleri 0,041 ile 0,060 arasında olup, özel yeteneği resim ve genel zihinsel yetenek + resim olan öğrenciler ile özel yeteneği genel zihinsel yetenek alanında olan öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik

duyuşsal özelliklerinde düşük düzeyde farklılık göstermektedir. Özel yetenek alanı resim ve genel zihinsel yetenek + resim olan öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik algılarının benzerlik gösterdiği söylenebilir.

- b.** Genel zihinsel yetenek ve müzik alanından özel yetenekli olan öğrenciler ile resim, genel zihinsel yetenek + resim ve müzik özel yetenek alanında olan öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik tutum, öz yeterlik, kaygı ve duyuşsal özellikler algıların benzerlik gösterdiği söylenebilir.
- c.** Tablo 4.15'te görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik kaygı duyuşsal özellikler puanlarında özel yetenek alanına göre anlamlı fark olmadığı ($p>0,05$) görülmektedir. Buna göre özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik kaygılarının özel yetenek alanı açısından benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Araştırmanın on beşinci alt probleminde “özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değeri açısından duyuşsal özellikleri, ailelerinin gelir düzeyine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu soruya ilişkin veriler Tablo 4.16'da gösterilmiştir.

Tablo 4.16. Özel yetenekli öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyine göre görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer açısından duyuşsal özellikler puanları tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları.

Alt Boyut	Gelir	N	Ort	Std. Sp.	sd	F	p	fark	η^2
İçsel	0-8000	109	13,24	4,959					
	8001-10000	76	14,41	4,668	2				
	10001 ve üst	303	14,12	4,620	485	1,805	,166	-	-
	Toplam	488	13,97	4,713	487				
Yarar/önem	0-8000	109	15,91	5,953					
	8001-10000	76	16,55	6,475	2				
	10001 ve üst	303	16,89	5,618	485	1,152	,317	-	-
	Toplam	488	16,62	5,835	487				
Dışsal	0-8000	109	9,58	3,637					
	8001-10000	76	10,58	3,977	2				
	10001 ve üst	303	9,97	3,545	485	1,699	,184	-	-
	Toplam	488	9,98	3,641	487				
Yeterlik beklentisi	0-8000	109	17,80	6,407					
	8001-10000	76	18,70	6,274	2				
	10001 ve üst	303	18,02	6,148	485	,501	,606	-	-
	Toplam	488	18,07	6,220	487				
Görev zorluğu	0-8000	109	7,28	2,450					
	8001-10000	76	7,39	2,504	2				
	10001 ve üst	303	7,30	2,535	485	,053	,948	-	-
	Toplam	488	7,31	2,507	487				
Çaba gereksinimi	0-8000	109	6,75	1,987					
	8001-10000	76	6,53	2,145	2				
	10001 ve üst	303	6,60	1,997	485	,335	,716	-	-
	Toplam	488	6,62	2,016	487				
Toplam Beklenti Değer	0-8000	109	70,56	19,818					
	8001-10000	76	74,16	21,186	2				
	10001 ve üst	303	72,90	19,484	485	,845	,430	-	-
	Toplam	488	72,57	19,824	487				

Tablo 4.16’da görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer puanlarında, ailelerinin gelir durumuna göre anlamlı fark olmadığı ($p>0,05$) görülmektedir. Buna göre farklı gelir düzeyindeki ailelerin özel yetenekli çocukların görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algılarının benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Araştırmanın on altıncı alt probleminde “özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti-değer açısından duyuşsal özellikleri, ailelerinin gelir düzeyine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu soruya ilişkin veriler Tablo 4.17’de gösterilmiştir.

Tablo 4.17. Özel yetenekli öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyine göre görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri açısından duyuşsal özellikler puanları tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları.

Alt Boyut	Gelir	N	Ort	Std. Sp.	sd	F	p	fark	η^2
Tutum	0-8000	109	45,47	12,794	2 485 487	,255	,775	-	-
	8001-10000	76	46,79	12,789					
	10001 ve üst	303	46,31	13,412					
	Toplam	488	46,20	13,161					
Öz yeterlik	0-8000	109	37,67	14,048	2 485 487	,779	,459	-	-
	8001-10000	76	39,75	13,921					
	10001 ve üst	303	37,67	12,968					
	Toplam	488	37,99	13,359					
Kaygı	0-8000	109	27,01	8,106	2 485 487	,093	,912	-	-
	8001-10000	76	26,57	8,542					
	10001 ve üst	303	26,99	7,819					
	Toplam	488	26,93	7,984					
Duyuşsal Özellikler Toplamı	0-8000	109	110,15	26,067	2 485 487	,310	,734	-	-
	8001-10000	76	113,11	25,261					
	10001 ve üst	303	110,97	25,677					
	Toplam	488	111,12	25,664					

Tablo 4.17’de görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikler puanlarında ailelerinin gelir durumuna göre anlamlı fark olmadığı ($p>0,05$) görülmektedir. Buna göre; farklı gelir düzeyindeki ailelerin özel yetenekli çocuklarının görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellik algılarının benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Araştırmanın on yedinci alt probleminde “özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değeri açısından duyuşsal özellikleri, düzenli resim yapmaya başlama yaşlarına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu soruya ilişkin veriler Tablo 4.18’de gösterilmiştir.

Tablo 4.18. Özel yetenekli öğrencilerin düzenli resim yapmaya başlama yaşlarına göre görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değeri açısından duyuşsal özellikler puanları tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları.

Alt Boyut	Yaş	N	Ort	Std. Sp.	sd	F	p	fark	η ²
İçsel	Yapmayanlar	70	11,49	4,574					
	3	49	16,57	3,780					
	4	42	14,86	4,426				0<3	
	5	62	13,65	5,083				0<4	
	6	54	13,43	4,701	8			0<7	
	7	54	14,09	4,830	4795,276,000			0<8	0,080
	8	53	14,68	4,823	487			0<9	
	9	32	14,88	4,324				3>5	
	10	72	13,76	4,171				3>6	
	Toplam	488	13,97	4,713				3>10	
Yarar/önem	Yapmayanlar	70	13,27	5,239					
	3	49	19,47	4,942					
	4	42	17,19	5,632				0<3	
	5	62	16,81	6,132				0<4	
	6	54	16,22	5,656	8			0<5	
	7	54	16,70	6,105	4795,108,000			0<7	0,078
	8	53	17,96	5,984	487			0<8	
	9	32	16,63	6,079				0<10	
	10	72	16,69	5,226					
	Toplam	488	16,62	5,835					
Dışsal	Yapmayanlar	70	7,93	3,490					
	3	49	11,71	3,069					
	4	42	10,31	3,432					
	5	62	9,68	3,999				0<3	
	6	54	9,89	3,451	8			0<4	
	7	54	10,07	3,923	4795,205,000			0<7	0,080
	8	53	11,04	3,402	487			0<8	
	9	32	10,31	3,042				0<9	
	10	72	9,92	3,463				0<10	
	Toplam	488	9,98	3,641					
Yeterlik beklentisi	Yapmayanlar	70	13,63	6,099					
	3	49	21,04	4,945					
	4	42	19,33	5,966				0<3	
	5	62	17,52	6,674				0<4	
	6	54	17,96	5,990	8			0<5	
	7	54	18,63	6,125	4797,388,000			0<6	0,109
	8	53	19,09	5,812	487			0<7	
	9	32	19,78	5,592				0<8	
	10	72	18,28	5,612				0<9	
	Toplam	488	18,07	6,220				0<10	

Tablo 4.18. (Devamı) Özel yetenekli öğrencilerin düzenli resim yapmaya başlama yaşlarına göre görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer açısından duyuşsal özellikler puanları tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları.

Görev zorluğu	Yapmayanlar	70	6,14	2,677	
	3	49	7,84	2,617	
	4	42	8,00	1,861	
	5	62	7,11	2,536	0<3
	6	54	7,31	2,509	8 0<4
	7	54	7,20	2,609	4793,303,001 0<8 0,052
	8	53	7,96	2,361	487 0<9
	9	32	7,72	2,203	
	10	72	7,26	2,397	
	Toplam	488	7,31	2,507	
Çaba gereksinimi	Yapmayanlar	70	6,03	2,057	
	3	49	6,88	1,878	
	4	42	6,67	2,126	
	5	62	6,32	1,940	
	6	54	6,91	1,916	8
	7	54	6,50	1,930	4791,775,080 - -
	8	53	6,77	2,207	487
	9	32	7,34	1,894	
	10	72	6,69	2,018	
	Toplam	488	6,62	2,016	
Toplam Beklenti Değer	Yapmayanlar	70	58,4918,072		
	3	49	83,5115,621		0<3
	4	42	76,3618,811		0<4
	5	62	71,0820,940		0<5
	6	54	71,7219,848	8	0<6
	7	54	73,2020,542	4797,928,000 0<8 0,116	
	8	53	77,5119,517	487	0<9
	9	32	76,6617,615		0<10
	10	72	72,6117,135		3>5
	Toplam	488	72,5719,824		3>6

Tablo 4.18’de görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik içsel, yarar/önem, dışsal, yeterlik beklentisi, görev zorluğu beklenti değer ve beklenti değer toplam puanlarında, özel yetenekli öğrencilerin düzenli resim yapmaya başlama yaşlarına göre anlamlı fark olduğu ($p<0,05$) görülmektedir. Farkın kaynağının anlaşılması için Posthoc testlerinden Tukey testi yapılmıştır.

- a. Tablo 4. 18 incelendiğinde düzenli resim yapmayan öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik içsel, yarar/önem, dışsal, yeterlik beklentisi, görev

zorluğu beklenti değeri ve beklenti değeri algılarının düzenli resim yapan öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değeri algılarından daha düşük olduğu belirlenmiştir. Farkın büyüklüğünü belirlemek için hesaplanan η^2 etki büyüklüğü değerleri 0,052 ile 0,116 arasında olup, düzenli resim yapmayan öğrenciler ile düzenli resim yapan öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değeri algıları düşük düzeyde farklılık göstermektedir. Düzenli resim yapan öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değeri algılarının benzerlik gösterdiği söylenebilir.

- b.** İçsel değeri ve toplam beklenti değeri puanlarında da 3 yaşında resmi düzenli yapmaya başlayan özel yetenekli öğrencilerin, 5, 6 ve 10 yaşında resmi düzenli yapanlara göre beklenti değeri algılarının daha yüksek olduğu görülmektedir.
- c.** Beklenti değeri ölçeğinin çaba gereksinimi açısından öğrencilerin düzenli resim yapmaya başlama yaşlarına göre anlamlı bir fark olmadığı ($p>0,05$) görülmektedir. Buna göre özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik çaba gereksinimi beklenti değeri özelliklerinin düzenli resim yapmaya başlama yaşlarına göre benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Araştırmanın on sekizinci alt probleminde “özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri düzenli resim yapmaya başlama yaşlarına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu soruya ilişkin veriler Tablo 4.19’da gösterilmiştir.

Tablo 4.19. Özel yetenekli öğrencilerin düzenli resim yapmaya başlama yaşlarına göre görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri açısından duyuşsal özellikler puanları tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları.

Alt Boyut	Yaş	N	Ort	Std. Sp.	sd	F	p	fark	η ²
Tutum	Yapmayanlar	70	38,99	13,390					
	3	49	52,35	9,957					
	4	42	48,64	12,602					
	5	62	45,40	13,358				0<3	
	6	54	45,46	13,826	8			0<4	
	7	54	46,20	13,069	479	4,813	,000	0<7	
	8	53	48,57	12,943	487			0<8	0,074
	9	32	48,47	12,032				0<9	
	10	72	46,08	12,544				0<10	
	Toplam	488	46,20	13,161					
Öz yeterlik	Yapmayanlar	70	28,57	11,554					
	3	49	44,18	11,001					
	4	42	40,43	11,974				0<3	
	5	62	38,15	14,639				0<4	
	6	54	38,56	13,250	8			0<5	
	7	54	37,85	14,058	479	6,932	,000	0<6	
	8	53	39,77	13,291	487			0<7	0,103
	9	32	41,91	10,690				0<8	
	10	72	38,01	12,680				0<9	
	Toplam	488	37,99	13,359				0<10	
Kaygı	Yapmayanlar	70	26,10	8,313	8				
	3	49	28,35	6,389	479				
	4	42	26,71	8,113	487				
	5	62	26,24	9,102					
	6	54	25,63	7,624					
	7	54	27,00	7,941		,693	,698	-	-
	8	53	28,00	7,857					
	9	32	27,59	7,057					
	10	72	27,32	8,418					
	Toplam	488	26,93	7,984					
Duyuşsal Özellikler Toplamı	Yapmayanlar	70	93,66	23,509	8				
	3	49	124,88	21,958	479				
	4	42	115,79	24,165	487			0<3	
	5	62	109,79	26,976				0<4	
	6	54	109,65	26,134				0<5	
	7	54	111,06	25,011				0<6	
	8	53	116,34	25,229				0<7	
	9	32	117,97	21,320		7,266	,000	0<8	0,108
	10	72	111,42	23,706				0<9	
	Toplam	488	111,12	25,664				0<10	
								3<5	
								3<6	

Tablo 4. 19 ‘da görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik tutum, öz yeterlik ve duyuşsal özellikler toplam puanlarında, özel yetenekli öğrencilerin düzenli resim yapmaya başlama yaşlarına göre anlamlı fark olduğu ($p<0,05$) görülmektedir. Farkın kaynağının anlaşılması için Posthoc testlerinden Tukey testi yapılmıştır.

- a. Tablo 4.19 incelendiğinde düzenli resim yapmayan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik tutum, öz yeterlik ve duyuşsal özellikler algılarının düzenli resim yapan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik tutum, öz yeterlik ve duyuşsal özellikler algılarından daha düşük olduğu belirlenmiştir. Farkın büyüklüğünü belirlemek için hesaplanan η^2 etki büyüklüğü değerleri 0,074 ile 0,108 arasında olup, düzenli resim yapmayan özel yetenekli öğrenciler ile düzenli resim yapan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özelliklerinde düşük düzeyde farklılık göstermektedir. Düzenli resim yapan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellik algılarının benzerlik gösterdiği söylenebilir.
- b. Duyuşsal özellikler toplam puanlarında da 3 yaşında düzenli resim yapmaya başlayan öğrencilerin, 5 ve 6 yaşında düzenli resim yapanlara göre daha yüksek duyuşsal özellik algılarının olduğu görülmektedir.
- c. Tablo 4.19‘da görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özelliklerin kaygı alt boyutunda ise öğrencilerin düzenli resim yapmaya başlama yaşlarına göre anlamlı bir fark olmadığı ($p>0,05$) görülmektedir. Buna göre özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik kaygılarının düzenli resim yapma yaşı açısından benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Tablo 4.20. Korelasyon Tablosu

	Tutum	Öz yeterlik	Kaygı	Duyuşsal özellikler TOPLAMI
İçsel	,803**	,707**	,029	,789**
Yarar/önem	,791**	,662**	-,015	,745**
Dışsal	,726**	,637**	-,022	,697**
Yeterlik beklentisi	,742**	,814**	,107*	,837**
Görev zorluğu	,392**	,364**	,378**	,508**
Çaba gereksinimi	,088	,161**	,135**	,171**
Toplam Beklenti Değer	,848**	,798**	,093*	,879**

Özel yetenekli öğrencilerin resim derslerine yönelik duyuşsal özellikleri ile beklenti değeri algıları arasındaki ilişkiler incelendiğinde; öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik içsel, yarar/önem, dışsal, yeterlik beklentisi, görev zorluğu ve toplam beklenti değeri puanları ile görsel sanatlar derslerine yönelik tutum, öz yeterlik ve duyuşsal özellikler toplam puanları arasında +0,51 ile +0,79 arasında değışen olumlu yönde ve güçlü bir ilişki olduğu görölmektedir. Buna göre özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri ve beklenti değeri algıları birbirlerini olumlu yönde etkilemektedir. Bununla birlikte görsel sanatlar derslerinde öğrencilerin çaba gereksinimlerinin diğeri duyuşsal özelliklerle ilişkisinin zayıf olduğu söylenebilir.

BÖLÜM 5

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özelliklerinin (tutum, kaygı, öz yeterlik, beklenti değeri açısından) belirlenmesi amacıyla uygulanan görsel sanatlar dersine yönelik benlik ve görev algısı ve duyuşsal özellikler ölçeklerinden elde edilen bulguların ilgili literatür desteğinin sağlanmasıyla tartışılması yer almaktadır.

5.1. Tartışma

Bu araştırmada; özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özelliklerinin düzeyi, farklı değişkenler açısından araştırılmıştır. Buna göre özel yetenekli öğrencilerin duyuşsal özellikleri içsel değer, yarar önem, yeterlik beklentisi ve toplam beklenti değeri açısından yüksek çıkmıştır. Bu durum özel yeteneklilerin görsel sanatlar derslerine karşı motivasyonlarının yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Dışsal değer ve çaba düzeylerinin orta seviyede olması, öğrencilerin görsel sanatlar derslerindeki çalışmaları severek ve isteyerek, not almak gibi bir maliyet değeri kaygısı olmadan yaptıkları söylenebilir.

Kurnaz vd. (2022), Görsel Sanatlar Resim Dersine Yönelik Duyuşsal Özellikler Ölçeğinin geçerlik güvenirlik çalışmasını yaptıkları araştırmalarında ölçek boyutlarının birbiri ile genel olarak orta ve yüksek düzeyde anlamlı ilişkiye sahip olduğu sonucuna varmışlardır. Özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri, tutum açısından; tutum, öz yeterlik ve toplam puanlar açısından biraz yüksek düzeyde, kaygı açısından ise oldukça düşük düzeydedir. Bu anlamda özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri yüksek ve orta düzeyde pozitif yönlü ve anlamlı çıktığı söylenebilir. Elde edilen bu sonuçla, bu araştırmadaki duyuşsal özellikleri içsel değer, yarar önem, yeterlik beklentisi ve toplam beklenti değeri açısından yüksek olması, dışsal değer ve çaba düzeylerinin orta seviyede olması sonucu birbiri ile örtüşmektedir. Bu durum, öğrencilerin görsel sanatlar derslerindeki çalışmaları severek ve isteyerek, not almak gibi bir maliyet değeri kaygısı olmadan yaptıklarını göstermektedir. Bu olumlu sonucun çıkmasındaki en önemli etkenin içsel motivasyondan kaynaklandığı söylenebilir.

Bir başka araştırmada Şentürk Barışık (2018), üstün zekâlı/yetenekli öğrencilerin fen bilimleri dersinde yaratıcı / üretici düşünme becerilerinin duyuşsal değişkenler açısından (akademik başarıları, kendini izleme algıları, benlik ve görev algıları ve motivasyonel inançları

ve bu değişkenler arasındaki ilişki) incelediği araştırmasında Demografik Bilgi Formu, Torrance Yaratıcı Düşünme Testi (Şekilsel), Fen Bilimlerinde Benlik ve Görev Algısı Ölçeği, Öğrenmede Motive Edici Stratejiler Ölçeği, Kendini İzleme Ölçeği kullanılmıştır.; araştırmaya katılan üstün zekâlı/yetenekli öğrencilerin fen bilimlerine yönelik yeterlik beklentilerinin ve görev değeri algılarının yüksek düzeyde olduğu, maliyet değeri algılarının ise düşük düzeyde olduğunu tespit etmiştir. Üstün zekâlılarda, görev değeri, öz yeterlik algısı ve içsel hedef yönelimi ile ilişkili motivasyonel inançları yansıtan davranışlara sahip olmanın yaratıcı düşünme becerisi ile daha çok ilişkili olduğu sonucuna varmıştır. Elde edilen sonuçlara göre bu araştırmada yeterlik beklentisi düzeyinin yüksek çıkması ile benzerlik göstermektedir. Bu araştırmada görev değeri algısının ve çaba gereksiniminin orta düzeyde çıkması Şentürk Barışık (2018) 'ın çalışmasında çaba gereksiniminin düşük çıkması ile örtüşmemektedir. Bu sonucun birçok açıdan BİLSEM lerce sanat eğitimi alan öğrencilerin yıllar içinde araştırılmasını gerektiren bir sonuca ulaştırdığı söylenebilir. BİLSEM lerce eğitim alan görsel sanatlar alanında özel yetenekli öğrencilerin kariyer planlarını sanat eğitimi üzerine yapmamaları yeni bir araştırmanın konusu olabilir. Ayrıca BİLSEM lerce eğitim alan görsel sanatlar alanında yetenekli öğrencilerin BİLSEM lere seçilme kriterlerinin 2021-2022 eğitim öğretim yılında değiştirilip genel yetenek taban puanının kaldırılıp artık tamamen yetenek puanı ile seçilmelerinin bu sonuçları değiştirebileceği düşünülmektedir.

Tünkler (2022), sosyal bilgiler dersine yönelik öğrenci motivasyonu beklenti değeri modelini temel alarak değerlendirdiği makalesinde öğrencilerin sosyal bilgiler motivasyonlarının istenen düzeyde olmadığını belirlemiştir. Bunda derse ilişkin başarı beklentilerinin (ya da ilişkili olduğu yeterlik inançlarının) düşük ve maliyet algısının (değerli alternatiflerin kaybı, psikolojik/duygusal, görevle ilgili çaba) baskın olmasının etkili olabileceğini belirtmiştir. Bu araştırmada ise sonuçlar yüksek ve orta düzeyde çıkmıştır. Buna göre sosyal bilgiler dersine yönelik motivasyonel stratejilerin düşük çıkması araştırma grubundaki öğrencilerin özel yetenekli olmaması ile açıklanabilir. Aynı araştırmanın özel yetenekli öğrencilerle yapılması önerilebilir.

Kaya (2015) görsel sanatlar dersinin öğrencilere özgüven kazandırmada etkisini incelediği tezinde görsel sanat uygulamalarının öğrenciyi duygusal yönden ne kadar etkileyebildiği üzerinde durmuştur. Araştırma sonucunda; eğitim- öğretim hangi basamağında olursa olsun, bir bireyin özgüven ve aidiyet duygusu kazanmasında görsel sanatlar eğitiminin çok önemli olduğu, öğrencilerin zihinsel, bilişsel ve duygusal gelişimleri açısından görsel sanat eğitiminin önemli bir yeri olduğunu belirtmiştir. Sanat eğitimi derslerine aktif katılım sağlayan öğrencilerde başarabilme inancının geliştiği ortaya çıkmıştır. Özgüven

gelişimini destekleyen sanat dersleri ile daha sağlıklı bireyler yetişeceği sonucuna varmıştır. Araştırma sonuçları bu araştırmayla kıyaslandığında tutarlıdır.

Bu araştırmada; özel yetenekli öğrencilerin cinsiyet açısından görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algıları araştırılmıştır. Buna göre kız öğrencilerin beklenti değer algıları erkek öğrencilerden yüksek çıkmıştır. Kız ve erkek öğrencilerin beklenti değer, çaba gereksinimleri ve duyuşsal özelliklerden kaygıları benzerlik göstermiştir. Kız öğrencilerin duyuşsal özellik algılarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Özel yetenekli olsun ya da olmasın kız öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik tutumlarının erkek öğrencilere kıyasla daha yüksek olması, müfredatta ya da yapılan etkinlikler çerçevesinde erkek öğrencilerin ilgi ve dikkatini çekebilecek konuların artırılması ile ilgili tedbirlerin alınması gerekebileceği gibi yorumlanabilir.

Kansu Çelik (2015), Üstün Zekâlı Bireylerin Görsel Sanatlar Eğitimine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (Şanlıurfa ve İstanbul ili örneği) isimli yüksek lisans tezinde, İstanbul'dan bir Bilim ve Sanat Merkezi ile iki özel okulda öğrenim gören toplam 139 öğrenci, Şanlıurfa'dan ise bir Bilim ve Sanat Merkezindeki 61 öğrenciden oluşan araştırma grubuna 17 sorudan oluşan bir kişisel bilgi formu ve 28 maddeden oluşan likert tipi tutum ölçeği uygulamıştır. Bulgulara göre; öğrencilerin cinsiyetleri ile tutum puanları arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Buna göre üstün zekâlı kız ve erkek öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarının olumlu yönde olduğu, kız öğrencilerin, erkek öğrencilere göre görsel sanatlara dersine yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu, belirlenmiştir. Bu araştırma sonucuna göre özel yetenekli kız ve erkek öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer çaba algıları ve duyuşsal özelliklerden kaygı düzeyleri benzerlik gösterdiği, özel yetenekli kız öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik beklenti değer algılarının ve duyuşsal özellik algılarının daha iyi olduğu belirlenmiştir. Aynı örneklem üzerinde Türkiye' nin yedi bölgesini kapsayan araştırmamızda çıkan sonuçla, İstanbul ve Şanlıurfa ilinde yapılan çalışmanın cinsiyet değişkeni üzerinde tutarlılık gösterdiğini söyleyebiliriz.

Yazıcı (2019), 11-14 Yaş Grubu Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Tutumları ile Sosyal Beceri Düzeylerinin İncelenmesi isimli yüksek lisans tezinde ortaokul seviyesinde 200 öğrenci ile çalışmıştır. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre görsel sanatlar dersine ilişkin tutumlarında anlamlı bir ilişki bulunmuş ve kız öğrencilerin tutum puanları daha yüksek iken erkek öğrencilerin puanları daha düşük bulunmuştur. Elde edilen veriler bu araştırmanın sonuçları ile tutarlılık göstermektedir.

Nacaroğlu (2020) özel yetenekli ve normal gelişim gösteren öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerini incelediği araştırmasında kadın ve erkek özel yetenekli öğrencilerin Çok Boyutlu

21. Yüzyıl Becerileri Ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar arasında istatistiki olarak anlamlı düzeyde bir farklılık olmamasına karşın, ölçekte yer alan Eleştirel Düşünme ve Sorun Çözme Becerileri alt boyutundan kadın ve erkek katılımcıların elde ettikleri puanlar arasında kadın katılımcılar lehine anlamlı düzeyde bir farklılık tespit etmiştir Buradan hareketle kadın bireylerin 21. yüzyıl beceri düzeylerinin erkek katılımcılara oranla yüksek olduğu ve bu araştırma ile de sonuçların cinsiyet değişkeni açısından tutarlı olduğu söylenebilir.

Selalmaz (2019) ortaokul 5. Sınıf öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik genel tutumlarının nasıl olduğu ve çeşitli değişkenler açısından farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yaptığı araştırmasında öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutum puanlarına bakıldığında, cinsiyetlerine bağlı olarak anlamlı bir şekilde farklılaşma gösterdiği ve bu farkın kız öğrenciler lehine olduğu bulmuştur. Bu araştırmanın bulgusu da kız öğrencilerin görsel sanatlar derslerine karşı olumlu tutumlar geliştirmiş olduğu sonucunu desteklemektedir.

Bu araştırmanın bir başka sonucuna göre; resim yarışmasında dereceye giren özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri ve beklenti değer algıları daha yüksektir. Resim yarışmasında dereceye giren ya da girmeyen özel yetenekli öğrencilerin çaba gereksinimi ve kaygı duyuşsal özellikleri benzerlik göstermektedir. Resim yarışmalarında dereceye giren özel yetenekli öğrencilerin duyuşsal özelliklerinin daha yüksek olması özellikle başarıma duygusu ile birlikte gelen dışsal motivasyonun içsel motivasyona dönüşmesi ve öz yeterlik inancının yüksek olması ile açıklanabilir. Fırıncı Kodaz (2016)' a göre öğrenciler bir başarı elde edince, okulda sosyal ve eğitimsel açıdan dengeyi iyi sağlayabilen, sosyal becerisi yüksek, hedefe odaklı ve içsel motivasyonu yüksek öğrenciler haline gelmektedir. Bu sonuçla başarının motivasyonu artırarak tutumlarda değişikliğe neden olduğunu söyleyebiliriz.

Erdem Özbaş (2007), “Ulusal ve Uluslararası Düzenlenen Çocuk Resim Yarışmalarının Sanat Eğitimindeki Yeri ve Önemi” isimli yüksek lisans tezinde çocuk resim yarışmalarının sanat eğitime önemli katkı sağladığını, iyi organize edilmiş yarışmaların çocuğu olumlu yönde etkilediğini, çocuğun ödüllendirilmesinin ve çalışmalarının sergilenmesinden duyacağı sevincin, gururun, onurun hayatında olumlu gelişmeler sağlayacağını belirtmiştir. Resim yarışmalarının çocuğun sosyalleşmesini sağlarken aynı zamanda resim sevgisini de arttıracak ve resim yapmaya motive edeceğini, bu yolla çocuğun kendinin farkına varmasına, toplum içinde yer almasına neden olacağını ifade etmiştir.

Köse (2013), “Eğitim Ortamlarında Gerçekleştirilen Ders Dışı Etkinliklerin Sınıflandırılmasına Yönelik Bir Öneri” isimli makalesinde ders dışı etkinliklerin düzenli,

sistemli, planlı bir şekilde ders içi etkinliklerle paralel olarak uygulanmasının hem çocukların gelişimine büyük katkı sağlayacağını hem de eğitim öğretimin başarısını arttıracaklarını ifade etmiştir.

Uslu (2016), Katılım Sertifikası Verilmesinin Ortaokul Öğrencilerinde Resim Yapma İsteğine ve Katılıma Etkisi isimli makalesinde katılım sertifikası verilmesinin ortaokul öğrencilerinde resim yapma isteğini ve katılımı artırır mı?" sorusuna uygulama yaptırılarak veriler toplamıştır. Araştırma sonucuna göre sertifika verilen öğrencilerin derse olan ilgileri ve uygulama çalışması yapmaları ile sertifika verilmeyen öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin büyük bir kısmının, kendilerine sertifika verileceğini bilmeleri, derse olan ilgilerini arttırmış, çalışma yapma isteğini ve motivasyonlarını artırmıştır. Bu anlamda araştırmamızın bulguları ile örtüşmektedir.

Bu araştırmanın sonuçlarından bir diğerinde; özel yetenekli öğrencilerin ailelerinde sanatçı olup olmamasının görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özelliklerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığını, benzer olduğunu göstermiştir.

Başka bir araştırmada Kansu Çelik (2015), ise üstün zekâlı bireylerin görsel sanatlar eğitimine ilişkin tutumlarını incelediği yüksek lisans tezinde üstün zekâlı öğrencilerin ailesinde görsel sanatla ilgilenen bireye sahip olma durumunun görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarını olumlu etkilediğini söylemiştir. Buna bağlı olarak ailesinde görsel sanatlarla ilgili bireye sahip olan öğrencilerin ortalama tutum puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

İki araştırmanın sonuçları özel yetenekli öğrencilerin ailelerinde sanatçı olup olmaması değişkeni açısından birbirinden farklı çıkmıştır. Bu durumun sebeplerinden birincisi; tutumlar ve duyuşsal özellikler farklılığından kaynaklandığı söylenebilir, ikincisi; bir ailede sanatçı olması ile görsel sanatlarla ilgilenen bireye sahip olmak kavramlarının aynı şey olmadığı ile açıklanabilir. Bu bağlamda sanatçı olmayan bireylerin de görsel sanatlar ile ilgilenebileceğini ancak sanatçı olmanın özel bir birikim ve çalışma gerektiren mesleki bir tanımlama olduğunu söyleyebiliriz.

Sankır ve Sankır (2019) Öğrencilerin Kariyer Tercihi Olarak Sanata Yönelmelerinde Aile ve Öğretmenlerin Rolü: Güzel Sanatlar Lisesi Örneği isimli makalelerinde nitel verilere göre ailenin ve öğretmenlerin sanat alanında var olmayı seçen öğrencilere nasıl etkisi olduğunu göstermiştir. Sanatın ailelerin (anne, baba, abi, abla, hala, dayı, teyze, dede, kuzen...) kuşaklar arası aktarım yeri olduğu, ailenin bedenlenmiş ve nesnelleşmiş kültürel sermayeye (sanatla ilişkili aile, sanatçı aile üyeleri, sanat bilgisi, anlayışı ve sanat dünyasından bağlantıları, sanatsal organizasyon ve dernek üyelikleri) sahip olması öğrencilerin sanat yönelimlerine etki eden önemli bir faktör olduğunu belirtmişlerdir. Bu araştırmanın sonuçlarına göre ailesinde sanatçı

bulunan öğrencilerin sanata yatkın olduğunu söyleyebiliriz. Bizim araştırmamızın bulgularıyla örtüşmeyen bir sonuç olduğu için aynı değişkenin farklı gruplarla çalışılması faydalı olabilir.

Bu araştırmada resim sergisi/galerisi ya da müze ziyaret eden özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değeri ve duyuşsal özelliklerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kalınacı (2015) Sanal Sanat Müzelerinin ve Sanal Galerilerin Görsel Sanatlar Eğitimine Katkısı isimli araştırmasında 11. Sınıftan 20 öğrenci ile deneysel desen kullanarak yapmıştır. Araştırmasının amacı, sanat eserlerini ve çalışmalarını sanal ortamda 360 derece panoramik görüntüyle içindeymiş hissi yaratarak eseri görme, tanıma, inceleme ve bilgi edinme gibi fırsatlar sunan interaktif sanal sanat müzeleri ve sanal galerilerin görsel sanatlar dersine katkısını ortaya koymaktır. Araştırmanın sonucunda, bilgisayar ortamında sanal sanat müzesi ve sanal galeriler etkinliğinde gerçekleştirilen görsel sanatlar dersinin öğrenci başarısına ve estetik algısına olumlu anlamda katkı sağladığı tespit edilmiştir.

Başka bir araştırmada, Öztürk (2022), yüksek lisans tezinde, Konya Bilim ve Sanat Merkezine devam eden 6. sınıf düzeyinde 21 deney grubu, 21 kontrol grubu öğrenci ile özel yetenekli öğrencilerde müzeye dayalı sanat eğitiminin öğrencilerin sanatsal becerilerine, tutumlarına, yaratıcı ve uzamsal düşünme becerilerine etkisini araştırmıştır. Müzeye dayalı sanat etkinliklerinin, özel yetenekli öğrencilerin resim dersine karşı tutumlarına etkilerini, durum ve düzeylerini belirlemek için her iki gruba da Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Duyuşsal Özellikler Ölçeği, Benlik ve Görev Algısı Ölçeği uygulamıştır. Araştırma sonucuna göre müzeye dayalı sanat eğitiminin özel yetenekli öğrencilerin resim dersine karşı tutumlarında genel anlamda etkili olduğunu göstermiştir. Ayrıca öğrencilerin bilişsel ve duygusal düzeylerinde farkındalık oluşturduğu gözlenmiştir.

İki araştırmanın sonuçlarının birbirine tutarlılık gösterdiğini söyleyebiliriz. Görsel sanatlar dersi müfredat programında her sınıf düzeyinde “Kültürel Miras” öğrenme alanında müzecilik kazanımları bulunmasına karşın çoğunlukla müzeye gidilecek zaman ve imkanların zor bulunması gibi sorunlar nedeniyle müzecilik konularının sınıflarda ödevlendirme şeklinde ya da varsa etkileşimli tahta üzerinde işlenmesi gerçek müzecilik eğitimi engellemektedir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular ışığında etkili müze eğitimi için imkanların ve zamanın sunulması adına farklı çalışmalar yapılabilir.

Bu araştırmanın sonuçlarından bir diğerine göre; resim sergisinde eserlerinin sergilenmesi için başvurmuş özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değeri algıları ve duyuşsal özelliklerinin başvurmayanlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Yıldırım (2020) Özel Yetenekli Öğrencilerin Sosyal Duygusal Beceri Algıları ile Akran İlişkileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi isimli yüksek lisans tezinde 216 özel yetenekli öğrenci ile çalışmıştır. Araştırma sonucunda okul dışı etkinliklere (öğrencilerin katıldığı sportif faaliyetler, müzik ve resim kursları, sinema, yüzme ve benzeri faaliyetleri kapsamaktadır) katılmayan öğrencilerin çatışma (arkadaşları ile anlaşmazlık durumlarını daha sık yaşama gibi) durumları ifade eden alt boyuttan yüksek puan aldıkları belirlenmiştir. Belirtilen bu bulgu okul dışı etkinliklere katılım göstermeyen özel yetenekli öğrencilerin, arkadaşlık ilişkilerinde, etkinliklere katılanlara göre daha sık anlaşmazlık ve çatışma yaşadıkları şeklinde yorumlanabilir.

Başka bir araştırmada ise Yıldırım (2019), Bilim ve Sanat Merkezlerine Devam Eden Öğrencilerin Psikolojik Sağlamlık, Öz yeterlik ve Sosyal Destek Düzeylerinin İncelenmesi adlı yüksek lisans tezinde okul sonrası zamanlarda sosyal/sportif faaliyetlere katılan öğrencilerin psikolojik sağlamlık puanlarının herhangi bir sosyal ya da sportif faaliyete katılmayan öğrencilere göre anlamlı derecede yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Okul içinde ya da dışında bir faaliyete katılmak için harekete geçmek, girişimde bulunmak özel yetenekli bireylerin; tutum, beklenti değer, motivasyon, öz yeterlik ve kaygı düzeylerinin iyi oluşu ile ilgili olduğu söylenebilir. Bu anlamda iki çalışmanın sonuçlarının benzer olduğunu söyleyebiliriz.

Bu araştırmanın sonuçlarına göre; resim sergisinde eserleri sergilenmiş olan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algılarının ve duyuşsal özelliklerinin daha iyi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Özel yetenekli öğrencilerin psikososyal ve duygusal gelişimleri de göz önüne alınarak sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlere katılımları desteklenmesi gerekmektedir. Özel yetenekli öğrencilerin kendilerine ait sanat eserlerinin sergilenmesinden ya da sergileneceğine dair algılarından duydukları gurur, onlar için motivasyon kaynağı olacaktır. Özel yetenekli öğrencilerin çoğunlukla akademik başarılarına odaklanması bu öğrencilerin farklı yönlerinin bastırılmasına sebep olabilir. Bu nedenle özel yetenekli öğrencilerin sanatsal faaliyetlerde bulunmalarının duyuşsal becerilerini geliştirmelerine katkı sağlayacağını söyleyebiliriz.

Taş (2019) araştırmasında ortaöğretim öğrencilerinin algıladıkları stres düzeylerini, sosyal etkinliklere katılma durumlarına ve bazı sosyo demografik değişkenlere göre incelemiştir. Araştırmada sosyal etkinliklere katılma durumu dört başlık olarak ayrılmıştır. Bunlar spor faaliyetlerine katılma, sanatsal faaliyetlere katılma, kültürel etkinliklere katılma ve okul kulüplerine aktif olarak katılma durumudur. Araştırmaya 209 özel okul öğrencisi

katılmıştır. Sonuç olarak ortaokul öğrencilerinde bazı demografik özelliklerin, aktif olarak spor ve sanat faaliyetlerine katılmanın stresin oluşumu üzerinde etkili olduğunu tespit etmiştir.

Yıldırım (2019), BİLSEM’ e devam eden öğrencilerin psikolojik sağlık, öz yeterlik ve sosyal destek düzeylerini incelediği yüksek lisans tezinde; Edirne, Tekirdağ, Kırklareli ve Çanakkale BİLSEM’de eğitim alan 232 ortaokul öğrencisi ile çalışmıştır. Araştırmasında veri toplama aracı olarak; Kişisel Bilgi Formu, Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlık Ölçeği, Çocuklar İçin Öz yeterlik Ölçeği ve Çocuk ve Ergenler İçin Sosyal Destek Değerlendirme Ölçeği kullanmıştır. Topladığı veriler ışığında, sosyal ve sportif faaliyetlere katılımın özel yetenekli öğrencilerin psikolojik sağlıkları ve öz yeterlikleri üzerinde anlamlı farklılığa sebep olduğunu; sosyal ve sportif faaliyetlere katılan özel yetenekli öğrencilerin psikolojik sağlıkları ve öz yeterliklerinin arttığını tespit etmiştir. Bu açıdan araştırmaların bulgularının birbirine benzer nitelikte olduğunu söyleyebiliriz.

Bu araştırmada; sosyal medyada resimle ilgili hesapları takip eden özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algılarının ve duyuşsal özelliklerinin daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Başka bir araştırmada Kara ve Güzel (2017), İzmit BİLSEM’ de, özel yetenekli öğrencilerin yeni medya kullanımlarının ve bunun öğrenme sürecine etkisini incelemişler ve araştırma sonunda özel yetenekli öğrencilerin yeni medyayı, akademik başarıları açısından verimli bir şekilde kullandıkları sonucuna ulaşmışlardır.

Polat (2021), Resim İş Öğretmenliği Anabilim Dalı Öğrenci ve Öğretim Elemanlarının Sosyal Medya Tutumları ile Sanat Görüşleri Arasındaki İlişki isimli yüksek lisans tezinde resim-iş öğretmenliği bölümünden 448 öğrenci ile 20 öğretim elemanına sosyal medya tutum ölçeği ile sanata ilişkin görüşleri belirleme ölçeği uygulamıştır. Araştırmada elde edilen bazı sözel verilere göre; “sosyal medya, sanat eğitimi destekleyici niteliktedir, sanat eğitiminde sosyal medyanın kullanımı öğrencileri öğretim sürecine motive etmektedir, sosyal medya kullanılarak yürütülen öğretim etkinlikleri zengin içerikler sunmaktadır, sosyal medyanın sanatçı ve sanat eğitimi üzerinde etkileri olumlu olduğu gibi olumsuz da olabilmektedir” sonuçlarına ulaşılmıştır.

Ervasa (2019) üstün yetenekli öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri ile sosyal medya kullanım motivasyonları arasındaki ilişki düzeyini belirlemek için yaptığı araştırmasında çeşitli değişkenlere (sınıf düzeyi, cinsiyet, kardeş sayısı, aile birliktelik durumu, anne baba eğitim durumu) göre üstün yetenekli öğrencilerin sosyal beceri düzeyi ve sosyal medya kullanım motivasyonları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Nicel araştırma desenlerinden betimsel tarama yöntemi kullandığı araştırmasında üstün yetenekli 219 öğrenci

ile çalışmıştır. Araştırma sonucunda üstün yetenekli öğrencilerin üstün yetenekli öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri ile sosyal medya kullanım motivasyonları arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu, buna bağlı olarak çocukların sosyal medya kullanım motivasyonları azaldıkça sosyal beceri düzeylerinin arttığını tespit etmiştir. Üstün yetenekli öğrencilerin sosyal medyayı en fazla eğlenmek ve bilgi edinmek amacıyla kullandıkları ve en çok takip ettikleri sosyal medya sitesinin Youtube olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Köroğlu (2014) üstün yetenekli çocukların sosyal medya kullanım motivasyonlarını kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı perspektifinde tespit etmek amacıyla yaptığı araştırmasında üstün yeteneklilerin, sosyal medyayı en fazla eğlenme motivasyonu ile kullandıkları saptanmıştır. Araştırmanın bulguları üstün yetenekli çocukların sosyal medyayı pragmatik şekilde kullanma eğiliminde olduklarını ve internet kullanım amaçlarıyla sosyal medya kullanım amaçlarının örtüştüğünü, ayrıca YouTube, Facebook ve Twitter'ın en sık kullandıkları sosyal ağ siteleri olduğunu da ortaya koymaktadır. Ervasa (2019) ve Köroğlu (2014)'ün çalışmaları üstün yetenekli öğrencilerin sosyal medyayı etkin olarak kullandıklarını göstermiştir. Araştırma sonuçları, bu araştırmanın sonuçlarını desteklemektedir.

Kara ve Güzel (2017), Özel Yetenekli Öğrencilerin Yeni Medya Kullanımları ve Akademik Başarılarına Etkisi isimli makalelerinde özel yetenekli öğrencilerin yeni medya kullanımlarının ve bunun başarılarına etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda özel yetenekli öğrencilerin genel olarak medyanın bilgiye kolay ve hızlı erişme, performans gelişimi sağlama, öğrenme sürecini hızlandırma, öğrenmeyi pekiştirme ve sınıf dışında öğrenme imkânı sağlama şeklindeki katkısı olduğu, medyanın özel yetenekliler için öncelikle bir öğrenme ortamını ifade ettiği ve öğrenim hayatlarında merkezi ve etkin bir rol taşıdığı sonucuna varmışlardır. Bu sonuç medya kullanımını destekleyen nitelikte olduğu için bu araştırmanın bulguları ile de tutarlıdır.

Özel yetenekli olsun ya da olmasın, erişkin olsun ya da olmasın sosyal medyayı kullanan bütün bireylerin; duyuşsal özellikleri, akademik başarıları, psikolojik durumları, kariyer planları, sosyal hayatları gibi daha birçok alanda olumlu ya da olumsuz etkileri olduğu günümüz gerçeği olarak kabul görmektedir. Bu araştırmanın sonuçları, sosyal medyanın olumlu yanını göstermektedir. Buna göre özel yetenekli öğrencilerin sosyal medyada sanatla, resimle ilgili sayfaları tanımaları ve takip etmeleri sağlanmalıdır.

Bu araştırma sonucunda; kendisini iyi hissetmek için resim yapan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algıları ve duyuşsal özellikleri yapmayanlara göre daha iyi düzeyde çıkmıştır. Ayrıca kendini iyi hissetmek için resim yapan ve yapmayan özel yetenekli öğrencilerin beklenti değer algısı çaba gereksinimleri ise benzerlik

göstermektedir. Çaba gereksinimine göre; öğrencinin kendini iyi hissetmek için resim yapması başka bir görevi yapmaktan vazgeçmesi anlamına gelebilmektedir. Bu görevin maliyet değerini hesap eden öğrenci resim yapmaktan vazgeçebilir. Bu nedenle çaba gereksinimi düzeyinde anlamlı bir farklılık çıkmadığı, not almak, başarılı olmak ya da sınıf geçmek gibi maliyet değeri hesabı yapmadan özel yetenekli öğrencilerin kendilerini iyi hissetmek için severek ve isteyerek resim yaptıkları sonucuna ulaşıldığını söyleyebiliriz.

Sağlık raporuna göre, doğum öncesi nedenlerden dolayı yüzde yetmiş çalışma gücü kaybı bulunan ve 35-40 aralığında zeka bölümü seviyesine sahip bir bireyle çalışan Laçınbay ve Yılmaz (2018), “Özel Yetenekli ve Zihin Yetersizliği Olan Ressam Muhammed Yalçın’a Yönelik Bir Araştırma” isimli örnek olay araştırmasında Yalçın’ın vasisi ile yaptığı görüşmede, daha çok anlatım ve iletişim aracı olarak kullandığı çalışmalarının; onun zihinsel gelişimine, psikolojik rahatlamasına ve kendisini ifade etmesine katkı sağladığı sonucuna ulaşmışlardır.

Türe (2007), “Eğitimde ve Öğretimde Bir Araç Olarak Görsel Sanatlar Eğitiminin Öğrencilere Sağladığı Katkıları” adlı yüksek lisans tezinde ortaokul 11-14 yaş öğrencilerinin görsel sanatlar eğitimine bakış açılarını anket çalışması ile belirlemiştir. Araştırmasında elde ettiği verilere göre; görsel sanatlar eğitiminin bireylerde pozitif duygu ve düşüncenin gelişmesine katkı sağladığı, hayatı kendine göre ifade etme fırsatını sanatsal duygu, düşünce, tavır ve tutum içerisinde sergilemeyi öğrencilere kazandırdığını tespit etmiştir.

Bir başka çalışmada Aslan ve Gökdemir (2018), Ortaokul Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi isimli makalelerinde 5,6,7,8. sınıflarda öğrenim gören 412 öğrenci ile çalışmışlardır. Veri toplama aracı olarak Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Ölçeği kullanmışlardır. Araştırmanın sonuçlarına göre ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarının sekizinci sınıf öğrencilerinin lehine anlamlı derecede farklılaştığı görülmüştür.

Kuscevic, Brajcic ve Jurisic (2022) öğrencilerin görsel sanatlar derslerine ilişkin görüş, algı ve deneyimlerini belirlemeyi amaçladığı çalışmasında 192 öğrenci ile çalışmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin yarısından fazlası görsel sanatlar dersinin haftalık sayısının artırılmasını istemişlerdir. Öğrencilerin çoğunun görsel sanatları önemli ve yararlı bir ders olarak gördükleri, kendilerini rahat hissetmelerini sağladığı için görsel sanatlar derslerine katılmaktan mutlu oldukları tespit edilmiştir.

Bu araştırmanın sonuçları, Laçınbay ve Yılmaz (2018), Türe (2007), Aslan ve Gökdemir (2018) ve Kuscevic, Brajcic ve Jurisic (2022)’in araştırmaların sonuçlarını doğrular niteliktedir.

Bu araştırmanın sonuçlarına göre görsel sanatlar öğretmenleri hakkında iyi düşünceleri olan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri ve beklenti değeri algılarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Güneş Egin (2019), BİLSEM ortaokul 5-8. sınıf öğrencilerinin görsel sanatlar dersine ilişkin görüşlerini değerlendirmek için Diyarbakır BİLSEM’de eğitim alan 74 öğrenciye kendi geliştirdiği Görsel Sanatlar Anketini uygulamıştır. Anket sonucunda elde edilen öğrenci görüşlerine göre; görsel sanatlar öğretmenleri, öğrencilerini resim yapmaya motive eden, onlara derste demokratik davranan, öğrenci isteklerini dikkate alan, kendi sorumluklarını yerine getiren, alanında başarılı olumlu bir profil olarak ifade edilmiştir.

Sur (2022) ise Özel Yetenekli Çocukların Ailelerinin, Okul Eğitimine İlişkin Görüş ve Beklentileri isimli yüksek lisans tezinde öğretmenlerle ilgili temada ebeveynler; öğretmenlerin alanında uzman olmaması, konu olarak seçilen derslerde yüzeysel bilgilere sahip olmaları, öğretim planlama basamaklarını bilmemeleri ve motivasyon eksikliğinden dolayı, öğrencileri süreç içinde sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmen kaynaklı sorunlara ilişkin diğer sonuçlar ise öğretmenin değişikliği, yeterli plan yapılmaması, iletişim sorunları, soruların cevaplanmaması ve motivasyon engelleyici davranışları olduğu gibi ifadelerde bulunmuşlardır.

Özel yeteneklilerin sanat eğitimi, sanatın nesillerce sürdürülebilirliğini sağlayacak nitelikte olması gerekmektedir. Öğrencinin bir dersi sevmesi, o dersin öğretmenini sevmesi ile ilişkili olabilir mantığından yola çıkarak görsel sanatlar öğretmenleri, görsel sanatlar dersini sevdirmek için ders içinde veya dışında öğrencileri ile iletişimde tüm öğrencilerini kucaklayıcı olumlu tutumlar sergilemeli, öğrencinin yetiştiği çevreye, kültüre ve imkanlara göre sanatsal ve kültürel alanlarda zengin içerikler sunmalı, ders konularını ilgi çekici ve özgün olabilecek şekilde vermeli, öğrencilerinin bilişsel, duyuşsal, psikomotor becerilerini önemsemeli ve ona göre etkinlikler planlamalı, alanına özel tüm gelişmeleri takip etmeli, alanının uzmanı olmalıdır.

Bu araştırmanın sonuçlarından bir diğeri de sanatla ilgilenen arkadaşları olan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değeri algıları ve duyuşsal özelliklerinin daha yüksek ve anlamlı çıkması ve arkadaşının sanatla ilgisinin olup olmaması açısından özel yetenekli öğrencilerin kaygı düzeylerinin benzerlik göstermesidir. Başka bir araştırmada Riley ve White (2016), Üstün zekalı öğrencilerin, ebeveynlerinin ve öğretmenlerinin, benzer düşünen akranlarıyla ilişki kurma fırsatları yoluyla aidiyet geliştirmeye ilişkin bakış açılarını araştırmıştır. Yeni Zelanda’da bir devlet okulunda eğitim gören, üstün yetenekli, ikisi 12, diğeri ikisi de 13 yaşında dört öğrenciden oluşan küçük bir grupta çalışmalarını yapmışlardır. Araştırmalarında elde ettikleri verilere göre; üstün yetenekli

öğrencilerin benzer düşünen akranlarla etkileşimlerinin aidiyet ve bağlılık sağladığı, sonucuna varmışlardır. Çalışma grubundaki öğrenciler aradıkları arkadaşlık ilişkilerini “aynaya bakar gibi arkadaş ” ya da “benim gibi biri değil, olmak istediğim biri gibi bir arkadaş” ifadeleriyle tarif etmişlerdir. Araştırmacılar, araştırmaya katılan özel yetenekli öğrencilerin, entelektüel olarak ve dolayısıyla sosyal olarak ilişki kurabilecekleri, benzer düşünen akranlarıyla arkadaşlıklar aradıklarını belirtmişlerdir. Bu yolla benzer fikirlere sahip arkadaşlıklar sayesinde, üstün zekalı öğrencilerin kendilerini yönetme, başkalarıyla ilişki kurma ve katılma ve katkıda bulunma fırsatlarına sahip olabileceklerini ifade etmişlerdir.

Özbey Gökçe vd. (2021), Özel Yetenekli Çocukların Kendi Arkadaşlık İlişkilerine Yönelik Görüşleri isimli makalelerinde Düzce, Bolu ve Samsun illerinde yaşayan özel yetenekli 12 öğrenci ile çalışmışlardır. Özel yetenekli çocukların kendilerini arkadaşlık ilişkilerinde birliktelik, çatışma, yakınlık, iletişim, yardım, bağlılık, güven, özdeşim ve sadakat temalarında yeterli ve iyi düzeyde gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmacılar özel yetenekli çocukların eğitim aldığı okullarda onların sadece genel kültür ve genel yetenek alanlarında değil; aynı zamanda duyuşsal alanlarda ve sosyal becerilerde desteklenmeleri önermişlerdir.

İlgili araştırmalarda da özel yetenekli öğrencilerin özdeşim kurabileceği akranları ile arkadaşlıklarının tercih ettikleri görülmüştür. Bu anlamda sonuçların tutarlı olduğunu ifade edebiliriz.

Bu araştırmanın sonuçlarına göre; Destek Eğitim programında olan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik içsel değer ve toplam beklenti değer algılarının BİLSEM BYF, ÖYG ve Proje programında olan öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algılarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik, yarar önem, dışsal değer, yeterlik beklentisi, görev zorluğu ve çaba gereksinimi beklenti değer özellikleri BİLSEM’ de bulunduğu program açısından benzerlik göstermektedir.

Öğrenme yoluyla, davranışların değişmesinde çeşitli ürünlerin ortaya çıkması beklenir. Bunlar; becerilerin kazanılması, ezberleme, algılamada değişiklikler, ipuçlarında azalma, sezgi ve kavrayışta gelişme, hatalarda azalma, duygusal tepkilerde değişme, tutum ve beklentilerde değişme, problem çözme ürünleridir (Sünbül, 2010). Buna göre; duygusal tepkilerde ve tutum ve beklentilerde olumlu yönde değişme oluşması beklenirken bir gerileme olması bu araştırmanın dikkat çekici sonuçlarından birisidir. Araştırmanın bu sonucu; BİLSEM’de uygulanan eğitim sürecinin ilk basamağı olan Destek Eğitiminin henüz başında olan öğrencilerin, görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özelliklerinin, eğitim süreci içinde gerileme gösterdiğine işaret etmektedir. BİLSEM’ de uygulanan programlar öğrencilerin görsel

sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özelliklerini, tutumlarını, beklenti değeri algılarını olumsuz yönde etkilediğı söylenebilir.

Başar Daz (2018) Erzurum Remzi Sakaoğlu BİLSEM'e devam eden, ÖYG ve BYF eğitim programlarında, en az bir yıl kimya eğitimi almış üstün yetenekli öğrencilerin kimya dersine yönelik görüşlerinin incelediğı araştırmasında kız öğrencilerin sistemi sorunsuz sorgusuz kabullendiğı, erkek öğrencilerin ise beklentilerinin var olan eğitim sisteminin çok üzerinde olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca BİLSEM' de aldıkları eğitimi tipik gelişim gösteren akranlarına karşı bir öncelik olarak gördükleri tespit edilmiştir. Bu araştırmanın sonucu BİLSEM' de verilen eğitimin etkililiğı konusunda soru işaretleri oluşturmaktadır.

Bu çalışmada; Destek Eğitim programında olan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik öz yeterlik algılarının BİLSEM Proje programında olan öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik öz yeterlik algılarından daha yüksek olduğu ve farklılığın düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın bir başka sonucu da özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik tutum, kaygı ve genel duyuşsal özelliklerinin BİLSEM' de bulunduğu eğitim programı açısından benzerlik göstermekte olduğudur.

Bir alanda özel yetenekli olmanın kriterlerinden birisi o alana yönelik tutumlarının iyi olmasına bağlıdır. Renzulli (1977)' ye göre bir alanda üstün yeteneğı yaşlıtlarının ilerisinde özel yetenek, motivasyon ve yaratıcılık olarak tanımlar. Buna göre özel yetenekli öğrencilerin motivasyonel inançlarının yüksek olması doğaldır. Üstün zekâ kuramlarından; Üç Halka Kuramı, Yıldız Kuramı, Çoklu Zekâ Kuramı ve Meta Kurama göre olağanüstü başarı için motivasyon önemli bir kaynaktır.

Başka bir çalışmada Şenol (2011), üstün yetenekliler eğitim programlarına ilişkin öğretmen görüşlerini incelediğı yüksek lisans tezinde, üstün yetenekliler eğitim programlarının kazanımları ile ilişkili olarak, BİLSEM' de verilen eğitimin öğrencilerin yaratıcılıklarının erken yaşta fark edilerek geliştirilmesine olanak sağladığını, bilimsel çalışma disiplini edinmelerine imkan sağladığını, iletişim becerilerini geliştirmelerine olanak sağladığını, sorunlara farklı yaklaşım ve çözüm bulma becerilerini geliştirmeye yardımcı olduğunu ve günlük hayatta karşılaştıkları problemleri çözebilmelerine katkı sağladığını ifade etmiştir.

Akın (2019), özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde Bilim ve Sanat Merkezlerinin etkililiğini incelediğı yüksek lisans tezinde; yapılandırılmış açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formlarını, öğretmen, yönetici, öğrenci ve velilerinden oluşan çalışma grubunda uygulamıştır. Buna göre; katılımcılar, söz konusu merkezlerde verilen eğitimin öğrencilerin her yönden gelişimine katkı sağladığını, BİLSEM' in sayısal dersler konusunda öğrencilere daha

fazla katkı sağladığı ve öğrencilerin bu alanda ilgilerini artırdığını belirtmiştir ve verilen eğitimin veliler tarafından yeterli bulunduğu ifade edilmiştir.

Benzer araştırmaların sonucu da BİLSEM’ lerde verilen eğitimin etkililiği konusunda olumlu sonuçların olduğu konusunda benzer niteliktedir. Bu araştırmanın sonuçlarında ise duyuşsal özellikler ve beklenti değeri açısından olumsuz bir durum söz konusudur. BİLSEM’ lerde uygulanan “Destek Eğitimi, BYF, ÖYG ve Proje” programları öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özelliklerini, tutumlarını ve beklenti değeri algılarını olumlu yönde desteklememektedir. Literatürde BİLSEM öğrencilerinin, bulunduğu eğitim programına göre incelendiği, konunun birebir tartışılabileceği bir araştırma ile karşılaşılmamıştır. Hem literatürdeki eksikliğin giderilmesi hem de eğitime dair tedbirlerin alınması için konuyu benzer açılardan ele alan araştırmaların yapılması BİLSEM’ lerde verilen eğitimin niteliğinin artırması ve amacını kaybetmemesi açısından önemlidir.

Bu araştırmada ; özel yeteneği resim ve genel zihinsel yetenek + resim olan öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik içsel, yarar/önem, dışsal, yeterlik beklentisi, görev zorluğu ve toplam beklenti değeri, beklenti değeri algılarının özel yetenek alanı genel zihinsel yetenek olan öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değeri algılarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Bunun, BİLSEM’e resim alanı ve genel zihinsel yetenek + resim alanından giren öğrencilerin algılarının, genel zihinsel yetenek ve müzik alanından girenlerden daha yüksek olmasının, bu öğrencilerin resim yetenekli olmasından dolayı beklenen bir sonuç olduğu söylenebilir. Müzik özel yetenek alanından BİLSEM’e giren öğrencilerin beklenti değeri algılarının diğer alanlardan giren öğrencilerle benzerlik göstermektedir.

Benzer şekilde, Bilgili (2017), Bilim ve Sanat Merkezi öğrencilerinin görsel sanatlar ve müzik derslerine yönelik görüş ve tutumlarını incelediği yüksek lisans tezinde Elâzığ BİLSEM’ de 5-12. sınıf kademesinden 80 öğrenci ile çalışmıştır. Veri toplama aracı olarak Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Ölçeği ve Ortaöğretim Düzeyi Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeği kullanmıştır. Araştırma sonucunda; özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar ve müzik dersine ilişkin görüşlerinin olumlu olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin resim ve müzik derslerini sevdiğini ve bu derslere katılmaktan mutluluk duyduğunu ifade etmiştir. Öğrenciler bu dersler ile yeteneklerini geliştirdiklerini, ayrıca boş zamanlarında resim yapmaktan hoşlanmakta ve ders dışında da etkinlikler yaptıklarını belirtmişlerdir. İki araştırmanın sonuçları arasında bulgular açısından farklılık olmadığı görülmüştür.

Usal (2019), Bilim ve Sanat Merkezlerinde verilen görsel sanatlar eğitimine yönelik yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilerin görüşlerini alarak yazdığı doktora tezinde Türkiye’ nin 7 bölgesinden 7 BİLSEM’ de görev yapan 7 yönetici, 12 öğretmen ve 3.4. sınıfa giden 71

öğrenci ve 70 veli ile çalışmıştır. Karma desende nicel veriler için BİLSEM Görsel Sanatlar Görüşme Anketini, nitel veriler için BİLSEM’de verilen Görsel Sanatlar Eğitimine İlişkin Yönetici-Öğretmen-Öğrenci-Veli Görüşme Formu kullanmıştır. Araştırmanın sonuçlarından birinde öğrencilerin, seçmeli ders sistemi ile tanılandıkları alanın dışında istedikleri dersi alabilme imkânının olması konusunda hem nicel hem de nitel verilere dayanarak olumlu sonuçlar ortaya çıkmıştır. Öğrenciler, seçmeli dersler arasında özellikle görsel sanatlar dersinin olması gerektiğini vurgulamışlardır. Bu araştırmanın sonuçları ile örtüşen bir sonuç ortaya çıkmıştır.

Bu araştırmada elde edilen verilere göre, farklı gelir düzeyindeki ailelerin özel yetenekli çocuklarının görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özelliklerinin ve beklenti değer algılarının benzerlik gösterdiği görülmüştür. Araştırmanın sonucu görsel sanatlar derslerinin maddi boyutunu düşündüğümüzde dikkat çekicidir. Özellikle alt ve orta gelir grubundan gelen öğrencilerin, resim yapmayı sevseler bile sanat malzemelerinin pahalı olması nedeni ile maddi anlamda kaygı duyabileceği düşünülür. Literatür taramasında konuyu birebir karşılaştırabileceğimiz araştırmaya rastlanamadığından benzer nitelikteki araştırma sonuçları ile kıyaslandığında farklı gelir / sosyo-ekonomik düzey değişkenine göre tutumlarda anlamlı farklar ortaya çıkmamıştır. Bu sonuca göre; örneklem ailelerinin gelir düzeyinin homojen bir dağılım içinde olduğunu söylenebilir.

Hızlı (2013), üstün zekalı ve yetenekli çocukların matematik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelediği yüksek lisans tezinde, İstanbul ilinde BİLSEM’ e kayıtlı 259 üstün zekalı ve üstün yetenekli 4,5,6,7,8.sınıf öğrencileri ile çalışmıştır. Veri toplama aracı olarak Matematiğe Karşı Tutum Ölçeği kullanmıştır. Araştırmada ailelerin sosyo ekonomik durumu değişkenine göre; matematiğe karşı tutumlarında anlamlı bir farklılık görülmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Doğan ve Kesici (2015), Üstün Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi adlı makalelerinde, BİLSEM’ lere devam eden 9, 10,11. Sınıf düzeyinde 362 üstün yetenekli öğrenci ile çalışmışlardır. Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Değerlendirme Ölçeği ile topladıkları verilerde üstün yetenekli öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlarının sosyo ekonomik düzeylerine göre farklılaşma düzeylerini belirlemişlerdir. Buna göre; orta sosyo ekonomik düzeye sahip öğrencilerin başarı ihtiyacı daha yüksek çıkmıştır. Üst sosyo ekonomik düzeydeki öğrencilerin özerklik ihtiyacı diğerlerine göre anlamlı şekilde yüksek çıkmıştır.

Aslan ve Gökdemir (2018) ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarını çeşitli değişkenler açısından inceledikleri araştırmalarında ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarının sosyo ekonomik düzeyleri değişkeni açısından anlamlı derecede farklılık olmadığını belirtmişlerdir.

Selalmaz (2019) 5. sınıf öğrencilerinin görsel sanatlar dersine karşı tutumlarında sosyo ekonomik düzeylerin etkisi isimli yüksek lisans tezinde öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutum puanlarına bakıldığında, evin aylık gelirine bağlı olarak anlamlı bir şekilde farklılaşma olduğu ve bu farkın daha yüksek gelirli aileler lehine olduğu, oturulan evin mülkiyetine bağlı olarak anlamlı bir şekilde farklılaşma olduğu ve bu farkın ev sahibi olan öğrenciler lehine olduğu bulunmuştur, kendilerine ait bir odası olmasına bağlı olarak anlamlı bir şekilde farklılaşma gösterdiği ve bu farkın kendi odası olan öğrenciler lehine olduğu bulunmuştur, ailenin resim malzemeleri temin etmesine bağlı olarak görsel sanatlar dersine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark olduğu ve ailesi resim malzemelerini temin edenlerin tutumlarının daha olumlu olduğu bulunmuştur. Araştırma sonucu elde edilen bulgular ışığında, öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarında sosyo ekonomik düzeyin etkili olduğu görülmüştür. Bu araştırmanın sonucu bizim araştırmamızın sonucu ile sosyo ekonomik değişken açısından örtüşmemektedir.

Bu araştırmanın sonuçlarına göre; düzenli resim yapan öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algılarının benzerlik gösterdiği ortaya çıkmıştır. Düzenli resim yapmayan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algıları, yapanlara göre daha düşük çıkmıştır. Çaba gereksinimi beklenti değer özellikleri ise düzenli resim yapmaya başlama yaşlarına göre benzerlik göstermektedir. Literatür taramasında sonucun birebir tartışılabileceği bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bununla birlikte düzenli resim yapmak motivasyonel bir süreçle ilgilidir. Bu sürecin; öğrencinin resim yapmaktan hoşlanması, resim yapmak için gayret etmesi ve resim yapmanın sürdürülmesi ardışıklığında gelişim göstermesi beklenir. Araştırmalar, geleceğe yönelik tutumun, mevcut davranışın güçlü bir motivasyon kaynağı olduğunu göstermektedir. Öğrenciler geleceklere yönelik olumlu tutumlara sahip olduğunda, gelecekteki sonuçlarını ve bunların önemini anlatılmasıyla motive olmaları eğitim uygulamaları açısından iyi etkilere sahip olacaktır (Fırıncı Kodaz, 2016).

Diğer bir sonuç; 3 yaşından itibaren düzenli resim yapan özel yetenekli öğrencilerin, 5, 6, 10 yaşında düzenli resim yapanlara göre içsel (motivasyon) değer ve toplam beklenti değer algıları daha yüksek çıkmıştır. Bu sonuç 3 yaşında düzenli resim yapmaya başlayan öğrencilerin sanata istek duyma, çaba gösterme, sanatı tercih etme, sanatı sevme, görsel sanatlar dersini sevme ve değer verme, heyecanlanma, merak duyma, istekli olma, sanata değer verme, yaptığı

şeyden zevk alma, özgüven duyma, kendini gerçekleştirme, başarı duygusu geliştirme ve başaracağına inanç duyma, yaptıklarının işe yarayacağına inanma boyutlarında diğerlerinden daha iyi olduğu anlamına gelmektedir. Buna göre; erken yaşlarda edinilen beceriler duyuşsal özellikler açısından kalıcı ve süreklilik sağlayabilir. Bu sonuç erken çocukluk eğitiminde alınması gereken tedbirler açısından önemlilik arz edebilir, BİLSEM’lerde erken çocukluk dönemi ile ilgili yapılabilecek çalışmalara yol açabilir.

Düzenli resim yapmayan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik tutum ve öz yeterlik duyuşsal özellik algıları düşük çıkmıştır. Düzenli resim yapan öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellik algıları benzerlik göstermektedir. 3 yaşında düzenli resim yapmaya başlayan özel yetenekli öğrencilerin duyuşsal özellik algılarının daha iyi olduğu belirlenmiştir. Özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik kaygı duyuşsal özelliklerinin benzerlik gösterdiği görülmüştür.

Pirgon (2013) piyano eğitiminde günlük çalışma yapmanın öğrenci başarısı üzerine etkisini araştırdığı makalesini Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümünde piyano eğitimi alan 1. sınıf öğrencileri ile ön-test son-test ve gözlem ölçeği kullanarak yapmıştır. Hem zihinsel hem de fiziksel bir etkinlik olan piyano çalma sürecinin olumlu ve istikrarlı bir şekilde ilerlemesinde etken olan faktörlerin en önemlilerinden birisinin düzenli ve günlük çalışma olduğunu yaptığı araştırmada elde edilen veriler doğrultusunda istatistiksel boyutta kanıtlamıştır. Düzenli ve günlük çalışmalarla öğrenilen bir davranışı pekiştirmek ve özümsemek için bu davranışları belli periyotlarla tekrarlamak gerekmektedir. Bu periyotların arasındaki zaman dilimi ne kadar uzarsa, öğrenilen davranışı pekiştirme ve özümseme safhası da bir o kadar güç gelişecektir. Araştırmanın, bu araştırmayı destekleyen yönü; bir becerinin olumlu ve istikrarlı bir şekilde devam etmesini sağlayan faktörün düzenli ve günlük çalışma olduğudur.

Beklenti değer ve duyuşsal özellik algıları bireyin çocukluğundan ileri yaşlarına kadar edildiği tüm bilgiler ve becerilerin davranışlara dönüşmesinde kilit görevi vardır. Eğitim davranışçı psikolojiye göre; kişide öğrenme yaşantıları yoluyla istendik davranışları oluşturma süreci olarak tanımlanmaktadır. Duyuşu kapsam olarak ele aldığımızda; duygular, duyular, tercihler, tutumlar, beklentiler, motivasyon, kaygılar, değerler, empati, benlik algıları, inaçlar, dikkat, kimlikler, roller, sosyal beceriler v.b. olarak değerlendirilir. (Bacanlı, 2006). Eğitimin “istendik davranışlar oluşturma” amacının bir sürece yayılması ve bireyin duyuşsal özelliklerinin tüm yaşantısında davranışlarına, tutumlarına, öz yeterliklerine ve kaygılarına yön vermesi söz konusu olduğundan düzenli planlanması gereken bir süreç olması gerekmektedir. Bu araştırmanın sonuçlarına baktığımızda istendik davranışları oluşturma sürecinin erken

yaşlardan itibaren şekillendirilmeye başlanmasının bireyin benlik tasarımı daha sağlıklı oluşturabileceğini göstermektedir.

Bu araştırmanın sonuçlarına göre beklenti değer ölçeği ve duyuşsal özellikler ölçeği alt boyutları arasında ilişkilere bakılmak için yapılan korelasyon analizi sonucunda beklenti değer ölçeğinin içsel değerler alt boyutunun, duyuşsal özellikler ölçeği tutum ve öz yeterlik boyutu ile aynı yönlü yüksek bir ilişki gösterdiği, kaygı boyutuyla nötr ilişkisiz bir durum olduğu görülmektedir. Beklenti değer ölçeği içsel değerlerin duyuşsal özellikler ölçeği toplamı ile de aynı yönlü pozitif yüksek ilişki içinde olduğu görülmektedir. Beklenti değer ölçeği yarar önem alt boyutunun duyuşsal özellikler ölçeği ile olan ilişkisine bakıldığında yarar önemin duyuşsal özelliklerden tutum alt boyutu ile pozitif yönde yüksek öz yeterlik boyutu ile pozitif yönde yüksek, kaygı boyutu ile ilişkisizlik olduğu görülmektedir. Yarar önem alt boyutunun duyuşsal özellikler ölçeğinin toplam puanları ile ilişkisine bakıldığında da pozitif yönde yüksek bir ilişkisi olduğu görülmektedir. Beklenti değer ölçeği dışsal değer alt boyutunun duyuşsal özellikler ölçeği tutum boyutu ile pozitif yönde yüksek, öz yeterlik boyutunda pozitif yönde yüksek, kaygı boyutu ile ilişkisiz özellikler gösterdiği görülmektedir. Beklenti değer ölçeği dışsal değerler alt boyutu duyuşsal özellikler ölçeğinin toplam puanları ile pozitif yönde pozitif bir ilişki göstermektedir. Beklenti değer ölçeği yeterlik beklentisi alt boyutunun daha önceki alt boyutlara benzer şekilde tutum ve öz yeterlikle pozitif yönde yüksek ilişkileri varken kaygı boyutu ile düşük ama pozitif yönde düşük bir ilişki gösterdiği görülmektedir. Yine yeterlik beklentisinin duyuşsal özellikler ölçeğinin toplam puanlarıyla da pozitif yönde yüksek ilişki gösterdiği görülmektedir. Beklenti değer ölçeğinin görev zorluğu alt boyutunda, duyuşsal özellikler tutum, öz yeterlik, kaygı alt boyutları ile orta düzeyde pozitif bir ilişki gösterdiği görülmüştür. Görev zorluğunun duyuşsal özellikler toplam puanı ile orta düzeyde pozitif ilişki gösterdiği söylenebilir. Beklenti değer ölçeği çaba gereksinimi alt boyutu duyuşsal özellikler tutum, öz yeterlik ve kaygı boyutları ile düşük düzeyde bir pozitif bir ilişki göstermektedir. Benzer şekilde çaba gereksinimi, duyuşsal özellikler ölçeği toplam puanları ile pozitif yönde düşük bir ilişkiye sahiptir. Toplam beklenti değer ölçeği toplam puanları duyuşsal özellikler ölçeğinin tutum boyutu ile yüksek düzeyde pozitif bir ilişki gösterdiği, öz yeterlik boyutunda yüksek düzeyde pozitif bir ilişki gösterdiği beklenti değer kaygı ile ise düşük yönde pozitif bir ilişki göstermektedir. Duyuşsal özellikler ölçeğinin kaygı alt boyutunun beklenti değer ölçeğinin tüm alt boyutlarıyla birçok açıdan ilişkisiz olduğu söylenebilir. Duyuşsal özellikler ölçeğinin öz yeterlik boyutu toplam beklenti değer ölçeğinin tüm boyutları ile karşılaştırıldığında sadece çaba gereksiniminde düşük düzeyde pozitif, görev zorluğunda orta düzeyde pozitif, diğerlerinde ise yüksek düzeyde pozitif yönlü bir ilişki göstermektedir.

Duyuşsal özellikler ölçeği tutum alt boyutunda içsel yarar önem dışsal ve yeterlik beklentilerinde yüksek düzeyde pozitif, görev zorluğunda orta düzeyde pozitif, çaba gereksiniminde ise herhangi bir ilişki göstermemektedir.

5.2. Sonuçlar

1. **a.** Özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri beklenti değeri açısından içsel değeri, yarar önem, yeterlik beklentisi ve toplam beklenti değeri açısından yüksek, dışsal değeri, görev zorluğu ve çaba gereksinimi boyutları açısından orta düzeydedir.
- b.** Özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri tutum, öz yeterlik ve toplam puanlar açısından biraz yüksek düzeyde, kaygıları açısından ise oldukça düşük düzeydedir.
2. **a.** Özel yetenekli kız öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değeri algıları daha yüksektir.
- b.** Erkek ve kız öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik çaba gereksinimi beklenti değeri algısı benzerlik göstermektedir.
- c.** Özel yetenekli kız öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellik algıları daha yüksektir.
- d.** Kız ve erkek öğrencilerin beklenti değeri açısından çaba gereksinimleri ile duyuşsal özelliklerinden kaygıları benzerlik göstermektedir.
3. **a.** Resim yarışmasında dereceye giren özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değeri algıları daha yüksektir.
- b.** Resim yarışmasında dereceye giren ya da girmeyen özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik çaba gereksinimi beklenti değeri algısı benzerlik göstermektedir.
- c.** Resim yarışmasında dereceye giren özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri daha yüksektir.
- d.** Resim yarışmasında dereceye giren ve girmeyen özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik kaygıları açısından duyuşsal özelliği benzerlik göstermektedir.
4. **a.** Özel yetenekli öğrencilerin ailelerinde sanatçı olması ve olmaması görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değeri algısı çaba gereksinimi benzerlik göstermektedir.
- b.** Özel yetenekli öğrencilerin ailelerinde sanatçı olması ve olmaması görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri açısından benzerlik göstermektedir.

5. **a.** Resim sergisi/galerisi ya da müze ziyaret etmiş özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algıları daha yüksektir.
- b.** Özel yetenekli öğrencilerin resim sergisi/galerisi ya da müze ziyaret edip etmemeleri görsel sanatlar derslerine yönelik görev zorluğu ve çaba gereksinimi beklenti değer algıları açısından benzerlik göstermektedir.
- c.** Resim sergisi/galerisi ya da müze ziyaret eden özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri daha yüksektir.
- d.** Resim sergisi/galerisi ya da müze ziyaret eden veya etmeyen öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik kaygıları açısından duyuşsal özelliği benzerlik göstermektedir.
6. **a.** Resim sergisinde eserlerinin sergilenmesi için başvurmuş özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algıları daha yüksektir.
- b.** Özel yetenekli öğrencilerin resim sergisinde eserlerinin sergilenmesi için başvurmaları ya da başvurmamaları görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algısı çaba gereksinimi açısından benzerlik göstermektedir.
- c.** Resim sergisinde eserlerinin sergilenmesi için başvuran özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri daha yüksektir.
- d.** Resim sergisinde eserlerinin sergilenmesi için başvuran ya da başvurmayan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik kaygıları açısından duyuşsal özelliği benzerlik göstermektedir.
7. **a.** Resim sergisinde eserleri sergilenmiş olan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algıları daha yüksektir.
- b.** Özel yetenekli öğrencilerin resim sergisinde eserlerinin sergilenip sergilenmemesi görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algısı çaba gereksinimi açısından benzerlik göstermektedir.
- c.** Resim sergisinde eserleri sergilenmiş olan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri daha yüksektir.
- d.** Resim sergisinde eserleri sergilenen ya da sergilenmeyen özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik kaygıları açısından duyuşsal özelliği benzerlik göstermektedir.
8. **a.** Sosyal medyada resimle ilgili hesapları takip eden özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algıları daha yüksektir.
- b.** Sosyal medyada resimle ilgili hesapları takip eden özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri daha yüksektir.

- c. Sosyal medyada resimle ilgili hesapları takip eden ya da etmeyen özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik kaygıları açısından duyuşsal özelliğı benzerlik göstermektedir.
9. a. Resmi kendisini iyi hissetmek için yapan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değeri algıları daha yüksektir.
- b. Resmi kendisini iyi hissetmek için yapan ya da yapmayan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değeri algısı çaba gereksinimi benzerlik göstermektedir.
- c. Resmi kendisini iyi hissetmek için yapan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri daha yüksektir.
10. a. Görsel sanatlar öğretmenleri hakkında iyi düşünceleri olan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değeri algıları daha yüksektir.
- b. Görsel sanatlar öğretmenleri hakkındaki iyi düşünceleri olan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri daha yüksektir.
- c. Özel yetenekli öğrencilerin, görsel sanatlar öğretmenleri hakkındaki düşüncelerinin iyi olması ve olmaması görsel sanatlar derslerine yönelik kaygıları duyuşsal özellikleri açısından benzerlik göstermektedir.
11. a. Sanatla ilgilenen arkadaşları olan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değeri algıları daha yüksektir.
- b. Sanatla ilgilenen arkadaşları olan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri daha yüksektir.
- c. Arkadaşlarının sanata ilgisi olan ya da olmayan olan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik kaygıları duyuşsal özellikleri açısından benzerlik göstermektedir.
12. a. Destek Eğitim programında olan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik içsel değeri ve toplam beklenti değeri algılarının BİLSEM BYF, ÖYG ve Proje programında olan öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değeri algılarından daha yüksek olduğu ve farklılığın düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. BİLSEM BYF, ÖYG ve Proje programında bulunan öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değeri algıları benzerlik göstermektedir.
- b. Özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik, yarar/önem, dışsal değeri, yeterlilik beklentisi, görev zorluğu ve çaba gereksinimi beklenti değeri özelliklerinin BİLSEM’ de bulunduğu eğitim programı açısından benzerlik göstermektedir.

- 13. a.** Destek eğitim programında olan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik öz yeterlik algılarının BİLSEM Proje programında olan öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik öz yeterlik algılarından daha yüksek olduğu ve farklılığın düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. BİLSEM BYF, ÖYG ve Proje programında bulunan öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik öz yeterlik algıları benzerlik göstermektedir.
- b.** Özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik tutum, kaygı ve genel duyuşsal özelliklerinin BİLSEM’ de bulunduğu eğitim programı açısından benzerlik göstermektedir.
- 14. a.** Özel yeteneği resim ve genel zihinsel yetenek + resim olan öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik yönelik içsel, yarar/önem, dışsal, yeterlik beklentisi, görev zorluğu ve toplam beklenti değeri, beklenti değeri algılarının özel yetenek alanı genel zihinsel yetenek olan öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değeri algılarından daha yüksek olduğu ve farklılığın düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. Özel yeteneği resim ve genel zihinsel yetenek + resim olan öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değeri algıları benzerlik göstermektedir. Genel zihinsel yetenek ve müzik alanından özel yetenekli olan öğrenciler ile resim, genel zihinsel yetenek + resim ve müzik özel yetenek alanından öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değeri algıları benzerlik göstermektedir.
- b.** Özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik çaba gereksinimi beklenti-değeri algıları özel yetenek alanı açısından benzerlik göstermektedir.
- 15. a.** Özel yeteneği resim ve genel zihinsel yetenek + resim olan öğrencilerin, görsel sanatlar derslerine yönelik yönelik tutum, öz yeterlik ve duyuşsal özellikler algılarının genel zihinsel yetenek alanında olan öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik tutum, öz yeterlik ve duyuşsal özellik algılarından daha yüksek olduğu ve farklılığın düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. Özel yetenek alanı resim ve genel zihinsel yetenek + resim olan öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik algıları benzerlik göstermektedir.
- b.** Genel zihinsel yetenek ve müzik alanından özel yetenekli olan öğrenciler ile resim, genel zihinsel yetenek + resim ve müzik özel yetenek alanında olan öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik tutum, öz yeterlik, kaygı ve duyuşsal özellikler algıları benzerlik göstermektedir.
- c.** Özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik kaygıları genel duyuşsal özelliklerinin özel yetenek alanı açısından benzerlik göstermektedir.

16. Farklı gelir düzeyindeki ailelerin özel yetenekli çocuklarının görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algıları benzerlik göstermektedir.
17. Farklı gelir düzeyindeki ailelerin özel yetenekli çocuklarının görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellik algıları benzerlik göstermektedir.
18. a. Düzenli resim yapmayan öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik yönelik içsel, yarar/önem, dışsal, yeterlik beklentisi, görev zorluğu beklenti değer ve beklenti değer algılarının düzenli resim yapan öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algılarından daha düşük olduğu ve farklılığın düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. Düzenli resim yapan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algıları benzerlik göstermektedir.
- b. İçsel değer ve toplam beklenti değer puanlarında 5, 6 ve 10 yaşında düzenli resim yapanlara göre, 3 yaşında düzenli resim yapmaya başlayan özel yetenekli öğrencilerin beklenti değer algılarının daha yüksek olduğu görülmektedir.
- c. Özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik çaba gereksinimi beklenti değer özellikleri düzenli resim yapmaya başlama yaşlarına göre benzerlik göstermektedir.
19. a. Düzenli resim yapmayan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik tutum, öz yeterlik ve duyuşsal özellikler algılarının düzenli resim yapan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik tutum, öz yeterlik ve duyuşsal özellikler algılarından daha düşük olduğu ve farklılığın düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. Düzenli resim yapan öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellik algıları benzerlik göstermektedir.
- b. Duyuşsal özellikler toplam puanlarında 5 ve 6 yaşında düzenli resim yapanlara göre 3 yaşında düzenli resim yapmaya başlayan özel yetenekli öğrencilerin duyuşsal özellik algılarının daha yüksek olduğu görülmektedir.
- c. Özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik kaygıları genel duyuşsal özelliği, düzenli resim yapma yaşı açısından benzerlik göstermektedir.
20. Görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer ölçeği alt boyutları çaba gereksinimi alt boyutu hariç duyuşsal özellikler ölçeği alt boyutlarından tutum, öz yeterlik ve toplam duyuşsal özellikler açısından pozitif yönlü yüksek ilişki göstermektedir, kaygı boyutuyla ise nötr yönde bir ilişkisizlik söz konusudur. Beklenti değer ölçeği çaba gereksinimi alt boyutu ise duyuşsal özelliklerden tutum ile ilişkisizken, öz yeterlik, kaygı ve toplam duyuşsal özellikler ile pozitif yönlü düşük düzey ilişki göstermektedir.

5.3. Öneriler

Araştırmanın sonuçlarına göre öneriler;

1. Özel yetenekli kız öğrencilerin beklenti değer ve duyuşsal özellik puanlarının daha yüksek çıkmasından dolayı görsel sanatlar dersi müfredatında ve uygulamalarında özel yetenekli erkek öğrencilerin olumlu tutumlar geliştirmesini sağlayacak, erkek ve kız öğrencileri kapsayacak düzenlemeler yapılmalıdır.

2. Bir resim yarışmasında özel yetenekli öğrencinin derece alması onun bu alandaki yeteneğinin, ilgisinin ve tutumlarının olumlu yönde gelişmesini sağlamaktadır. Buna göre özel yetenekli öğrencilerin resim yarışmalarına daha etkili ve istekli katılımları için teşvik edici stratejiler geliştirilmelidir.

3. Resim sergisi/ galerisi ya da müze gezen özel yetenekli öğrencilerin beklenti değer ve duyuşsal özellik puanları daha yüksek çıkmıştır. Buna göre özel yetenekli öğrencilerin resim sergilerine/ galerine ve müzelere ziyaretleri teşvik edilmelidir.

4. Resim sergisinde eserinin sergilenmesi için başvuran özel yetenekli öğrencilerin ve resim sergisinde resmi sergilenen özel yetenekli öğrencilerin beklenti değer ve duyuşsal özellik puanları daha yüksek çıkmıştır. Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nda da önerildiği şekilde “öğrencilerin çalışmalarının sergilenmesine fırsat sunulmalı ve sergilerin düzenlenmesinde öğrencilere aktif rol verilmelidir”.

5. Özel yetenekli öğrencilerin sosyal medyada resimle ve sanatla ilgili sayfaları tanıyıp takip etmeleri için teşvik edilmeleri sağlanmalıdır

6. Resmi kendisini iyi hissetmek için yapan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algıları ve duyuşsal özellik algıları daha yüksektir. Özel yetenekli öğrencilere sanatı kendilerini ifade edebilecekleri bir araç olduğu fark ettirecek ve psikolojik iyi oluşları için bir araç olarak kullanabilecekleri fırsatlar sunulmalıdır.

7. Görsel sanatlar öğretmenleri hakkında iyi düşünceleri olan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik beklenti değer algıları daha yüksek çıkmıştır. Bu nedenle görsel sanatlar öğretmenleri, tüm öğrencilerini kapsayıcı yaklaşım ile öğrencilerinin görsel sanatlar dersine karşı olumlu tutumlar geliştirebilecekleri ortamlar sunmalıdır.

8. Özel yetenekli öğrenciler, entelektüel ve sosyal olarak ilişki kurabilecekleri, benzer özellikleri olan akranlarıyla arkadaşlıklar kurmalarını sağlayacak sosyal ortamlarda bulunmaları için desteklenmelidir.

9. BİLSEM'lere genel zihinsel yetenek alanından giren özel yetenekli öğrenciler pozitif bilimlerde ilerlerken duygu ve düşüncelerini ifade edecek, estetik duygularını kazanacak kadar sanat eğitimi devam ettirilmelidir. Programlar buna göre düzenlenmelidir.

10. Özel yetenekli öğrencilerin sanatsal alanda erken yaşlardan itibaren düzenli çalışmaların yapılmasının duyuşsal özellikler açısından yararlı olduğu sonucundan yola çıkarak sanatsal etkinliklere okul öncesi eğitimde başlanmalıdır.

Gelecekte Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler;

1. Alan yazın incelendiğinde özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlara ilişkin duyuşsal özelliklerini inceleyen bir araştırmanın olmadığı görülmektedir. Günümüzde sanatın eğitimin vazgeçilmez bir parçası olduğu ve toplumun kültürel varlığının devamının sağlanmasında, çocukların ve gençlerin kişisel gelişiminde duyuşsal özelliklerin, sanat ve sanata verilen önemin daha da anlam kazandığı düşünüldüğünde alanda daha fazla araştırma yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

2. Bu çalışmada özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal özellikleri (tutum kaygı öz yeterlik ve beklenti değeri); cinsiyetleri, resim yarışmalarına katılmaları, ailelerinde sanatçı olup olmaması, resim sergisi / galerisi ya da müze ziyaret etmiş olmaları, resim sergisinde eserleri sergilenme durumları, sosyal medyada resimle ilgili hesapları takip etmeleri, kendilerini iyi hissetmek için resim yapmaları, görsel sanatlar öğretmenleri hakkındaki tutumları, arkadaşlarının sanatla ilgili olmasının önemi, BİLSEM' de bulunduğu eğitim programı, özel yetenek alanı, ailesinin gelir düzeyi, düzenli resim yapmaya başlama yaşı değişkenleri açısından incelenmiştir. Bu konuda çalışacak araştırmacılara farklı demografik özellikleri ekleyerek araştırma yapmaları önerilebilir.

3. Bu araştırma nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli ile çalışılmıştır. Yeni araştırma yapacaklara nicel ve nitel verilerin bir arada kullanıldığı karma yöntemle farklı bir çalışma desenlemesi önerilebilir.

4. Özel yetenekli 6,7,8,9,10,11,12. sınıf öğrencileriyle BİLSEM'lerde yapılan bu araştırma, farklı sınıf seviyesi ve farklı okullardaki öğrencilerle çalışılabilir.

5. Özel yeteneklilerin eğitim programlarının her alandan duyuşsal özelliklere olan etkisini inceleyen araştırmaların yapılması BİLSEM’lerde verilen eğitimin niteliğinin artırması ve amacını kaybetmemesi açısından gereklidir. Özel yetenekli öğrencilere verilen sanat eğitiminde öğrencilerin duyuşsal özelliklerini güçlendirecek yaklaşım ve yöntemlerin gerekliliğı ve etkililiğı ile ilgili deneysel araştırmalar yapılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Adeloye, A. (2021). Attitude of students towards teaching art and design using ict tools in secondary schools in akure, ondo state, Nıgeria. *Yıldız Journal of Art and Design*, 8 (2), 75-80. DOI: 10.47481/yjad.1005573
- Akın, G. (2019). *Özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde bilim ve sanat merkezlerinin etkililiği* [Yüksek lisans tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi]. YÖK Açık Bilim. <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/375286>
- Alan, Ö. (2021). *Üstün zekalı ve yetenekli öğrencilerin sosyal bilgiler dersi motivasyonlarının ve empati düzeylerinin kişiler arası problem çözme becerisi ile ilişkisi* [Yüksek lisans tezi, Bahçeşehir Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Altınkurt, L. (2005). Türkiye’ de sanat eğitiminin gelişimi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12.
- Aslan, S. ve Gökdemir, M. A. (2018). Ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *SDU International Journal of Educational Studies*, 5 (2), 53-63. <https://dergipark.org.tr/en/pub/sduijes/issue/40850/482833>
- Aslantaş, S. (2014). Görsel sanatlar dersine yönelik tutum ölçeği geliştirilmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2014 (2), 185-196. <https://dergipark.org.tr/en/pub/goputeb/issue/7322/95819>
- Ayaydın, A. (2021). *Öğrenci merkezli görsel sanatlar ve çoklu zekâ kuramı*. Astana Yayınları.
- Bacanlı, H. (2006). *Duyuşsal davranış eğitimi*. Nobel Yayınları.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: Freeman
- Bandura, A. (1999). Self-Efficacy Efficacy in Changing Societies. (Ed, A. Bandura). Exercise of personal and collective efficacy in changing societies. *Cambridge:Cambridge University Press*.

- Barutcu, T. (2017). *Beklenti-değer temelli öğretimde yazma becerileri ve motivasyon ilişkisi* [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Bencik, S. (2006). *Üstün yetenekli çocuklarda mükemmeliyetçilik ve benlik algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Bilgili, B. (2017). *Bilim ve sanat merkezi öğrencilerinin görsel sanatlar ve müzik derslerine yönelik görüş ve tutumları* [Yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Bulut, S. (2022). Resim iş öğretmeni adaylarının kendini gerçekleştirme algıları. *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 5(10), 1332-1344. <https://doi.org/10.26677/TR1010.2022.1102>
- Büyüköztürk, S., Kılıç Çakmak, E., Akgün, O. E., Karadeniz, S. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ball, C., Huang, K. T., Cotten, S.R., Rikard, R. V. and Coleman, L. O. (2016) Invaluable values: an expectancy-value theory analysis of youths' academic motivations and intentions, *Information, Communication and Society*, 19:5, 618-638, DOI: 10.1080/1369118X.2016.1139616
- Brown, C. (2018). The perceived role of task difficulty and effort in the expectations and values of a level students. *Psychology of Education Review*. 42(2), 5-14.
- Çitil, M. (2016). *Üstün yeteneklilere sunulan olumlu davranışsal destek temelli problem davranışları önleyici sınıf yönetimi uygulamaları: eylem araştırması* [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Coşkun, B. (2007). *Görsel sanatlarda üstün yetenekli çocukların eğitimi ile ilgili öğretmen görüşleri ve değerlendirmesi* [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Çağlar, D. (2004). *Üstün zekâlı çocukların seçimi*, 1. Türkiye üstün yetenekli çocuklar kongresi seçilmiş makaleler kitabı. *Çocuk Vakfı Yayınları*.

- Çağlar, D. (2019). 1979 Çocuk yılında özel eğitimde eğitilebilir geri zekalı çocukların teşhis sorunları. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 12 (1), 213-231. DOI: 10.1501/Egifak_00000000602
- Çam, Ü. (2019). 8. Sınıf öğrencilerinin görsel sanatlar dersine ilişkin tutumları (Aksaray ili örneği) [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi]. Gazi Üniversitesi Akademik Veri Yönetim Sistemi. <https://avesis.gazi.edu.tr/yonetilen-tez/01c5520c-3ae3-462d-841d-fd56d6123f94/8-sinif-ogrencilerinin-gorsel-sanatlar-dersine-iliskin-tutumlari-aksaray-ili-ornegi>
- Dağlıoğlu, H. E. (2018). Özerklik kuramı bakış açısından üstün yetenekli çocuklarda motivasyon. *Milli Eğitim Dergisi, Üstün-Özel Yeteneklilerin Eğitimi*, 47(1), 343-364.
- Daşdemir, A. (2021). *Görsel sanatlar eğitiminde görsel kültürün bilsem öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerine katkısı* [Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi]. Anadolu Üniversitesi Kurumsal Akademik Arşiv. <https://earsiv.anadolu.edu.tr/xmlui/handle/11421/26787>
- Başar Daz, T. (2018). *Bilsem'e devam eden ÖYG ve BYF programlarında eğitim gören üstün yetenekli öğrencilerin kimya dersine yönelik görüşlerinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Demirel, N. (2011). *Köy ve kent okullarında öğrenim gören ilköğretim 2. kademe öğrencilerinin görsel sanatlar dersine ilişkin tutumlarının karşılaştırılması* [Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Dilmaç, O. ve Öztürk, D. (2016). Analysis of attitude of secondary grade students towards visual arts course according to various variables. *e-Kafkas Journal of Educational Research*, 3 (3), 1-7. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kafkasegt/issue/27919/296369>
- Diken, İ. H. (2017). *Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim*. Pegem Akademi Yayınları.
- Doğan, S. ve Kesici, Ş. (2015). Üstün yetenekli öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *OPUS Türkiye Sosyal Politika ve Çalışma Hayatı Araştırmaları Dergisi*. 5 (8).

- Dündar, M. (2019). *Geliştirilen genel yetenek testinin psikometrik özelliklerinin klasik test kuramı ve madde tepki kuramına göre incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi]. Hasan Kalyoncu Üniversitesi Kurumsal Akademik Arşiv. <https://openaccess.hku.edu.tr/xmlui/handle/20.500.11782/1848>
- Eker, A. ve Sarı, H. (2021). Özel yeteneklilerin tanılanmasında sınıf düzeylerinin uzman görüşlerine göre karşılaştırılması. *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(2), 889-899. <https://doi.org/10.24315/tred.743586>
- Ekici, T. (2012). Bireysel ses eğitimi dersine yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi. In *GEFAD / GUJGEF*, 32 (3), 557-569.
- Eraslan Taşpınar, Ş. ve Kaya, A. (2016). Görsel Sanatlar Dersinde Çoklu Zekâ Kuramına Dayalı Öğretimin Öğrenci Tutumuna Etkisi. *e-Kafkas Journal of Educational Research*. 3 (2), 32-39. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kafkasegt/issue/24528/259872>
- Ervasa, T. N. (2019). *Üstün yetenekli öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri ile sosyal medya kullanımı arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Amasya Üniversitesi]. Amasya Üniversitesi Akademik Arşiv. <http://openaccess.amasya.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12450/1805>
- Fırıncı Kodaz, A. (2016). *İyimserlik, geleceğe yönelik tutum ve akademik içsel motivasyon ve akademik doyum arasındaki ilişkilerin yapısal eşitlik modellemesi ile incelenmesi* [Yayınlanmamış doktora tezi]. Uludağ Üniversitesi.
- Gagne, F. (2004). Transforming gifts into talents: The DMGT as a developmental theory. *High Ability Studies*. 15(2), 119-147.
- Gardner, H. (1999). Intelligence reframed: multiple intelligence for the 21st century. Basic Books.
- Genç, M. A. (2013). *Üstün yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar eğitiminde disiplinler arası öğretim etkinliklerinin değerlendirilmesi (Konya BİLSEM örneği)* [Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi Açık Erişim Sistemi. <https://acikerisim.erbakan.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12452/777>

- Gölcük, A. (2017). *Bilimsel hikayeler desteklenen fen eğitiminin öğrencilerin yaratıcılıkları ve duyuşsal özellikleri üzerindeki etkileri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Gülđen, B. (2022). *Fen bilimleri dersinde beyin temelli öğrenme modelinin ilkökul 4. sınıf öğrencilerinin akademik başarı ve motivasyonel kararlılığına etkisi* [Doktora tezi, İnönü Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Güneş Egin, D. (2019). *Bilim ve sanat merkezi öğrencilerinin ortaokul 5-8. sınıf görsel sanatlar dersine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi* [Yüksek lisans tezi. Dicle Üniversitesi]. Dicle Üniversitesi Kurumsal Akademik Arşiv. <https://acikerisim.dicle.edu.tr/xmlui/handle/11468/4702>
- Erdem Özbaş, H. (2007). *Ulusal ve uluslararası düzenlenen çocuk resim yarışmalarının sanat eğitimindeki yeri ve önemi* [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. YÖK Açık Bilim. <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/368780>
- Hamarta, E. (2009). Examining the social anxiety of adolescents with regards to interpersonal problem solving and perfectionism. *Elementary Education Online*, 8(3). <http://ilkogretim-online.org.tr>
- Hızlı, E. (2013). *Üstün zekalı ve yetenekli çocukların matematik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi]. YÖK Açık Bilim. <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/178029>
- Ilıman Güllühalı, E. (2019). *Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin İngilizce dersine yönelik duyuşsal özelliklerinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Iriobe, C. C., ve Okoli, C. E. (2018). Impact of classroom motivational climates on attitude to and achievement in visual arts among junior secondary school students in Lagos, Nigeria: Impact of classroom motivational climates on attitude to and achievement in visual arts among junior secondary school students in Lagos, Nigeria. *Ghana Journal of Education: Issues and Practice (GJE)*, 4, 1-18.

- Ismaila, M., ve Eshun, E. F. (2018). Senior High Schoolersâ€™ Atitudes toward Visual Art Education in Ghanaian Secondary Schools. *International Journal of Innovative Research and Development*, 7(8).
- Işık, A. ve Güneş, E. (2017). Türk Tarihinde Özel Yeteneklilerin Eğitimi: Osmanlı Enderun Mektebi. *Journal of Gifted Education and Creativity*, 4 (3), 1-13.
- İlhan, A. (2020). Türkiye’de üstün yetenekli olmak. *Çocuk ve Medeniyet*. 5 (10), 483-494.
- İnceoğlu, M. (2011). *Tutum algı iletişim*. Siyasal Yayınevi.
- Jenkins, S.C. (2009). *Development of student motivation in the visual arts using hip hop culture, an art show, and graffiti* [Yüksek lisans tezi, Maryland Üniversitesi]. <https://www.semanticscholar.org/paper/Development-of-student-motivation-in-the-visual-hip-Jenkins/7c9327f5727db3163499d267739987a646258932>
- Kırıçoğlu, O. T. (2005). *Sanatta eğitim. Görmek, öğrenmek, yaratmak*. Pegem yayıncılık.
- Kalıncı, E. (2015). *Sanal sanat müzelerinin ve sanal galerilerin görsel sanatlar eğitimine katkısı* [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. YÖK Açık Bilim. <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/353327>
- Kansu Çelik, F. (2015). *Üstün Zekalı Bireylerin Görsel Sanatlar Eğitimine ilişkin Tutumlarının İncelenmesi (Şanlıurfa ve İstanbul İli Örneği)* [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi]. Marmara Üniversitesi Açık Erişim Sistemi. <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/474697>
- Kansu Çelik, F. (2021). *Üstün zekalı ve özel yetenekli öğrencilerin sanat eğitime yönelik bir farklılaştırma yaklaşımı* [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Kansu Çelik, F. ve Çaydere, O. (2021). Geliştirilen farklılaştırma yaklaşımının sanat alanında üstün zekâlı ve özel yetenekli öğrencilerin yaratıcılıkları üzerindeki etkisi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18). <https://doi.org/10.26466/opus.906214>

- Kara, N. ve Güzel, M. (2017). Özel yetenekli öğrencilerin yeni medya kullanımları ve akademik başarılarına etkisi. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 5 (12), 115-128. <https://dergipark.org.tr/en/pub/genclikarastirmalari/issue/66480/1040735>
- Karakuş Tayşi, E. ve Özbay, M. (2016). Ortaokul öğrencileri için dinlemeye yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlilik ve güvenirlik çalışması. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4(2), 187-199.
- Kaya, B. (2014). *Görsel sanatlar dersinin öğrencilere özgüven kazandırmada etkileri* [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Kayabaş, G. (2021). *Resim-iş ve müzik eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin sanat eğitime yönelik tutumlarının incelenmesi: Erzincan ili örneği* [Yüksek lisans tezi, Binali Yıldırım Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Kayserili, E., Coşkun, M. ve Coşkun, K. (2017). Görsel sanatlar öğretimi öz yeterlilik ölçeği: geçerlilik ve güvenirlik çalışması. *Elektronik Türkçe Çalışmaları*, 12(14) 73–84. <https://doi.org/10.7827/turkishstudies.11747>
- Kırıçoğlu, O.T. (2009). Sanat, kültür, yaratıcılık, görsel sanatlar ve kültür eğitimi-öğretimi. *Pegem Akademi Yayınları*.
- Kırıçoğlu, O.T. (2005). Sanatta eğitim. Görmek öğrenmek yaratmak. *Pegem A Yayıncılık*.
- Köroğlu, İ. Ş. (2014). *Üstün yetenekli çocukların sosyal medya kullanım motivasyonları* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi] İstanbul Ticaret Üniversitesi.
- Köse, E. (2013). Eğitim kurumlarında gerçekleştirilen ders dışı etkinliklerin sınıflandırılmasına yönelik bir öneri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 2 (2), 336-353. DOI: 10.7884/teke.151
- Kurnaz, A., Çiftçi, Ü. ve Karapazar, H. (2013). Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin değer algılarının betimsel bir analizi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(26), 185–225.
- Kurnaz, A. ve Temel, R. (2018). *Görsel sanatlar dersine yönelik benlik ve görev algısı ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması* [Sözlü sunum]. 27. Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi, 18-22 Nisan 2018

- Kurnaz, A. Temel, R. ve Arslantaş, S. (2018). *Görsel sanatlar dersine yönelik duyuşsal özellikler ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması [Sözlü sunum]*. 27. Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi, 18-22 Nisan 2018
- Kurnaz, A., Temel, R., Arslantaş, S., Pürsün, T. (2022). *Self and task perception towards visual arts course scale: Validity and Reliability Study Journal for Educators, Teachers and Trainers*. 13(5). 120-131.
- Kurnaz, A., Şahin, F., Akar, İ., Şengil Akar, Ş., Camcı Erdoğan, S., Öpengin, E., Güçyeter, Ş., Alkan, A., Demirhan, E., Özbey, F. ve Tan, S. (2018). *Üstün yetenekli öğrenciler ve eğitimleri*. Anı Yayıncılık.
- Kuščević, D., Brajčić, M., ve Jurišić, M. (2022). Student experiences and attitudes towards the school subject Visual Arts. *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*. 35(1), 4643-4657.
- Laçınbay, K. ve Yılmaz, M. (2018). Özel yetenekli ve zihin yetersizliği olan ressam Muhammed Yalçın'a yönelik bir araştırma. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 19(2), 335-354. doi: 10.21565/ozelegitimdergisi.338752
- Leana M. Z. (2005). *Üstün zekalı ve normal çocuklarda yönetsel fonksiyonlar: Londra Kulesi testi [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi]*. İstanbul Aydın Üniversitesi Bilgi Merkezi. https://cocukuniversitesi.aydin.edu.tr/tez/londra_kulis_testi.pdf
- Levent, F. ve Kansu Çelik, F. (2019). *Bilim ve sanat merkezlerinde görev yapan görsel sanatlar öğretmenlerinin özel yetenekli öğrencilerin sanat eğitimine ilişkin görüşleri*. *OPUS International Journal of Society Researches*, 13 (19), 750-785. DOI: 10.26466/opus.581375
- Marland, S. P. (1972). *Education of the gifted and talented: Report to the congress of the united states by the U.S. commissioner of education*. Washington: U.S. Government Printing Office.
- MEB. (2022). *Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü 2022- 2023 Bilim ve Sanat Merkezleri Öğrenci Tanılama ve Yerleştirme Kılavuzu*. https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_12/06120245_2022

- MEB. (2020). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. Ankara.
https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_06/24163215_ozel_eYitim_yonetmeliY_i_son_hali.pdf
- MEB (2016). “Millî Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi”, *Millî Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi*, S. 79, s. 450-473
- MEB. (2013). Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Özel Yetenekli Bireylerin Eğitimi Strateji ve Uygulama Kılavuzu.
https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2013_11/25034903_zelyeteneklibireylerineitimistrategyveuygulamaklavuzu . Erişim Tarihi: 05.09.2022
- Melekoğlu, M. A. ve Sak, U. (2018). Öğrenme güçlüğü ve özel yetenek. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Mercin, L. ve Alakuş, A. O. (2007). Birey ve toplum için sanat eğitiminin gerekliliği. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (9), 14-20.
<https://dergipark.org.tr/en/pub/zgefd/issue/47960/606798>
- Moorefield-Lang, H. M. (2008). *The relationship of arts education to student motivation, self-efficacy, and creativity in rural middle schools* [Doctoral dissertation, The University of North Carolina at Chapel Hill].
- Morris, J.E. (2018). Arts engagement outside of school: Links with Year 10 to 12 students’ intrinsic motivation and self-efficacy in responding to art. *Aust. Educ. Res.* 45, 455–472.
<https://doi.org/10.1007/s13384-018-0269-8>
- Nacaroglu, O. (2020). Özel Yetenekli ve Normal Gelişim Gösteren vücutta 21. Yüzyıl Becerilerinin İncelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi (JFES)*. 53(2), 693-722. DOI: 10.30964/auebfd.615067
- Oruç, Ş., Çağır, S. ve Ateş, H. (2020). Üstün yetenekli çocukların eğitimsel beklentileri. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 5(2),302-319, 0–3.
- Özbey, F., Ellibeş Cerrah, H., Arpaz Ünsal, Ş. (2021). Özel yetenekli çocuklar kendi arkadaşlık ilişkilerine yönelik görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*. 22 (1), 113-145. DOI: 10.21565/ozelegitimdergisi.621484

- Özer, M. (2021). Türkiye’de özel yeteneklilere yetenek geliştirme desteğinde bilim ve sanat merkezleri: mevcut durum ve iyileştirme alanları. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17(33), 727–749. <https://doi.org/10.26466/opus.810856>
- Özkan, H. H. (2006). Popüler kültür ve eğitim. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14 (1), 29-38. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kefdergi/issue/49106/626653>
- Öztürk, D., Peker, A. ve Gökdaş, Y. (2017). Üstün zekalı öğrencilerin gözüyle görsel sanatlar dersi: Bayburt örneği. *GÜSBEED, Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 8(19).
- Öztürk, M. (2022). Özel yetenekli öğrencilerde müzeye dayalı sanat eğitiminin öğrencilerin sanatsal becerilerine, tutumlarına, yaratıcı ve uzamsal düşünme becerilerine etkisi [Doktora tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi Açık Erişim Sistemi. <https://acikerisim.erbakan.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12452/9009>
- Pavlou, V. ve Kambouri, M. (2007). Pupils’ attitudes towards art teaching in primary school: an evaluation tool. *Studies in Educational Evaluation*. Volume 33, 3–4, 282-301. <https://doi.org/10.1016/j.stueduc.2007.07.005>. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0191491X07000338?via%3Dihub#vt1>
- Piaget, J., (1953). *Art Education and child psychology: education and art a symposium (Ed): E. Ziegfeld. UNESCO.*
- Pirgon, Y. (2013). Piyano eğitiminde günlük çalışma yapmanın öğrenci başarısı üzerine etkisi. *Journal of Research in Education and Teaching*. 2(3), 41-49. <http://www.jret.org/FileUpload/ks281142/File/06.pirgon.pdf>
- Polat, B. (2021). *Resim iş öğretmenliği anabilim dalı öğrenci ve öğretim elemanlarının sosyal medya tutumları ile sanat görüşleri arasındaki ilişki* [Doktora tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Renzulli, J. S. (1978). What makes giftedness? Reexamining a definition. *Phi Delta Kappan*. 60(3), 180-184.

- Rahayu, S. (2015). Affective dimensions in chemistry education. *Affective Dimensions in Chemistry Education*, 1–318. <https://doi.org/10.1007/978-3-662-45085-7>
- Riley, T. and White, V. (2016). Developing a Sense of Belonging Through Engagement with Like-Minded Peers: A Matter of Equity. *New Zealand Journal of Educational Studies*, 51(2), 211–225. Doi:10.1007/s40841-016-0065-9
- Reindl, M., Gniewosz, B. ve Dresel, M. (2021). Friends' influence on the development of academic values in mathematics: are there differences between female and male dyads?. *European Journal of Psychology of Education*, 36, 781-797. <https://doi.org/10.1007/s10212-020-00503-3>
- Sak, U. (2017). *Üstün zekalılar. Özellikleri, tanılamaları, eğitimleri*. Vize yayıncılık.
- Saka, S. (2020). *Ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersine ilişkin tutumlarının incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Trabzon Üniversitesi]. YÖK Açık Bilim. <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/108568>
- San, İ. (2019). *Sanatlar, eğitim ve kültür*. Yeni İnsan Yayınevi.
- Sankır, H., ve Sankır, Ş. (2019). Öğrencilerin kariyer tercihi olarak sanata yönelmelerinde aile ve öğretmenlerin rolü: güzel sanatlar lisesi örneği. *Education ve Science / Eğitim ve Bilim*, 44(199), 173–191. <https://doi.org/10.15390/EB.2019.7953>
- Selalmaz, Ş. (2019). *5. sınıf öğrencilerinin görsel sanatlar dersine karşı tutumlarında sosyo-ekonomik düzeylerin etkisi* [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. <https://www.proquest.com/docview/2460759926?pqorigsite=gscholar&fromopenview=true>
- Sevimli, D. (2015). Sporda yetenek gelişiminin yönetim süreci. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 10 (1), 1-9. <https://dergipark.org.tr/en/pub/cbubesbd/issue/32241/357832>
- Simonton, D. K. (1999). Talent and its development: An emergenic and epigenetic model. *Psychological Review*. 106, 435-457.

- Simonton, D. K. (2005). Genetics of giftedness: The implications of an emergenic, epigenetic model. R. J. Sternberg ve J. E. Davidson (Eds.), *Conceptions of giftedness*, (2.bas.; sn. 326-312). *New York: Cambridge University Press*.
- Sternberg, R. J. (1997). *Successful intelligence*. *New York, NY: Plume*.
- Sternberg, R. J. ve Zhang, L. (1995). What do we mean by giftedness? A pentagonal implicit theory. *Gifted Child Quarterly*, 39(2), 88-94.
- Sur, M. (2022). *Özel yetenekli çocukların ailelerinin, okul eğitime ilişkin görüş ve beklentileri* [Yüksek lisans tezi, Bahçeşehir Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Sünbül, A. M. (2010). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Eğitim Yayınları.
- Şahin, F. (2022). *Kuramdan uygulamaya zekâ ve üstün zekâ*. Nobel yayınları.
- Şenol, C. (2011). *Üstün yetenekliler eğitim programlarına ilişkin öğretmen görüşleri (BİLSEM örneği)* [Yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi]. Fırat Üniversitesi Kurumsal Açık Arşiv. <https://acikerisim.firat.edu.tr/xmlui/handle/11508/12379>
- Şentürk Barışık, C. (2018). *Üstün zekalı/ yetenekli öğrencilerin fen bilimleri dersinde üretici düşünme becerilerinin duyuşsal değişkenler açısından incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi Açık Erişim Sistemi. <https://acikerisim.erbakan.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12452/3675>
- Tan, Y. (2021). *Ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersine ilişkin tutumları ile ders çalışma alışkanlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Taş, R. (2019). *Ortaokul öğrencilerinde sosyal etkinliklere katılma durumu ile stres düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Biruni Üniversitesi]. Biruni Üniversitesi Akademik Arşiv Sistemi. <http://openaccess.biruni.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12445/1428>
- Tannenbaum, A. J. (1983). *Gifted children: Psychological and educational perspectives*. New York: Macmillan.

- Tannenbaum, A. J. (2003). Nature and nurture of giftedness. N. Colangelo ve G. A. Davis (Eds.) *Handbook of gifted education (45-59)*. Boston: Allyn and Bacon.
- Tavşancıl, E. (2005). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Nobel Yayıncılık.
- Tekindal, S. (2015). *Duyuşsal özelliklerin ölçülmesi için araç oluşturma*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Tutar, H. (2016). *Sosyal psikoloji: kavramlar ve kuramlar*. Seçkin Yayıncılık.
- Tünkler, V. (2022). Sosyal bilgiler dersinde öğrenci motivasyonu: beklenti-değer yaklaşımı. *Milli Eğitim Dergisi*. 51 (233), 219-236. DOI: 10.37669/milliegitim.778511. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/milliegitim/issue/68554/778511>
- Türe, N. (2007). *Eğitim ve öğretimde bir araç olarak görsel sanatlar eğitiminin öğrencilere sağladığı katkılar* [Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi]. Selçuk Üniversitesi Kurumsal Açık Arşiv. <http://acikerisim.selcuk.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12395/366>
- TBMM. (2012). *Özel yetenekli çocukların keşfi, eğitimleriyle ilgili sorunların tespiti ve ülkemizin gelişimine katkı sağlayacak etkin istihdamlarının sağlanması amacıyla kurulan meclis araştırması komisyonu raporu*. <https://acikerisim.tbmm.gov.tr/handle/11543/129>
- Tabachnick, B.G. & Fidell, L.S. (2013). *Using multivariate statistics* (Sixth Ed.) Pearson, Boston.
- Tohum, M. ve Tortop, H. S. (2018). Üstün/Özel Yetenekli Çocuklarda Mutluluk. *Üstün Zekalılar Eğitimi ve Yaratıcılık Dergisi*. 5(2), 90–99. <http://jgedc.xn--orggenbilgeyaynclkltd-63b42ocab.xn--ti-eta.xn--http-4fa//genbilgeyayincilik.com>
- Usal, Y. (2019). *Bilim ve sanat merkezlerinde verilen görsel sanatlar eğitime yönelik yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilerin görüşleri* [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi]. YÖK Açık Bilim. <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/347850>
- Uslu, Y. (2016). Katılım sertifikası verilmesinin ortaokul öğrencilerinde resim yapma isteğine ve katılıma etkisi. *Social Sciences Studies*. 4 (1), 106-113.
- Ünal, N. E. ve Sak, U. (2020). Sıra dışı olanlar: özel yetenekli yalnız ergenler. *Çocuk ve Medeniyet*. 5 (10), 281-296. <https://dergipark.org.tr/en/pub/cm/issue/59377/850885>

- Zhu, X., Sun, H., Chen, A., ve Ennis, C. (2012), Measurement Invariance of Expectancy-Value Questionnaire in Physical Education. *Measurement in Physical Education and Exercise Science*, 16:1, 41-54, DOI: 10.1080/1091367X.2012.639629
- Wigfield, A. ve Eccles, J. S. (1992). The development of achievement task values: A theoretical analysis. *Developmental Review*, 12(3), 265–310. [https://doi.org/10.1016/0273-2297\(92\)90011-P](https://doi.org/10.1016/0273-2297(92)90011-P)
- Yaman, S. ve Dede, Y. (2007). Öğrencilerin fen ve teknoloji ve matematik dersine yönelik motivasyon düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 52, 615-638. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kuey/issue/10345/126723>
- Yavuzylmaz, B. (2012). *Bilim ve sanat merkezlerine devam eden 7-11 yaş üstün yetenekli çocuklara verilecek sanat eğitiminin niteliği* [Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi]. Harman Türkiye Akademik Arşivi <https://harman.ulakbim.gov.tr/searchResult/resultDetail>
- Yazıcı, N. (2019). *11-14 Yaş grubu öğrencilerin görsel sanatlar dersine ilişkin tutumları ile sosyal becerileri düzeylerinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Trabzon Üniversitesi]. YÖK Açık Erişim Sistemi. <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/108636>
- Yetkin, S. K. (2019). Güzel sanatların eğitimdeki yeri. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*. 1 (1), 125-129. DOI: 10.1501/Egifak_0000000227
- Yeşilova, H. (1997). *Üstün yeteneklilik ve Türkiye’ de üstün yetenekli çocukların eğitimi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Yıldırım, H. İ. (2020). *Özel yetenekli öğrencilerin sosyal-duygusal beceri algıları ile akran ilişkileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Yıldırım, Ö. (2019). *Bilim ve sanat merkezlerine devam eden öğrencilerin psikolojik sağlamlık, öz yeterlik ve sosyal destek düzeylerinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Yılmaz, M. (2019). *Ulusal insan kaynaklarının geliştirilmesi açısından Türkiye’deki üstün yetenekli çocukların eğitimlerinin paydaşlar perspektifinden değerlendirilmesi* [Yüksek

lisans tezi, Sakarya Üniversitesi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi Veri Tabanı aracılığı ile ProQuest. <https://www.proquest.com/docview/2700373522?pq-origsite=gscholar&fromopenview=true>

Yılmaz, S. (2017). Görsel sanatlar öğretmenlerinin motivasyon stratejilerine ilişkin beklentiler. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 6(17). <https://dergipark.org.tr/en/pub/egitimvetoplum/issue/35909/402846>

Yolcu, E. (2007). *Sanat eğitimi kuramlar ve yöntemleri*. Nobel Yayıncılık.

Şahin Zeteroğlu, E. (2014). *Altı yaşındaki çocukların anne baba tutumları ile çoklu zekâ alanları ve grup içi etkinlik düzeyleri arasındaki ilişki* [Doktora tezi, Uludağ Üniversitesi]. Bursa Uludağ Üniversitesi Açık Erişim Sistemi. <https://acikerisim.uludag.edu.tr/handle/11452/5943>

Ziegler, A. ve Heller, K. A. (2000). Conceptions of giftedness from a meta-theoretical perspective. K. A. Heller, F. J. Mönks, R. J. Sternberg ve R. F. Subotnik (Ed.), *International handbook of giftedness and talent*. 3–21. Elsevier.

İnternet kaynakları

<https://ustyetenekliler.wordpress.com/kucuk-ressam-marla-olmstead/> 28.02.2023 /21:21

<https://www.ntv.com.tr/galeri/sanat/2-yasinda-resme-baslayan-ressamin-16-yasinda-yarattigi-eserler,CUO288XT9k-h57U3Pa1AIw/Hkbt6xHofkaKdgSatEIULg> 28.02.2023 /21:10

<https://www.turkiyegazetesi.com.tr/dunya/iki-el-ve-iki-ayagiyla-ayni-anda-dort-portre-yapabiliyor-898068> 28.02.2023 / 21: 36

https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_12/06120245_2022-2023_BIYLIYM_VE_SANAT_MERKEZLERIY_OYGYRENCIY_TANILAMA_VE_YERLESYTIYRME_KILAVUZU.pdf 03.04.2023/ 23:18

EKLER

Ek-1: MEB Araştırma İzni

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Özel Eğitim Ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Sayı : E-27250534-605.01-55213782
Konu : Araştırma Uygulama İzni
(Rengin TEMEL)

15.08.2022

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : a) 29/07/2022 ve E-48178250 sayılı yazınız.
b) Millî Eğitim Bakanlığı'nın 21/01/2020 tarihli ve 2020/2 Nolu Araştırma Uygulama İzinleri Genelgesi.

Üniversiteniz Özel Eğitim Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Rengin TEMEL'in "6-12. Sınıf kademesindeki Özel Yetenekli Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Duyuşsal Özelliklerin İncelenmesi" konulu çalışmasına veri sağlamak amacıyla araştırma yapma izin talebine ilişkin Genel Müdürlüğümüzce herhangi bir sakınca bulunmamaktadır.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Kemal Varın NUMANOĞLU
Bakan a.
Genel Müdür

Ek-2: Necmettin Erbakan Üniversitesi Araştırma İzni

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : E-48178250-300-228837
Konu : Araştırma İzni (Rengin TEMEL)

17.08.2022

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 28.07.2022 tarihli ve E-71052239-100-218754 sayılı yazınız.

Enstitümüz Özel Eğitim Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Rengin TEMEL'in "6-12. Sınıf Kademesindeki Özel Yetenekli Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Duyuşsal Özelliklerinin İncelenmesi" adlı tezi kapsamında araştırma yapma isteği ile ilgili Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 15.08.2022 tarih ve 55213782 sayılı yazısı ekte gönderilmiştir.
Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Muhiddin OKUMUŞLAR
Rektör Yardımcısı

Ek: Resmi Yazı (1 Sayfa)

Ek-3: Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Benlik ve Görev Algısı Ölçeği

Sevgili Öğrenciler

Bu ölçek; Bilim ve Sanat Merkezlerine devam eden 6-7-8-9-10-11-12. sınıf öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik düşüncelerini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Bu bir sınav değildir. Ölçekten elde edilen veriler, araştırma amacının dışında kullanılmayacaktır. Araştırmaya katılan öğrencilerin kişisel bilgileri ve okulları gizli kalacaktır. Her cümleyle ilgili görüş kişiden kişiye değişebilir bu nedenle vereceğiniz cevap sizin kendi görüşlerinizi yansıtmalıdır. Araştırmanın sonuçlarını etkileyeceği için, tüm maddeleri özen ve dikkatle işaretlemenizi ve hiçbir maddeyi boş bırakmamanızı rica eder, katılımınızdan dolayı çok teşekkür ederiz.

Doç. Dr. Ahmet KURNAZ
Rengin TEMEL

DEMOGRAFIK BİLGİLER

Cinsiyet:	KIZ ()	ERKEK ()
Devam Ettiği BİLSEM'in Bulunduğu İl:		
Bilsem' de Bulunduğu Eğitim Programı:	Destek ()	BYF() ÖYG () PROJE ()
Özel Yetenek Alanım:	GENEL ZİHİNSEL YETENEK () RESİM () MÜZİK ()	
Okulda Görsel Sanatlar Dersi Görüyorum:	EVET ()	HAYIR ()
Ailemin Gelir Düzeyi:	2000'den az () 6001- 8000 () 2001- 4000 () 8001- 10000 () 4001- 6000 () 10000' den çok ()	
Düzenli Resim Yapmaya Başlama Yaşım:		
Resim Yarışmasında Dereceye Girdim:	EVET ()	HAYIR ()
Ailemde Sanatçı Var	EVET ()	HAYIR ()
Resim sergisi, galerisi ya da müze ziyaret ettim:	EVET ()	HAYIR ()
Resim sergisine başvurdum:	EVET ()	HAYIR ()
Resim sergisinde resmim sergilendi:	EVET ()	HAYIR ()
Sosyal medyada resimle ilgili hesapları takip ediyorum	EVET ()	HAYIR ()
Kendimi iyi hissetmek için resim yapıyorum:	EVET ()	HAYIR ()
Bugüne kadar karşılaştığım resim öğretmenlerim hakkında iyi düşüncelerim var:	EVET ()	HAYIR ()
Arkadaşımdan sanatla ilgili olması benim için değerlidir:	EVET ()	HAYIR ()

No	Her cümleyle ilgili görüşlerinizi belirtirken önce cümleyi dikkatle okuyunuz, sonra cümlede belirtilen düşüncenin sizin düşünce ve duygularınıza ne derece uygun olduğuna karar veriniz. Her madde için “Kesinlikle Katılıyorum” ifadesinden, “Kesinlikle Katılmıyorum” ifadesine kadar yayılan derecelendirme seçenekleri verilmiş, buna göre görüşlerinizi derecelendirmeniz istenmiştir. Her maddede uygun gördüğünüzü seçeneği (x) işaretleyiniz.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Genelde, Görsel sanatlar ödevi yapmak eğlencelidir.					
2	Görsel sanatlar dersini severim.					
3	Boş zamanlarımda resim yapmayı severim.					
4	Ömür boyu resim yapmayı isterim.					
5	Görsel sanatlar dersi kendimi ifade edebileceğim bir derstir.					
6	Görsel sanatlar dersi duygularımı ifade etmemi sağlıyor.					
7	Görsel sanatlar dersi benim kişiliğimi yansıtıyor.					
8	Görsel sanatlar dersinden iyi notlar almak benim için önemlidir.					
9	Görsel sanatlar dersindeki yaşantılarım kişilik özelliklerimin pekişmesini sağlıyor.					
10	Görsel sanatlar dersinde gösterdiğim başarıların ailem, arkadaşlarım ve başka insanlar tarafından önemsenmesi resim dersine ilgimi etkiler.					
11	Görsel sanatlar dersinde öğrendiğim bilgiler, okul dışındaki günlük yaşamımda işime yarar.					
12	Öğrenmiş olduğum Görsel sanatlar dersi bilgileri, ileriki okul yaşamımda (lise, üniversite vb.) benim için faydalı olacaktır.					
13	Sınıftaki öğrencileri Görsel sanatlar başarılarına göre sıralayacak olsam diğer arkadaşlarıma göre başarılıyım.					
14	Görsel sanatlar dersinde iyiyim.					
15	Görsel sanatlar dersinde bu yıl başarılı olacağımı düşünüyorum.					
16	Diğer öğrencilere kıyasla, bu yıl Görsel sanatlar dersinde başarılı olmayı bekliyorum.					
17	Bu sene, Görsel sanatlar dersinde şu ana kadar ki durumum iyidir.					
18	Genel olarak, resim benim içi zordur.					
19	Sınıftaki öğrencilerin çoğuna kıyasla, resim bana göre zordur.					
20	Görsel sanatlar dersinde iyi notlar almak için çok çaba göstermem gerekir.					
21	Diğer derslerle kıyasladığımda, Görsel sanatlar dersinde başarılı olabilmek için daha az çalışmalıyım.					

Ek-4: Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Duyuşsal Özellikler Ölçeği

1	Görsel sanatlar dersini severim.					
2	Görsel sanatlar dersine daha çok önem verilmelidir.					
3	Görsel sanatlar dersinin, ders saatinin artırılmasını isterim.					
4	Genelde, Görsel sanatlar ödevi yapmak eğlencelidir.					
5	Görsel sanatlar dersinde kendimi huzurlu hissedirim.					
6	Görsel sanatlar dersine sadece not almak için çalışırım.					
7	Görsel sanatlar dersinin olduğu günleri sabırsızlıkla bekliyorum.					
8	Görsel sanatlar dersini sevmem.					
9	Görsel sanatlar dersleri eğlenceli geçer.					
10	Resim sergilerine gitmekten hoşlanırım.					
11	Görsel sanatlar dersinden iyi notlar almak benim için önemli değildir.					
12	Görsel sanatlar dersinde başarılı olmak için gösterdiğim çaba benim için değerlidir.					
13	Görsel sanatlar dersinde gösterdiğim başarıların ailem, arkadaşlarım ve başka insanlar tarafından önemsenmesi resim dersine ilgimi etkiler.					
14	Öğretmenlerim iyi resim yaptığımı söylerler.					
15	Yaptığım resimler beğenilir.					
16	Resim yarışmalarından derece alırım.					
17	Görsel sanatlar dersinde yaptığım resimlerin sergileneceğine inanırım.					
18	Görsel sanatlar alanında özel bir yeteneğim olduğunu düşünüyorum.					
19	Sınıftaki öğrencileri görsel sanatlar dersi başarılarına göre sıralayacak olursak kendimi en başarılı öğrenciler arasında koyarım.					
20	Yaptığım resimlere baktıkça kendimle gurur duyarım.					
21	Yaptığım çalışmalarla ileride bir sergi açabileceğimi düşünüyorum.					
22	Sınıftaki öğrencileri Görsel sanatlar dersindeki başarılarına göre sıralayacak olsam diğer arkadaşlarıma göre başarılıyım.					
23	Resim çalışmalarımı ileride bir meslek olarak yürütmeyi düşünüyorum.					
24	Görsel sanatlar dersinde öğretilen resim becerilerini (karakalem, sulu-pastel-guvaj – akrilik-yağlı boya) çok iyi yapabileceğimden eminim.					
25	Görsel sanatlar dersinin içeriğini, becerilerimi dikkate aldığımda, bu derste başarılı olacağımı düşünüyorum.					
26	Yaptığım resimlerle ilgili arkadaşlarımla konuşmasından korkuyorum.					
27	Yaptığım resimlerin beğenilmemesinden korkuyorum.					
28	Yaptığım resimlerle anılmaktan korkuyorum.					
29	Görsel sanatlar dersinde yaptığım çalışmaları başkalarına göstermekten çekiniyorum.					
30	Görsel sanatlar öğretmenimin resimlerim hakkında konuşmasından korkuyorum.					
31	Yaptığım resimlerin sergilenmemesinden korkuyorum.					
32	Görsel sanatlar dersinde başarısız olmaktan korkuyorum.					